

M Y N D A S Ö G U B L A D I D

5

„BUDDÓMIÐ B INNRI SPENNA OG PÍNA“

(gisp!)

FRANSKAR OG ÍSLENSKAR MYNDASÖGUR Á KJARVALSSTÖÐUM

7415
915
2e

M Y N D A S Ö G U B L A Þ I Þ

5

LISTASAFN REYKJAVÍKUR
KJARVALSSTAÐIR
NÓVEMBER-DESEMBER 1992

„ GUDDÓMLEG INNRI SPENNA OG PÍNA „

(gisp!)

FRANSKAR OG ÍSLENSKAR MYNDASÖGUR Á KJARVALSSTÖÐUM

Sýningin var styrkt af AFAA- Association Française d'Action Artistique, sem heyrir undir franska utanríkisráðuneytið.

La manifestation a pu être réalisée grâce au soutien de l'AFAA- Association Française d'Action Artistique, Ministère des Affaires Etrangères.

Eitt af mikilvægum verkefnum listasafna í opinberum rekstri er að fitja upp á nýjungum og vekja athygli á ýmsum greinum listiðkunar sem hefa setið hjá. Þá er oft farið út fyrir hring hins hefðbundna og boðið upp á kynningu og fræðilega umfjöllun.

Menningarmálanefnd Reykjavíkur tók stax vel í beiðnina um samvinnu Kjarvalsstaða, myndasögutímaritsins „GISP“ og franska utanríkisráðuneytisins um sýningu á myndasögum. Í þeim hefur átt sér stað þróun eins og á öðrum sviðum myndlistar, sem hvorki hefur verið rakin og rökstudd svo náð hafi til almennings.

Hins vegar er varla til sá maður sem hefur ekki einhverntíman á æfinni átt góðar stundir með þeim. Því þótti full ástæða til að gera þessu tjáningarformi skil, sem vissulega tengist fagaðri sköpunargleði þegar best lætur.

Vonandi vekur þessi fjölbreytta sýning jákvæð viðbrögð og lífflegar umræður.

f.h. menningarmálanefndar Reykjavíkurborgar

Hulda Valtýsdóttir

EFNISYFIRLIT

- 5** Listin háu verði keypt - **Laura Valentino**
8 Skínandi blokkir - **Halldór Baldursson**
21 Myndasöguheimurinn - **Porri Hringsson**
27 París er ísbar - **Ólafur J. Engilbertsson**
28 Lalli er veikur - **Gunnar Hjálmarsson**
30 Gangurinn - **Freydís Kristjánsdóttir**
32 Hvellurinn mikli og upphaf alheimsins og Stulli - **Gunnar Hjálmarsson**
33 Matgræðgi - **Loustal & Marc Villard**
41 Tólf franskir höfundar
46 Óþekkt stærð - **Ólafur J. Engilbertsson**
47 Tryggðatröll - **Bjarni Hinriksson**
63 Angoulême - **Bjarni Hinriksson**
65 Dúfnahúsið - **Johanna Schipper**
68 Alexios Tjoyas
70 Hazel Cluster og ungrú Velmenni - **Fabrice Parme**
76 Vincent Rueda
78 Fagur dagur formælinga - **Erick Rémy**
83 Paquito Bolino
84 Góðgerðarmaðurinn - **Nicolas de Crécy**
86 Fillinn og rottan - **Vincent Rueda**
87 Hin (heilaga) þrenning - **Bjarni Hinriksson**
88 Teddy Transformer - **Porri Hringsson**
91 Death Room - **Miguel Angel Martin**
97 Svarti skóli - **Jean Posocco**
102 Upphaf íslenskrar myndasagnagerðar - **Ólafur J. Engilbertsson**
102 Sæmundur fróði - **Haraldur Guðbergsson**
103 Tre yndige smaapiger - **Muggur**
104 Surtur: pólitísk hrollvekja - **Þórarinn B. Leifsson**
110 Eldlagið - **Tómas Ponzi & Eypór Arnalds**

Útgefandi: **Kjarvalsstaðir**

Ritnefnd: **Porri Hringsson, Ólafur J. Engilbertsson, Halldór Baldursson, Bjarni Hinriksson**

GISP! útgáfufélag, Laufásvegi 20, 101 Reykjavík og Leifsgötu 8, 101 Reykjavík, sími 25659 og 15145

Káputeikning: **Loustal**

Prátt fyrir eða kannski vegna takmarkaðs upplags og örsmás dreifingarsvæðis hefur GISP! ávallt haft alþjóðlegar tilhneigingar. Við höfum birt efni eftir erlenda höfundum og gisp!-sögur íslenskar hafa birst erlendis. Íslenska myndasagan er ung og lítið ber á henni, hún þreifur fyrir sér og leitar sér stuðnings, bæði innri og ytri. Hún þarf ekki að falla í einn ákveðinn farveg og vill það ekki.

Þessi GISP!-bók er um margt sérstök og gegnir tvenns konar hlutverki: annars vegar er hún fimmta tölublað tímaritsins, sem hóf göngu sína haustið 1990, og hins vegar er hún sýningarskrá myndasögusýningarinnar á Kjarvalsstöðum.

Sýningin er tvískipt í rými og jafnvel fjórskipt, ef vel er að gáð, en þó ein heild sem sameinast í þessari bók. Franski hlutinn er farandsýning tólf þekktra nútímahöfundum sem samanstendur af prentuðum myndum auk upplýsingatexta um þá. Fyrir þessa sýningu er sérstaklega bætt við frumteikningum eftir höfundana og áhersla lögð á Jacques de Loustal. Íslenski hlutinn er kjarni GISP!-hópsins ásamt ungum, frönskum teiknum sem eiga það sameiginlegt að hafa stundað nám í bænum Angoulême og vera um margt á sama róli og íslensku teiknararnir.

Sumt af efniinu í bókinni er ekki á sýningunni. Að því leyti er sýningarskráin virkari hluti af sýningunni en gengur og gerist enda myndasögurnar vanari hinni prentuðu síðu en safnveggjum. Til að undirstrika þátt prentsins liggja fjölmargar franskar myndasögubækur frammi, sýningargestum til skoðunar og aflestrar.

Að lokum viljum við þakka sérstaklega Philippe Girerd, Gunnari Kvaran, Marie-Dominique Blondy, Loustal og François Vié fyrir velvilja og ómetanlega aðstoð.

Hvenær og hvernig GISP! birtist lesendum sínum næst er ekki vitað ...

BH

LISTIN HAU VERÐI KEYPT

Einu sinni var stelpa,
hún spilaði alla ævi ...

hún varð mikils metin...

en vantaði fiðlu við hæfi.

Hún leitaði,

og leitaði,
og

leitaði æ meira...

og loksins fann hún drauma grip...

yndislegt að heyrna?

En ef hún seldi
íþúðina sína...

Það væri ALLS ekki nóg,

og svo það hún þjófina
að stofna fjálfúsjóð.

Loksins
kom hún
heim
til
sín...

Hún var með fiðluna góða,

hún skrapp út í stutta stund

og nú síð

brann

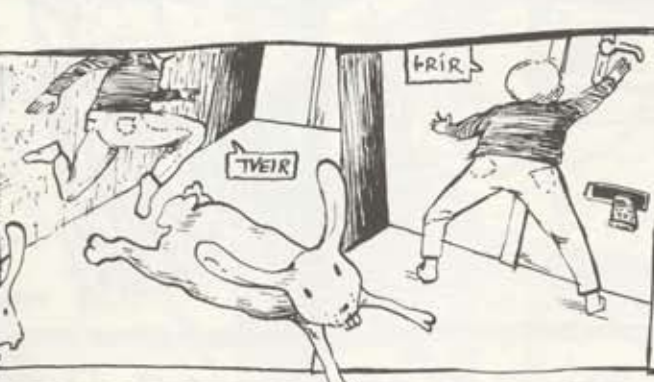

til kaldra Kola. en-
dir

SKINANDI DINGDONG

SKINANDI BLOKKIR EFTIR HALLDÓR BALDURSSON 27 ÁRA

JÓN! ERT ÞÚ AD HEIM-SEKJA MIÐ?

ERTU EKKI LÆS MÖMMUSTRÁKURI! MANNSLIF ER 1 HÆTTU UPPÍ 'A HEIÐI Í KULDA OG HRETTI, Í GALLANN FROSKUR! STRAX!!!

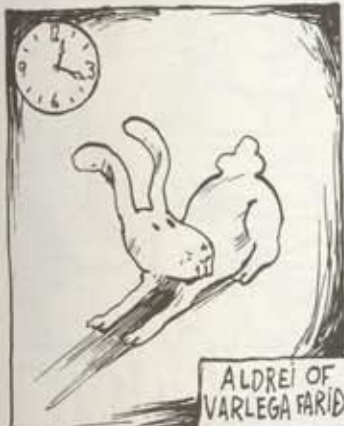
AUÐVITAÐ JÓN EKKERT MÁL

ER NÚ LOKSINS KOMIÐ AD ÞVI JÓNNI MINNI!

ATTAVITINN Í LAGI EN MIKILVÆGAST ER ÞO AD KUNNA AD NOTA HANN

ALDREI OF VARLEGA FARIÐ

BLESS PABBI

ERTU BÚINN AD SEGJA BLESS VIÐ PABBA ÞINN

10 SINNUM MAMMA

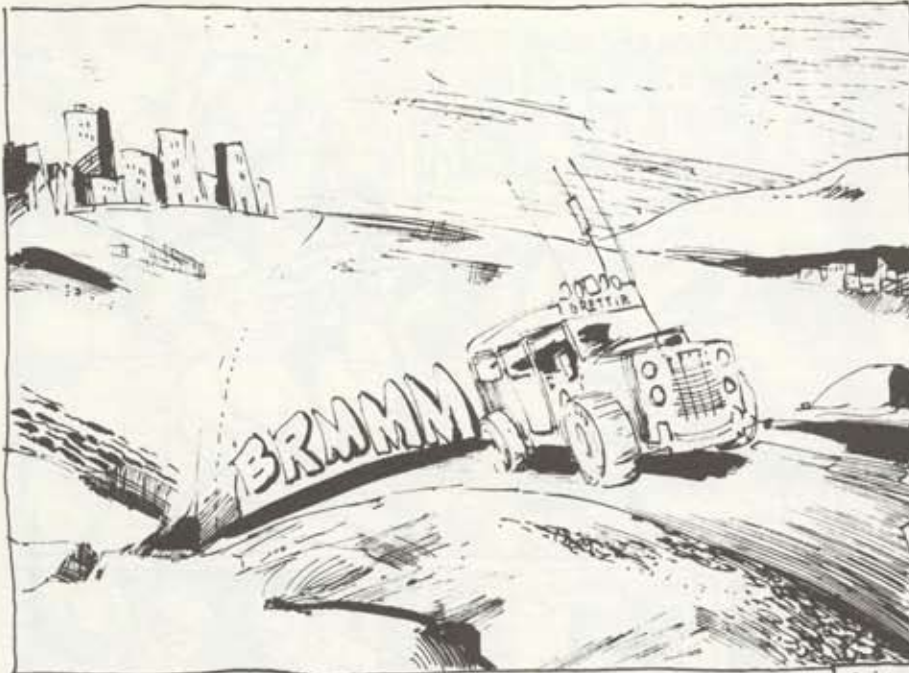
HÉR KOMA SVO KJUKLINGA-VÆNGIRNIR

FRABÆRT!

HÓ JÓN! ERTU EKKI MERKILEGT HYAD TÍMINN FLÝGUR?

GRRR

JÆJA FELAGAR ER
EKKI BARA MALLIÐ
AÐ FINNA MANNINN!

KALGGU!

BARA FINNA MANNINN !!
HVAÐ HELDURÐU EIGINLEGA
AÐ ÞÚ SERT, JONNI FLUGHAUS.
ÞYKISTU KANNSKI GETA FLOBIÐ!

SJÁIÐ, EG HEF TVO
VÆNGI. SPURNINGIN ER:
GET EG FLOGIÐ?

HALTU KJAFI HELVITIS
KJUKLINGURINN ÞINN

BRMMMM

HEI KJÖT

BRIMA

HEI, FERDALANGUR, ER VERIÐ AÐ KÍKJA 'A RIÞPUNA?

MMMM

ER EITTHVAD KVÍKT HÁ? ER EKKI REFURINN BÚINN AÐ HIRÐA ÞETTA ALLT HUH? BÚINN AÐ KÍKJA AUSTUR FYRIR LÍNU? ÞAR ER ALLT KRÖKKT

HER ER ENGINN REFUR

EKKERT KVÍKT

ÞÁ HEFURDU VENTANLEGA EKKI REKIST 'A GÖÐLEGAN MANN MED RAUÐBRÚNA SKJALATÖSKU OG GRÁBLÁ AUGU, HÁ, HUH?

NEI BARA YKKUR

HEI! VÁ! HANN ER
BARA ROKINN

ÞESSI ÖMURLEGA MANNVERA MINNTI
MIG 'A GJALÐPROTA ALKOHÓLISTA

EKKI MÍG. MÉR FANST ÞETTA
VERA UNGLINGUR, Í UPPREISN AÐ
LEITA AÐ SJALFUM SER. SUMIR
UNGLINGAR ERU SVOLEIÐIS JÓN

NEI ALLS EKKI

VOMMM

JÓN!

JÓN!

HUH?

JÓN, VIÐ VERÐUM AÐ
STOPPA OG REISA TJALD-
BÚÐIR. GRÍMUR ER
SOFNADUR. ANNARS ER
ÉG TIL Í HVAÐ SEM ER

☞ KVEIKJUM ELD, KVEIKJUM ELD ☞
☞ TRA LA LA LA ☞ ...
HEI, KUNNIÐ ÞIÐ TEXTANN?

JÓN!?

JÓN MINN...?

HEYRIRÐU TIL MÍN JÓN?
...JÓN!!

NÚ ER VERST AD
KUNNA EKKI A
TALSTÖÐINA
GRÍMUR

EÐA BARA AD
KEYRA...BRMM.
BRMM...SKRÍÍ.

ZZZZ

AH!

ÞÁ ER KOMINN NÝR DAGUR
OG LÁTUM OSS SJÁ...
VAR ÞETTA EKKI BARA
VONDUR DRAUMUR?

ÚPS, NEI...
BLÁKALDUR
VERULEIKINN

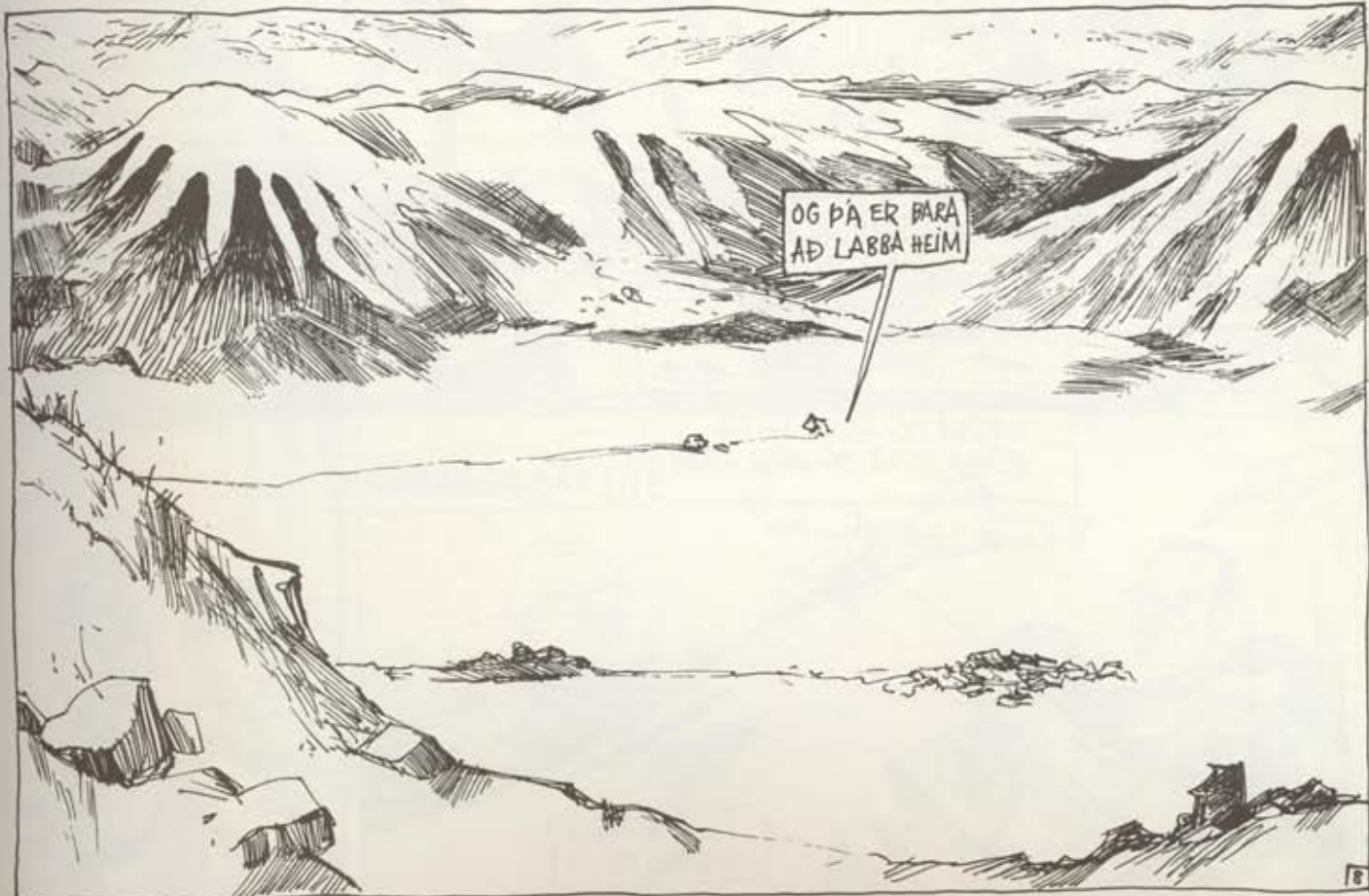
USS ERTU
AÐ GRÁTA
GRÍMUR?

SANNIRSTRÁKAR
GRÁTA EKKI!

FÁÐU ÞÉR HELDUR
AF ÞVI SEM STENDUR
HJARTANU NÆST,
KJÚKLINGA BRINGU

OG ÞÁ ER BARA
AÐ LABBA HEIM

MÁLID ER AÐ KUNNA AÐ BIARGA SER

LÁTA EKKI AÐSTÆÐURNAR BUGA SIG

MÍKILVEGAST ER AÐ VIÐ ERUM Í GÓÐU LÍKAMLEGU OG ANDLEGU JAFNVEGI

GLEYMDU ÞÚ EKKI AÐ VIÐ ERUM STADDIR Í GNEGTA-ÞÚRI MATAR

SÖFNUM Í SARPINN MINN KÆRI VIN. GRASAFÆÐI ER HIÐ BESTA MÁL

SKO! ÞARNA ER HAUGUR AF BLOPBERGI

GING GONG GULLÍ GULLÍ GULLÍ VASSA
GING GONG GÚ
GING GONG GÚ
GING GONG GULLÍ GULLÍ GULLÍ VASSA
GING GONG GÚ
GING GONG GÚ
HEILA OG HEILA SEILA
HEILA SEILA OG HEILA HÚLU

GÓÐA NÓTT GRÍMUR

GÓÐA NÓTT JONNI

JONNI!?

ERTU AD VAKNA
JONNI?

HUHI HVAR ER EG EIGINLEGA?
OG HVER ERT TU??

OG HERNA HEF
EG MJÖG GOITT STUFF
SEM MUN LÁTAFER
LÍÐA **VEL**

EG ER SKO EKKERT
HRÆDDUR VIÐ SPRÁUTUR

ÞAD ER HELDUR EKKERT AD ÖTTAST
ÞETTA ER VIST MJÖG VINSÆLT
HJÁ UNGLINGUNUM Í DAG

ÞU ERT Á SJÚKRAHÚSI
HER VERÐUR HUGSAD
VEL UM ÞIG

ÞU ERT SVO SANMARLEGA
HIUKRINARKONAN
GÓÐA! EG ER ALLUR
AD LYFTAST Á KREIK

FARÐU FRAM OG
HEILSADU FÖLKINU

HEI! EG BARA
SVÍF!!

FRÁAAAABERT!!!

SJÁÐU JONNA!
SÁ ER KÁTUR!

Hví hví hví!
ÉG SVÍÍÍF

HVAÐ

ÞETTA VAR ÞÁ BARA SKRITINN
DRAUMUR. HÉR ERUM VIÐ GRÍMUR
ENN Á BARMÍ ÓRVENTINGAR

SKO GRÍM! HANN HEFUR
EKKI ÁHYGGJUR. SEFUR, SAKLAUS
EINS OG DÚKKA

HALLÓ HALLÓ HALLÓ! HVAÐ
GÆGIST HÉR UPP
ÚR BAKÞOKA GRÍMS?

VÁ EKTÁ ÆDISLEGUR
FLUGDREKI!

GAMAN VERI AÐ KÍKJA UPP Í HÍMINN

OG HIMNARNIR OPN-
UDUST!!!! HÍF OP,
UPP, UPP MÍN SÁL!

OG ÞAD Í
ALVORUNNI

Hallgrím Baldursson 1992

MYNDASÖGUHEIMURINN

Orðið „myndasögulist“ er ekkert sérlega algengt í íslensku tungumáli. Það finnst m.a. ekki í orðabókum eins og t.d. „graffiklist“, „mælskulist“ eða „leiklist.“ Í hugum flestra er líka nánast óhugsandi að tengja þessi tvö hugtök í eitt, þ.e. myndasögur og list. Annars vegar skrípóið, hasarblöðin og dellan, eitthvað sem gjóað er augunum yfir í dagblöðunum eða eitthvað til að gefa 10 ára frændanum í jólagjöf. Fullkomlega laust við „bókmenntir,“ myndlist, tjáningu eða heilbrigð uppeldisleg gildi. Í besta falli broslagt en oftast er um að ræða hreina aðföc að sálarlífi lesandans.

Hins vegar er það listin. Hín háleita tjáning sem sameinar, ef ekki allt mannkynið þá að minnsta kosti þjóðina, í lotningu gagnvart listaverkinu og skapara þess. Samt sem áður hefur engum tekist ennþá að skilgreina nema fyrir sjálfum sér („Ég hef nú ekki mikið vit á list — en ég veit hvað mér finnst fallegt“) hvað þessi „list“ er, en eitt er þó alveg öruggt: myndasagan er gjörsneydd henni!

Þótt nú á dögum hafi aðrir tekið við hlutverki blóraböggulsins, sem sýkir heilbrigðar sálir íslenskra ungmenna (t.d. videoleikir, death-metal og klám) er samt ótrúlega stutt síðan myndasögur voru nefndar í sömu andrá og áfengi, tóbak og aðrir vífmugjafar. Að vísu mátti halda að hinum afvegaleiddu barnssálum Bjössa Bollu og Sígildum sögum, en þar voru mörkin líka dregin. Líka í viðleitni fræðimanna til að skilja listformið myndasögunna.

Eitt af markmiðum þessarar greinar er að bæta úr þeim skorti á fræðilegri umfjöllun sem viðhaldist hefur hér, á meðan hvarvetna annars staðar í heiminum eru menn a.m.k. tilbúnir til að líta á myndasögunna sem sjálfstætt listform. Hingað til hafa greinar um myndasögur verið alveg lausar við þessa viðleitni. (Nema grein eftir Umberto Eco í TMM 1984, en þar var fyrst og fremst um að ræða tákfræðilega útlistun á fyrstu Steve Canyon síðunni eftir Milton Caniff. Samt markaði hún tímamót þar sem þá var í fyrsta skipti fjallað um myndasögunna á fordómalausán hátt.)

Það er vonandi að brátt renni upp bjartari tímar fyrir myndasögunna hér á landi og einhvers konar umfjöllun er auðvitað fyrsta skrefið í þá átt.

MYNDASÖGUR, SKILGREINING

Hvað er myndasögulist? Strax í upphafi er hægt að gefa einhvers konar bráðabirgðasvar. Árið 1947 kom út bókin „The Comics“ eftir Colton nokkurn Waugh þar sem hann setti fram fyrstur manna skilgreiningu og varð hún víða meðtekin sem grunnur til að byggja á alvarlegar rannsóknir. Í stuttu máli: Myndasagan er tjáningarform sem þarf að innihalda eftirfarandi frumþætti: frásögn sem sögð er með samfelldri röð mynda, samhangandi „hlutverk“ persóna frá einni röð til annarrar og samtöl og/eda texta innan myndanna.

Því miður gerðu Waugh og lærisveinar hans sér ekki grein fyrir mikilvægi þessarar uppgötvunar. Í stað þess að átta sig á því að þeir höfðu í stórum dráttum markað útlínur nýs listforms, sem samkvæmt því kallaði á algjörlega nýja staðla, reyndu þeir að fella það að eldri og ósamrýmanlegum formum. Það kemur því ekkert á óvart að þetta hugmyndafræðilega „frávík“ leiddi höfund sinn út í fagurfræðilegan glundroða. Í niðurstöðunum spyr Waugh sjálfan sig og lesendur: „Er listræn og bókmenntaleg þróun möguleg [í myndasögum]?“ Ekkert

sérstaklega stórbrotin yfirlýsing í lok 360 blaðsíðna bókar.

Auk þess að gera sig seka um þá einfaldni að álíta að innihald geti á einhvern hátt þróast óháð formi og byggingu (og það flókinni byggingu), þá komu Waugh og fylgjendur hans heldur ekki auga á, að sú skilgreining, sem þeir sjálfir höfðu sett fram, útlokaði nokkra þróun út á við og allar viðbætur þaðan í frá hlytu að vera í samhengi við sjálfstætt form sem áður var til. Innan myndasöguformsins hlytu að vera samhengi sem ekki væri hægt að nálgast með athugun á yfirborðinu einu saman.

Skilgreiningin hér að ofan felur ekki í sér skilning á innsta eðli myndasagna, ekki frekar en formúlan fyrir „pí“ felur í sér skilning á eðli hringsins. En hana er hægt að nota sem verkfæri sem getur komið að ómetanlegu gagni. Til þess að hreinsa til í þeirri tákfræðilegu óreiðu, sem umlykur myndasögunna, og minnka umfang rannsóknaða með því að færa viðfangsefnið í nákvæmari brennipunkt.

TUNGUMÁL MYNDASÖGUNNAR

Hvorki myndi hvarfla að alvarlegum fræðimanni né gagnrýnanda að kveða upp ritdóm um skáldsögu eftir að hafa lesið nokkrar málsgreinar eða gagnrýna leikrit eftir að hafa séð tvö atriði í leikhúsi, samt sem áður er þetta viðtekin hefð þegar myndasögur eru gagnrýndar. Listgagnrýnendur hafa ekki sætt sig við þá réttmætu og einföldu staðreynd að myndasögur skulu dæmast í sínu eigin réttmæta samhengi. Með öðrum orðum, þekking á tungumáli myndasögunnar er nauðsynleg til að geta rætt af einhverju viti um hana. Flestir gagnrýnendur, sem ætla sér að fletta ofan af myndasögunni, fletta í raun ofan af eigin vanþekkingu.

Jafnvel þegar hinn óupp-lysti gagnrýnandi ætlar að fjalla um myndasögunna í einlægni er líklegt að hann reyni að meta textann og myndirnar hvort í sínu lagi, þótt það sem gerir myndasögur einstakar sé þessi blanda í eina skipulagða heild. Það sem myndasagan á að miðla okkur er afleiðing þessarar gagnvirkni orðs og mynda: útkoman í heild en ekki aðalatriði einstakra efnispátta hennar. Myndirnar og textinn styrkja (eða draga niður) hvort annað á margan hátt. Þegar handritið (söguþráður, aðstæður, samtöl) er gott getur það haldið uppi viðunandi eða jafnvel slæmri myndskreytingu og á móti getur góð myndskreyting breitt yfir veilur í

handriti. Þegar bæði myndir og texti eru langt fyrir ofan meðallag verður útkoman meistaraverk. Og öfugt: þegar myndir og texti eru slæm er útkoman staðfesting á flestum aðfinnslum gagnrýnenda. (Því miður, eins og í öllum listum, er hið slæma mun algengara en hið góða.)

Í tungumáli myndasögunnar er ramminn grundvallaratriði. Einföld teikning, oftast umlukin ferhyrnum ramma sem stendur stakur, bæði einangraður frá og í nánum tengslum við aðra ramma eins og orð í setningu. Þetta er einfaldasta form myndasögunnar og skv. kenningum „skynheildarinnar,” hlutarnir sem að lokum eru skynjaðir sem ein heild. Það er því til lítills að dæma hana á grundvelli eins einangraðs ramma (eða þá nokkurra ramma, sem hver um sig er skoðaður án tillits til heildarinnar). Að skilja innihald myndanna frá innihaldi textans er að brjóta gegn heildarhugmynd myndasögunnar.

Römmunum er síðan raðað niður, líkt og orðum í setningar, í „teikniræmur“ (myndsyrpur), oftast í nokkrar láréttar raðir á hverri síðu. Eða í bladsíður þar sem útlína síðunnar afmarkar frásögnina og sett er fram lóðrétt jafnt sem lárétt sambengi rammanna (gagnstætt ræmunum). Þessar bladsíður og ræmur tengjast svo skipulega innbyrðis í þætti og kafla.

Myndasögur fá tungumálið að láni, bæði úr venjulegu máli og máli (frásagnar) listarinnar. Gegnum tíðina hafa þær þróað með sér eigin einkenni, þar sem talblaðran er sú þekktasta, og einnig myndarlegt safn af nýjum merkjum og táknum, aðallega í formi „orðmynda“ og „sjón-orðaleikja.“ Þar sem ljósaperan táknar skyndilega hugdettu/góða hugmynd og svart ský yfir höfði einhvers táknar gremju eða vonleysi. Dæmin eru óteljandi.

Tungumál myndasögunnar með nýjungum þess, táknum og hinum litríku „hljóðskreytingum“ (KABOOM, PUFF, BANG) er jafn kunnuglegt og viðtekið og tungumál kvikmyndarinnar.

MYNDASÖGUR SEM BOÐMIDILL

Jafnvel fyrir tíð Marshall Macluhans voru myndasögur álitnar fyrst og fremst boðmiðill. Þeir sem það gera hafa nokkuð til síns máls og þessir fordómar hafa verið styrktir til muna af þeim sem selja myndasöguna sem framleiðsluvöru. (Það sama var uppi á teningnum hjá stóru kvikmyndaverunum í Hollywood á sínum tíma og átti sjálfsgagt dálítinn part í hnignun og hruni Hollywoodmyndarinnar.)

Sögulega hafa tvær meginstöðir myndasögunnar annars vegar verið bókin og hins vegar dagblaðið og afleiðingin af því eru tveir lesendahópar sem að einhverju leyti skarast. Í Bandaríkjunum varð það myndasögubókin, sem aðallega beindist að yngri lesendum, meðan dagblaðaræmurnar voru frekar miðaðar við eldri og þroskaðri lesendur. Í Evrópu er þessi aðgreining óljósari og myndasögubækur gefnar út jafnt fyrir börn sem fullorðna.

Það leikur enginn vafi á að þeir sem lesa myndasögur gera það aðallega sér til skemmtunar en þó verður að gera greinarmun á tvenns konar lesendum: þeim óvirku, sem lesa myndasögur um leið og þeir flettir blaðinu, og hinum virku, sem lesa myndasögur sér til ánægju (kann að vera listræn ánægja, fortíðarþrá eða einhver önnur ástæða). Þeir koma úr öllum þjóðfélagsstigum og úr báðum endum menntunarstigans. Það virðist svo sem hinir lítt skólagengnu njóti myndasögunnar vegna hversu aðgengileg hún er og að hinir forfrömuðu menntamenn hafi tekið myndasöguna upp á sína arma vegna hinna andmenningarlegu eiginleika. (Þetta gerðist fyrst á meginlandi Evrópu, svo í Bandaríkjunum). Sé miðillinn það sama og boðskapurinn getur boðskapur myndasögunnar, sem dregur dár að hefðbundnum listreglum og siðmenntuðu tungumáli, aðeins verið niðurrif. (Þetta atriði hefur, að einu eða mörgu leyti, verið leiðandi röksemd andstæðinga myndasagna).

Nokkur orð um myndasögur sem sérstakan boðmiðil. Þær hafa verið notaðar í auglýsingaskyni allt frá dögum Gula drengsins og einnig hafa þær verið mikið notaðar sem áróðurstæki, allt frá óhefluðum, föðurlandsdýrkandi myndasögum Frakka og Englendinga í heimsstyrjöldinni fyrri til vaskra drengja eins og Steve Canyon og Buz Sawyer sem börðust við illu öflin í Vietnam. Þessir tveir boðberar heimsvaldastefnunnar voru svo teknir í karpúsíð í kínverskum myndasögum sem var ætlað að breiða út kommúnismann. Sem dæmi um hófsamari notkun myndasögunnar má nefna að hún er einnig mikilvægt kennslugagn.

Borið saman við aðra fjölmiðla er myndasagan ekkert sérlega áhrifaríkt teki hvorki til að sannfæra né til að upplýsa. Hún er ekki eins yfirþyrmandi og kvikmyndin, ekki viðlíka valdsmannslæg og hið ritaða orð né jafn sannfærandi og sjónvarpið. Að myndasagan skuli gagnast best sem listform getur verið dálitill framleiðslugalli en staðfestir um leið heilindi hennar.

HINN FRADILEGI GLUNDRODI MYNDASÖGUNNAR

Það hefur farið fyrir myndasögunni eins og kvikmyndinni að hinar almennu vinsældir hafa skyggt á tilverurétt hennar sem listforms. Gagnrýnendur hafa ekki séð einstök tré fyrir skóginum og haldið á lofti þeirri hugmynd að myndasagan sé félagsfræðilegt fyrirbæri og til

þess eins að greina á ópersónulegan hátt. T.d. í formi línu- og súlurita sem sýna heildarkostnað við dreifingu, taflna yfir aldur, menntun og störf lesandahópsins o.s.frv., þar með er því afneitað að myndasagan hafi nokkurt fagurfræðilegt gildi. Þetta hefur svo hjálpað til við að skýla fáfræði gagnrýnandans á kraftbirtingu sköpunarinnar í myndasögunni.

Í raun og veru eru myndasögur mun persónulegri tjáningarmáti en t.d. kvikmyndir, sjónvarp og töluvert margar greinar nútíma mynd- og tónlistar. Hvort sem um er að ræða einn eða fleiri höfundar er hvert atriði gert að hætti listamannsins, ekki aðeins hjá handritshöfundum og teiknara heldur líka hjá þeim sem skrifar textann og þeim er teiknar talblöðurnar og þeim er dregur útlínur rammans!

Þótt til séu efni sem eru á einhvern hátt meðhöndluð fyrirfram eru grundvallartæki myndasögulistamannsins blýantur, blek, penni, pensill og blað.

Það í sjálfu sér gefur sögunum ekki persónulegt útlit nema listamaðurinn hafi einhverjar persónulegar hugmyndir að tjá, en það ætti a.m.k. að afsanna þá fullyrðingu að myndasögugerð sé sú vélræna framleiðsla sem gagnrýnendur láta í veðri vaka. Satt er að myndasögur eru oft á tíðum hópvinna, þar sem aðstodarmenn vinna gjarnan í bakgrunninum, skriftinni og jafnvel í blekuninni og því er heldur ekki að neita að oft spilla of margar eldabuskur góðri súpu. Eins og við má búast eru bestu höfundarnir þeir sem mesta stjórn hafa á (heilðar)ferlinu, skapa þannig sem heilsteypasta myndasögu.

Þar sem listræn sköpun er til staðar (eða er möguleg) alls staðar í ferlinu er freistandi að heimfæra lögmál hefðbundinnar fagurfræði upp á þetta form, en þá komum við aftur að hinum fræðilega glundroða sem umlykur myndasöguna. Því á henni eru svo margir fletir sem hver um sig endurspeglar lögmál mismunandi listforma. Hafi menn áhuga á að öðlast einhvern skilning á henni verða þeir hinir sömu að taka á hinum fagurfræðilegu vandamálum sem upp koma og greiða úr þeim.

MYNDASAGAN SEM GRAFÍSK LIST

Þar sem myndasagan er fyrst og fremst skynjuð sjónrænt hefur verið venjan að flokka (réttara orðalag væri sennilega 'afskrifa') hana með myndskreytingum og skopmyndum. Víst er um bein tengsl að ræða á milli skopmynda og myndaræmunnar líkt og á milli myndasögunnar og myndskreytingarinnar. Munurinn er hins vegar mikill, skopmyndin og myndskreytingin sýna aðeins einn ákveðinn atburð hvort sem það er endahnútur brandara eða dramatískur hápunktur frásagnar, en hins vegar verður myndasagan stöðugt að halda flæði frásagnarinnar. Ekki er þetta sett fram til að gera lítið úr listrænni getu sem nauðsynleg er til að skapa myndasögur. Fullyrðing Karl Fortess, „myndasöguhöfundurinn veltir ekki fyrir sér listrænum vandamálum, formrænum vandamálum, rýmistengslum né línulegri tjáningu“, er þvæla. Bestu myndasöguhöfundarnir eru þvert á móti mjög uppteknir af þessum málum þó það sé á annan hátt en aðrir listamenn.

Það væri því mögulegt að dæma myndasögur eingöngu út frá hinum grafíska þætti, svona eins og að dæma kvikmynd eftir myndatökunni einni. Það þýddi auðvitað að allir aðrir þættir myndasögunnar yrðu hafðir út undan.

Þar sem ljóst er að listræn ætlunarverk myndasöguhöfundarins eru ekki þau sömu og hins venjulega listamanns er ekki nema eðlilegt að álykta sem svo að ekki fari saman hefðbundin fagurfræði og fagurfræði myndasögunnar.

MYNDASÖGUR SEM FRÁSAGNARBÓKMENNTIR

Eðli síns vegna væri hægt að flokka myndasögur til bókmennta, þar sem þær eru ætlaðar til lesturs (eins og sannast á áhugaleysi fyrir þögglum eða látbragðs-myndasögum). Sumir gagnrýnendur hafa því reynt að tengja þær við þjóðsögur. Þar má finna sameiginleg einkenni og því er hægt að halda fram að margar myndasögur séu hliðstæða ævintýrisins, goðsögunnar eða dæmisögunnar. Samt sem áður þá gengur myndasagan þvert á þjóðsöguna þar sem hún er sköpunarverk einstaklings en ekki hin sameiginlega reynsla sem er uppistaðan í þjóðsögunni. Það sem einfaldlega hefur gerst er að höfundarnir hafa ofið þessi samhengislausu minni inn í sínar eigin myndasögur sem er nákvæmlega það sama og rithöfundar og myndlistarmenn hafa alla tíð gert.

Frásögnin (hvornig svo sem hún er skilgreind) er eftir sem áður uppistaðan í myndasögunni; það að segja sögu. Sökum þess að þær beinast að mjög breiðum lesandahópi hafa þær þurft að keppa við (og koma í staðinn fyrir) eldri form afþreyingarbókmennta (enska: popular literature — íslensk þýðing „afþreyingarbókmenntir“ er e.t.v. rangnefni, við eigum hins vegar ekki annað orð yfir vinsælar bókmenntir) eins og reyfara, sorp- og framhaldstímaritin. Það sem myndasagan hefur fram yfir þessi gömlu form er ekki, eins og haldið hefur verið fram, að hún segir sögu á myndrænan hátt, heldur vegna þess að myndræn útlitun á bakgrunni og smáatriðum gerir henni kleift að segja söguna á hnitmiðaðri hátt Eins og einhver gárungurinn sagði: „Þær færa þér fleiri skoðvelli á skemmri tíma.“

Á þessum forsendum hafa sumir myndasöguhöfundar reynt að móta sögur sínar í gríðarlegar skáldsögur, með allt sem lýtur að þeim s.s. eigin heimi er stjórnast af eigin lögmálum, kröftum og hvötum. Þeirra vegna væri rangt að bera þær saman við einhverjar laustengdar atburðasögur. Sumir hafa spennt bogann hærra en svo. Má í því sambandi nefna „Little orphan Annie“ eftir Harold Gray, sem sennilega kemst næst því að vera skáldsaga í myndasöguformi. Þar svifa andar Dickens og Hugo yfir vötnum og þráhyggja og taktföst endurtekning grunnstefja minna um margt á það sem nútímaskáldsögur eru uppteknar af.

Sé farið fram á að hinn bókmenntalegi þáttur myndasögunnar sé skoðaður er það af því hann er ekki eins augljós og hinn myndræni. En einu sinni enn verður að fara fram á það að þær séu ekki metnar á þeim forsendum eingöngu. Myndasögur eru vissulega ein grein bókmennta en maður skyldi þó fara varlega í því að þjappa þeim saman í bókmenntalegar einingar ef maður á ekki að grafa undan tilvist myndasögunnar.

MYNDASAGAN SEM LEIKRÆNT FORM

Því er hægt að halda fram (og hefur verið haldið fram) að myndasagan sé seinni tíma þróun út frá leiklist. Það er hægt að fullyrða að myndasagan, meir en nokkur önnur bókmenntagrein 20. aldar, fylgi reglum Aristotelesar um upphaf, miðju og endi. Þessi tæp 100 ár, sem myndasagan hefur verið við lýði, státar hún af svipuðum afrekum og vestræn leikhúshéfið síðastliðin 600 ár; í upphafi farsí og

eftirhermulist (Gulí strákurinn, Binni og Pinni), svo þættir úr gamanleik skoðunar og háttu (Gissur Gullrass), félagslegs gamanleiks og melódrama (Steve Canyon) og svo leikhús hugmyndanna (Little orphan Annie). Hinar stóru leikbókmenntir 20. aldar hafa einnig átt sér talsmenn í myndasögnum, t.d. hjá George Herriman og Walt Kelly.

Það skyldi enginn gera lítið úr ofangreindum röksemdum. Vegna hinnar almennu notkunar talblöðrunnar mynda samtölin sterkasta og mest áberandi bókmenntalegan þátt myndasögunnar. Hjá flestum höfundum hafa samtölin þann tilgang að koma á framfæri mikilvægum upplýsingum og/eda bera söguþráðinn áfram en þó eru þeir til sem eru meðvitaðir um dramatísk áhrif þeirra og hafa notfært sér þau út í ystu æsar. Þeir hafa hagnýtt sér samtölin til að búa til raunverulegar persónur og hvarir, skapa spennu og eftirvæntingu eða til að opinbera hugmyndir og lífsviðhorf og til að framkalla óm og takt og gefa atburðunum tilgang. Dæmin eru fjölmörg en leikrænar hefðir og sviðsetningar eru meginsvið tveggja listamanna — George MacManus og Walt Kelly. Verk þeirra hafa alltaf verið meira leikræn en bókmenntaleg.

Í samhengi við atburðarásina hefur talblaðran alltaf leikið tvöfalt hlutverk: Hún hefur það hlutverk að vera leikrænt tæki, sem er í eðli sínu myndrænt, og með því skapar hún möguleika sem myndasöguhöfundar voru fljótir að kanna.

Það væri ALLS ekki nóg,

skyndilega. Hún er notuð sem brella, gríma, skjöldur eða ársarvopn. Það er einnig hægt að sjá hliðstæðu við hina táknrænu notkun leikmuna í nútímaleikhúsinu.

MYNDASÖGUR OG KVIKMYNDIR

Af ýmsum ástæðum, nokkrar þeirra tíundaðar hér að framan, komast myndasögur nær kvikmyndum en öðrum listformum. Þær urðu ekki bara til um svipað leyti og eru einnig runnar af svipuðum listrænum og viðskiptalegum rötum heldur stefndu þær að sama markmiði: sköpun rökfræðilegrar hreyfingar

annaðhvort með sjónrænum blekkingum (kvikmyndin) eða með visbendingu hreyfingarinnar (myndasagan). Að svo komnu máli er því rétt að benda á að margar aðferðir, sem síðar voru eignaðar kvikmyndinni, eru upprunnar í

myndasögnum. „Listræn“ klipping var orðin hefð í myndasögunni löngu fyrir daga Eisensteins og listræn brögð eins og skeyting, innrömmun og skim (pan) voru notuð af brautryðjendum eins og Opper, McCay og Feininger. Hvað viðkemur „hljóðsetningunni“ þá hafði myndasagan nægan tíma til að þróa rödd utan ramma, rödd yfir ramma og samtal ofan í samtal þau 30 ár sem kvikmyndin varð að notast við frumstæð textaspjöld sem skotið var

inn í atriði og á milli þeirra. Jafnvel tungutak þessara tveggja listforma er hið sama. Hugtökin „skot“ (gagnstætt hinu kyrrstæða atriði), og „kafli“, mismunandi sjónarhorn, og fjarviðd og möguleikinn að elta aftur á bak og áfram. Áhrif kvikmynda á myndasögur hafa verið mikil, þær hafa ekki aðeins lagt þeim til betri tækni viðvirkjandi hvernig brjóta á upp hreyfingu á blaði, sambærilegt við kvikmyndalýsingu, fókusdýpt, skyggða bakgrunna ofl., heldur líka verið beinlínis innblástur. Framhaldskvikmyndirnar á fjórða áratugnum voru jafn mikill undanfari ævintýramyndasagnanna eins og reyfararnir og sorpritin.

MYNDASAGAN OG TEIKNIMYNDIN

Hinni stöðugu vaxlfirjögvan á milli myndasögunnar og kvikmyndarinnar lyktaði loks með fyrsta skilgetna afkvæminu: teiknimyndinni, þessari sérstöku, nútímalegu sameiningu listar og tækni. Í bókinni Cinema as Art lýsa höfundarnir, Ralph Stevens og J.R. Debrix, því yfir að „hin viðtekna skilgreining á hreyfimynd er ekki að hún sé handteiknuð, heldur að hún sé gerð ramma fyrir ramma“ sem er hliðstæða við gerð myndasagna. Þetta fer langt með að sanna að hreyfimyndin (teiknimyndin) á myndasögunni meira að þakka en kvikmyndinni.

Annað mikilvægt atriði mætti nefna í þessu sambandi, að þó nokkrum árum fyrir uppfinningu kvikmyndarinnar var farið að gefa teiknuðum myndum líf með því að nota litaðar (skop)myndir á pappírstræmur (bókstaflega: myndræmur — comic strips!). Belginn Plateau með sitt phenakistscope og Englendingurinn W.G. Horner með sitt zoetrope gátu blásið lífi í syrpur af teiknuðum myndum fyrir 1840.

Sá mikilvægasti af frumherjunum var Frakkinn Emile Reynaud, sem fann upp tækið praxinoscope, og var hann fyrstur til að varpa teiknimynd á tjald (hann opnaði „Théâtre Optique“ 1892). Í grein sinni, „Animation in the cinema“ staðhæfir höfundurinn, Ralph Stevenson: „Hann [Reynaud] fann ekki aðeins upp tæknina, heldur mótaði einnig stefnuna og var sá fyrsti til að þróa teiknimyndina í átt til mikilfengleika.“ Það var ekki fyrr en mörgum árum síðar eftir afrakstur tilrauna Bandaríkjamannsins J. Stuart Blacktons að hreyfimyndir tengdust kvikmyndinni endanlega.

Margir myndasöguhöfundar voru einnig brautryðjendur á sviði teiknimyndanna. Winsor McCay er auðvitað skýrasta dæmið, en einnig reyndar Bud Fisher og George MacManus. Pat Sullivan vann við myndasögugerð í Ástralíu, Englandi og Bandaríkjunum áður en hann sneri sér að teiknimyndunum.

Fyrstu teiknimyndirnar fengu innblástur og tækni frá myndasögnum og á

það einnig við um vinsælustu persónurnar: Mutt og Jeff, Binni og Pinni, Crazy Kat meðal annarra. Upp úr 1920 fóru teiknimyndirnar að skila karakterum til myndasögunnar, einn sá fyrsti var kötturinn Felix. En jafnvel á fjórða áratugnum, þegar Mikki Mús, Andrés Önd og önnur sköpunarverk Disneys réðust inn á myndasögumarkaðinn voru myndasögurnar ennþá að leggja til efni í teiknimyndirnar (þá sérstaklega Stjána bláa).

Eftir tímabil tilrauna og óhlutlægni, þar sem hefðbundinni fagurfræði teiknimyndarinnar var hafnað, hafa nú teiknimyndagerðarmenn snúið sér í ríkara mæli að fastmótadri lögmálum. Tilhugallífi myndasögunnar og teiknimyndarinnar er hvergi nærri lokið.

LEIT AD NÝJUM VIÐMIDUNUM

Það ætti að vera orðið nokkuð ljóst nú að ekki er hægt að þrengja myndasögunni í neina fyrirfram ákveðna kennisetningu. Með tilveru sinni einni saman verst hún öllum tilraunum til þekkingarfræðilegra útskýringa og veitir þvermóðskufulla mótspyrnu gegn hefðbundinni fagurfræði. Og varla er annað hægt en vorkenna gagnrýnendum sem gramir og vonsviknir geta ekki notast við litlu og þægilegu formúlurnar, sem þeir hafa lært svo vel utanbókar, til að útskýra myndasöguna á vitsmunalegan hátt. Myndasagan neitar einfaldlega að láta njörva sig niður. Ein af þrautalendingum gagnrýnendanna (reyndar sú algengasta og minnst upplifgandi) er að afgreiða hana sem ó-list, ó-bókmenntir og ó-marktæka. Þetta átti líka við um kvikmyndina þegar hún kom fram á sjónarsviðið, en aðeins hinum fávísu til furðu hafa bæði myndasagan og kvikmyndin staðið af sér útskýfun verndara Listarinnar, Sannleikans, Fegurðarinnar og menningarlegrar stöðunar.

Það er einkennileg birting á vitsmunalegri spillingu að þurfa sífellt að niðurlægja myndasöguna í nafni myndlistar og bókmennta, þrátt fyrir yfirgnæfandi rök sem hníga að því að hún tilheyrir hvorugri greininni. Í návist nýs og skapandi tjáningarmiðils verða þau gildi, sem lögð eru til grundvallar, að koma að innan frá miðlinum sjálfum. Það er ekki auðvelt verkefni, ekki auðveldara en með kvikmyndina. Gjörþekking á miðlinum er auðvitað frumskilyrði (með sömu kostgæfni og í öðrum listgreinum). Sú staðhæfing að myndasagan sé „óæðra“ tjáningarform sem eigi skilið óæðri umfjöllun er sárandi dæmi um óheildarlega röksemdarfærslu. Aðeins með alvarlegum rannsóknum er hægt að skilja formgerðina sem liggur að baki myndasögunni og þá loksins er hægt að móta gagnrýna niðurstöðu.

TÍMI OG RÝMI Í MYNDASÖGUNNI

Framsetning rýmisins hefur valdið myndasögulistamanninum töliverðu hugarangri frá upphafi. Þar sem hann fæst ekki aðeins við stakar myndir heldur lífrænt samhengi mynda er ekki hægt að leysa vandamálið með fjarvídd eingöngu. Einföld fjarvídd myndi gefa öllum römmunum sama dýptargildi og fletja þá þannig út líkt og myndræmur á egypskum pýramíðum. Sumir listamenn, eins og t.d. Chester Gould, gátu hagnýtt sér þetta lögmál en í höndum lakari handverksmanna verður þetta yfirleitt röð hreyfingarlausra mynda. Til að skapa dýpt hafa aðrir myndasögulistamenn gripið til áhrifamáttar ljóss og skugga eða hagræðingar hlutfalla sem á hárfínan hátt bjaga hefðbundna skynjun lesandans á rýminu rétt eins og um samsetta ljósmynd væri að ræða.

Fremstu listamennirnir, sem vinna með myndasögur í heilsíðuforni, skapa rými úr hinum óteljandi mögulegu línunum (láréttum, lóðréttum og skállnum)

uppsetningarinnar þannig að persónum og hlutum er raðað á síðuna eftir vandlega ígrunduðum lögmálum myndbyggingar. Þau virðast bókstaflega vera í þann mund að sprengja af sér rammanna.

Í myndasögunni stendur tíminn í beinu hlutfalli við rýmið (þetta er einn mikilvægasti munur myndasagna og kvikmynda); rammarnir í ræmunni eða á blaðsíðunni eru brot af tímanum. Því er flæði frásagnarinnar, sem er það hvernig höfundurinn gerir sér tímann í hugarlund, sjaldan samsvarandi flæði tímans, sem er skynjun lesandans á sama tíma. Að auki verður að bera þessi flæði saman við raunverulegan lestrartíma sem getur verið mjög langur (t.d. í dagblaðs-seríum) eða tiltölulega stuttur (t.d. í myndasögubókinni). Glundroðinn sem þetta skapar eykur enn á þann óraunveruleika sem er ein afurð myndasögunnar. Jafnvel saga eins og Gasoline Alley, sem gefur sig út fyrir að fylgja hinum raunverulega tíma og hvers sögupersónur eldast og breytast með lesandanum, gat ekki flúið þessi örlög.

Tíminn í myndasögunni virðist ekki hafa neitt lífrænt gildi. Það, sem gerist, gerist ekki af nauðsyn heldur af tilviljun eða tíminn er takmarkalaus og opinn í báða enda, honum er einnig hægt að snúa við; ósjaldan fara sögupersónur 10, 20 eða fleiri ár aftur í tímann og taka upp þráðinn að nýju. Myndasagan er gagn-söguleg, ekki vegna þess að hún neiti að takast á við samtímann (það gerir hún oft), heldur vegna þess að raunverulegur tími er óviðkomandi takmarki þeirra. Myndasögur eru nánast fullkomlega lausar við markhyggni (þ.e. að öll framvinda hafi í sér fölginn tilgang). Það sem gerðist í þeim í fyrra virðist ekki skipta þær neinu máli í ár, a.m.k. ekki á neinn orsakandi hátt. Með því að leiða okkur raunveruleikann beint fyrir sjónir gera þær okkur virkari þáttakendur í ímynduninum. Myndasögur hafa því einstaka burði til að leiða okkur inn í þversagnakenndan heim þar sem tímans er neytt eða hann numinn úr gildi; heimur hinnar eilífu nútíðar.

VIÐFANGSEFNI MYNDASAGNA

Fagurfræðilegt vafstur og viðskiptalegir hagsmunir hafa ávallt keppt um að þrengja viðfangsefni myndasagnanna. Sem söluvara er myndasagan fjölmiðill og höfundar hennar verða að láta lesandanum í té eitthvað sem er gripandi og auðþekkjanlegt. En um leið verður hún að fela í sér hið sértæka ef hún á ekki að verða eins og hver önnur anekdóta (atvikssaga). Vandamál fjöldameningarinnar er að skapa heim sem er í senn al- og sértækur og stefnir á sama tíma líka að því að verða sérstakt listform. Sem svar við þessu hafa myndasögurnar oft gripið til

göðfræðilegra sköpunarsagna (t.d. Superman og yfirleitt allar ofurhetjusögur) eða til draumaheima (t.d. Little Nemo) og fáar eru þær myndasögur sem ekki hafa nýtt sér þetta á einn eða annan hátt.

Forvígismenn myndasagna sækja efni sitt í brunn samdulvitaðra minna og

langana, hvort sem er af nauðsyn eða ásetningi. Þeir smíða erki-týpur sem tengja okkur beint við frumstæðustu hvatir og krafta gegnum rökkurhúm sögunnar. Líkt og myndasagan hafi tekið það að sér að klæða holdi dulvitaðar þrjár okkar og veita þeim í farveg fullnægingar. Á sama tíma er henni einnig ætlað að feta hina

félagslegu braut og hafa þessar andstæður leitt til misvægis og vonbrigða.

Hversu fátánleg sem fjölskyldan í Gissuri Gullrass (Bringing up father) virðist vera, er hugmyndinni um sjálfa fjölskylduna aldrei kastað fyrir röða. Eins og ein fréttatilkynning frá dreifingarfyrrtækinu staðhæfði: „Gissur lamdi ekki Mínu og mun aldrei skilja við hana.“ Sömu tvítræðni er að finna í afstöðu þeirra til þjóðfélagsins í heild. Fyrstu myndasögunnar voru ekki bara anarkískar heldur einnig nihílískar (t.d. Binni og Pinni) en smám saman hafa þær sæst við þjóðfélagið og hafa að mestu tekið upp lög þess og reglur, hversu fátánleg sem þau kunna að vera. Hins vegar hefur aldrei alveg tekist að síða myndasöguna til og nú á dögum má finna hinn frjálsa anda þeirra í neðanjarðarsögum (og einnig nokkrum ofanjarðar).

Á einum stað í Pogo eftir Walt Kelly er myndasögunni lýst þannig, að hún sé „eins og draumur ... vefur úr dagdraumum ... hún skín í gegnum óraunveruleikann, ímyndanir og draumóra.“ Jafnvel fyrir menntamann eins og Walt Kelly eru vitsmunaleg takmörk myndasögunnar augljós. En þessar takmarkanir eru einnig styrkur hennar. Með því að geta ekki viðhaldið nokkru háfleygu viðfangsefni varðveitir hún tímaleysi sitt og þverneitar að gerast enn ein tibreytingarlaus bókmenntæfingin.

STÍLFRÆÐI

Til þess að móta hinar tvær misleitu einingar myndasögunnar í eina listræna heild, verður hver höfundur að þróa með sér sinn eigin stíl (a.m.k. þeir sem hafa einhvern listrænan metnað). Fljótlega er líklegt að annað af tveimur sjónarmiðum komi í ljós; að myndirnar fái yfirhöndina og sagan sé nánast eingöngu sögð á grafískan hátt; eða á móti að textinn hafi yfirhöndina og sagan sé sögð á grundvelli hans. Þriðja sjónarmiðið, sem blandar saman dramatískum samtölum og kvikmyndataekni, birtist fyrst á fjórða áratugnum og varðveitir hið viðkvæma jafnvægi á milli hins bókmenntalega þáttar og hins grafíska.

Að viðhalda heilindum hinnar samhangandi frásagnar innan marka samfelldra en aðskildra mynda skapar ný vandamál. Myndasöguhöfundurinn getur að sjálfsgöðu sett saman mynd og texta, sem haldast nákvæmlega í hendur,

en slík málalenging er augljós sóun. Það virðist því vera heppilegast að láta myndirnar og textann bera frásögnina uppi á víxl heldur en bæði í einu.

Að hluta niður söguna í ramma og raðir er einnig stílfraðilegt vandamál. Listamaðurinn getur kosið að byggja upp og undirbúa atburðarásina vandlega eða vaðið stjórnlítið áfram með atburðunum, sem meira er háttur neðanjarðarmyndasagna. Til að gæða myndir sínar andrúmslofti getur höfundurinn t.d. valið á milli þess að nota stóra svarta fleti, margræða bakgrunnsteikningu eða á hinn bóginn gripið til þess að þröngva atburðunum í forgrunninn — möguleikarnir eru óteljandi. Í þessu sambengi getur liturinn gegnt miklu hlutverki með því að draga fram mikilvæga þætti frásagnarinnar og einnig hjálpað til við að tengja saman efnislega andstæða ramma með því að viðhalda litasamsetningum innan þeirra.

Myndasögur hafa einnig til umráða setningarfræði annarra bókmennta- og

listfræðilegra forma: endurtekningu, bjögung, mögnun, stílfæringu ofl. ofl. Það er undir höfundinum komið að nota þessi hjálparmeðul gætilega og forðast að ofgera. Í myndasögum eins og í öðrum listum þá er minna jafnan meira.

NOKKUR ORÐ AÐ LOKUM

Það eru örlög allra nýrra tjáningarforma að fá óblíðar móttökur. Á sínum tíma voru harmleikir úhróp- aðir sem guðlast, ítalska óperan kölluð ósæmilegur hljóðgrautur og ekki er langt síðan kvikmyndin fékk þann stimpil að vera „list fyrir drukkin úhrök“. En gegn myndasögunni hefur háðið og spottið varað lengst. Stærstan hluta á tæpum eithundrað ára ferli sínum hafa myndasögur verið fyrirlitnar, útalðar og hafðar að athlægi.

Þetta hefur þó snúist við núna; fræðimennska og greining hafa komið í stað fordóma og fálætis. Með vaxandi menningarlegri viðurkenningu hefur myndasagan orðið að axla nokkrar byrðar. Þegar hún er ekki lengur afskrifuð sem uppspretta subbulegrar dægrastyttingar verða höfundarnir og útgefendur þeirra að vera reidubúnir til að svara fyrir hana á fagur- og siðfræðilegum grunni (líkt og skáldsagnahöfundar, bókaútgefendur, leikritahöfundar og kvikmyndagerðarmenn). Sumum hrýs hugur við þessu og dreymir um hina gömlu góðu daga þegar myndasöguhöfundurinn gat unnið í fríðselli einangrun og dreifingaradilar gátu boðið vöruna í ábatasamri sjálfánægju. En það verður ekki aftur snúið.

Þ.H.

Grein þessi er þýðing og endursögn á greininni

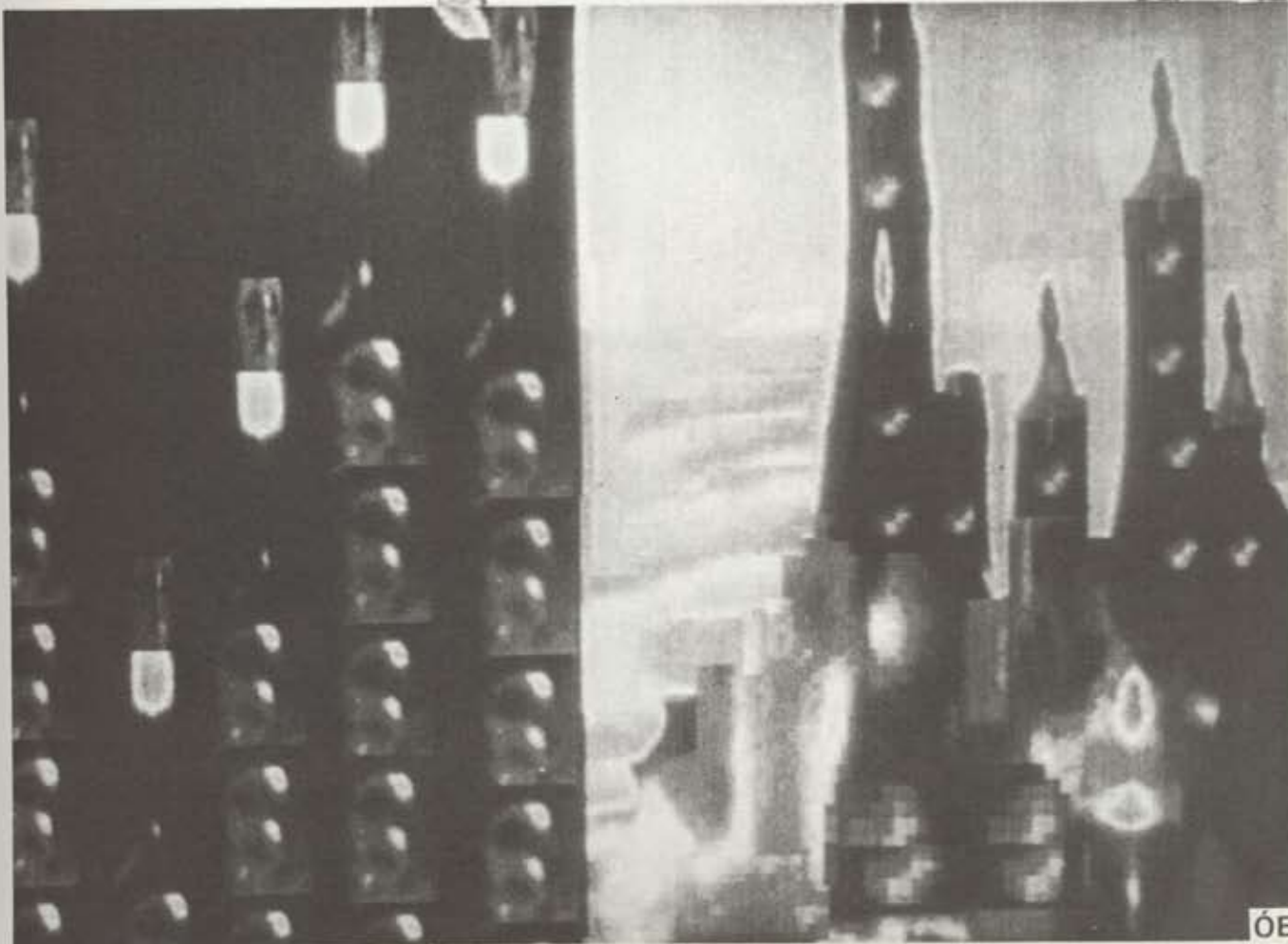
„The World of comics: an analytical summary.“ eftir Maurice Horn og birtist hún í bókinni „The World Encyclopedia of Comics.“

PARÍS ER ÍSBAR

Ljósmynd af André Breton
læknar eðlur
sjúkar í mánann og teskeið af
hunangi í kaleik úr Montparnasse

Paris er ísbar Ísisar
segir trompet Marianne Van Hirtum
gróðursettur í leiði Baudelaires
Paris er handa rottum
ísbar handa kirkjuræningjum

ÓE

godfræðilegra sköpunarsagna (t.d. Superman og yfirleitt allar ofurhetjusögur) eða til draumaheima (t.d. Little Nemo) og fáar eru þær myndasögur sem ekki hafa nýtt sér þetta á einn eða annan hátt.

Forvígismenn myndasagna sækja efni sitt í brunn sam-dulvitaðra minna og

langana, hvort sem er af nauðsyn eða ásetningi. Þeir smíða erki-týpur sem tengja okkur beint við frumstæðustu hvatir og krafta gegnum rökkurhúm sögunnar. Líkt og myndasagan hafi tekið það að sér að klæða holdi dulvitaðar þrjár okkar og veita þeim í farveg fullnægingar. Á sama tíma er henni einnig ætlað að feta hina

félagslegu braut og hafa þessar andstæður leitt til misvægis og vonbrigða.

Hversu fátánleg sem fjölskyldan í Gissuri Gullrass (Bringing up father) virðist vera, er hugmyndinni um sjálfa fjölskylduna aldrei kastað fyrir róða. Eins og ein fréttatilkynning frá dreifingarfyrtækinu staðhæfði: „Gissur lamdi ekki Mínú og mun aldrei skilja við hana.“ Sömu tvínæðni er að finna í afstöðu þeirra til þjóðfélagsins í heild. Fyrstu myndasögurnar voru ekki bara anarkískar heldur einnig níhillískar (t.d. Binni og Pinni) en smám saman hafa þær sæst við þjóðfélagið og hafa að mestu tekið upp lög þess og reglur, hversu fátánleg sem þau kunna að vera. Hins vegar hefur aldrei alveg tekist að síða myndasöguna til og nú á dögum má finna hinn frjálsa anda þeirra í nedanjarðarsögum (og einnig nokkrum ofanjarðar).

Á einum stað í Pogo eftir Walt Kelly er myndasögunni lýst þannig, að hún sé „eins og draumur ... vefur úr dagdraumum ... hún skín í gegnum óraunveruleikann, ímyndanir og draumóra.“ Jafnvel fyrir menntamann eins og Walt Kelly eru vitsmunaleg takmörk myndasögunnar augljós. En þessar takmarkanir eru einnig styrkur hennar. Með því að geta ekki viðhaldið nokkru háfleygu viðfangsefni varðveitir hún tímaleysi sitt og þverneitar að gerast enn ein tilbreytingarlaus bókmenntæfingin.

STÍLFRÆÐI

Til þess að móta hinar tvær misleitu einingar myndasögunnar í eina listræna heild, verður hver höfundur að þróa með sér sinn eigin stíl (a.m.k. þeir sem hafa einhvern listrænan metnað). Fljótlega er líklegt að annað af tveimur sjónarmiðum komi í ljós; að myndirnar fái yfirhöndina og sagan sé nánast eingöngu sögð á grafískan hátt; eða á móti að textinn hafi yfirhöndina og sagan sé sögð á grundvelli hans. Þriðja sjónarmiðið, sem blandar saman dramatískum samtölum og kvikmyndatækni, birtist fyrst á fjórða áratugnum og varðveitir hið viðkvæma jafnvægi á milli hins bókmenntalega þáttar og hins grafíska.

Að viðhalda heilindum hinnar samhangandi frásagnar innan marka samfelldra en aðskildra mynda skapar ný vandamál. Myndasöguhöfundurinn getur að sjálfsgöðu sett saman mynd og texta, sem haldast nákvæmlega í hendur,

en slík málalenging er augljós sóun. Það virðist því vera heppilegast að láta myndirnar og textann bera frásögnina uppi á víxl heldur en bæði í einu.

Að hluta niður söguna í ramma og raðir er einnig stílfæðilegt vandamál. Listamaðurinn getur kosið að byggja upp og undirbúa atburðarásina vandlega eða vaðið stjórnlítið áfram með atburðunum, sem meira er háttur neðanjarðarmyndasagna. Til að gæða myndir sínar andrúmslofti getur höfundurinn t.d. valið á milli þess að nota stóra svarta fleti, margræða bakgrunnsteikningu eða á hinn bóginn gripið til þess að þröngva atburðunum í forgrunninn — möguleikarnir eru óteljandi. Í þessu samhengi getur liturinn gegnt miklu hlutverki með því að draga fram mikilvæga þætti frásagnarinnar og einnig hjálpað til við að tengja saman efnislega andstæða ramma með því að viðhalda litasamsetningum innan þeirra.

Myndasögur hafa einnig til umræða setningarfræði annarra bókmennta- og

listfræðilegra forma: endurtekningu, bjögum, mögnun, stílfæringu ofl. ofl. Það er undir höfundinum komið að nota þessi hjálparmedul gætilega og forðast að ofgera. Í myndasögum eins og í öðrum listum þá er minna jafnan meira.

NOKKUR ORD AD LOKUM

Það eru örlög allra nýrra tján-ingarforma að fá óblíðar móttökur. Á sínum tíma voru harmleikir úhróp-aðir sem guðlast, ítalska óperan kölluð ósæmilegur hljóðgrautur og ekki er langt síðan kvikmyndin fékk þann stimpil að vera „list fyrir drukkin úhrök“. En gegn myndasögunni hefur háðið og spottið varað lengst. Stærstan hluta á tæpum eitthundrað ára ferli sínum hafa myndasögur verið fyrirlitnar, átaldar og hafðar að athlagi.

Þetta hefur þó snúist við núna; fræðimennska og greining hafa komið í stað fordóma og fátætis. Með vaxandi menningarlegri viðurkenningu hefur myndasagan orðið að axla nokkrar byrðar. Þegar hún er ekki lengur afskrifuð sem uppspretta subbulegrar dægrastyttingar verða höfundarnir og útgefendur þeirra að vera reiðubúnir til að svara fyrir hana á fagur- og siðfræðilegum grunni (líkt og skáldsagnahöfundar, bókaútgefendur, leikritahöfundar og kvikmyndagerðarmenn). Sumum hrýs hugur við þessu og dreymir um hina gömlu góðu daga þegar myndasöguhöfundurinn gat unnið í fríðselli einangrun og dreifingaradilar gátu boðið vöruna í ábatasamri sjálfsánægju. En það verður ekki aftur snúið.

P.H.

Grein þessi er þýðing og endursögn á greininn

„The World of comics: an analytical summary.“ eftir Maurice Horn og birtist hún í bókinni „The World Encyclopedia of Comics.“

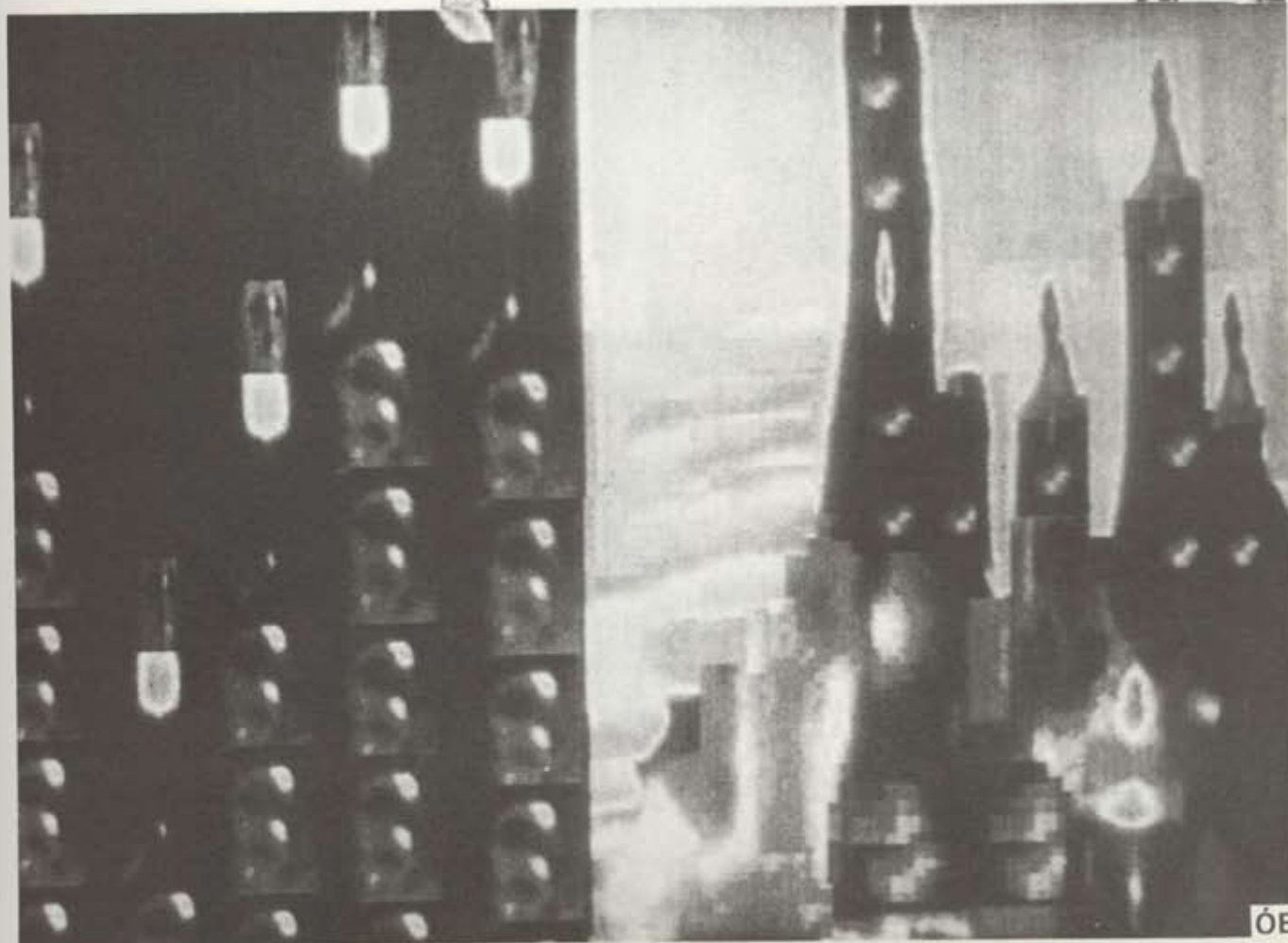

PARÍS ER ÍSBAR

Ljósmynd af André Breton
læknar eðlur
sjúkar í mánann og teskeið af
hunangi í kaleik úr Montparnasse

París er ísbar Ísisar
segir trompet Marianne Van Hirtum
gróðursettur í leiði Baudelaires
París er handa rottum
ísbar handa kirkjuræningjum

ÓE

LALLI VAR MEÐ HITTA OG KVEF
ÞEGAR HANN VAKNAÐI Í MORGUN.

HANN FÖR EKKI Í SKÉLANN OG MAMMA
HANS KEYPTI FULLT AF NAMMI.

MÍÐDEGISSAGAN VAR EINHVER STRÍÐSSAGA.

Í DÖGUN LÖGÐU KAPTEINN
MEMHUS OG MENN HANS Í
ÁRÁSARFERÐ YFIR HAFIÐ. GLANS-
ANDI FLUGVÉLARNAR HÖFU
SIG TIL FLUGS...

KLUKKAN SJÖ
KOM MAMMA LALLA
HEIM ÚR VINNUNNI
OG MÆLDI HANN.

Hann var með
39.5 stiga
hita...

39.5

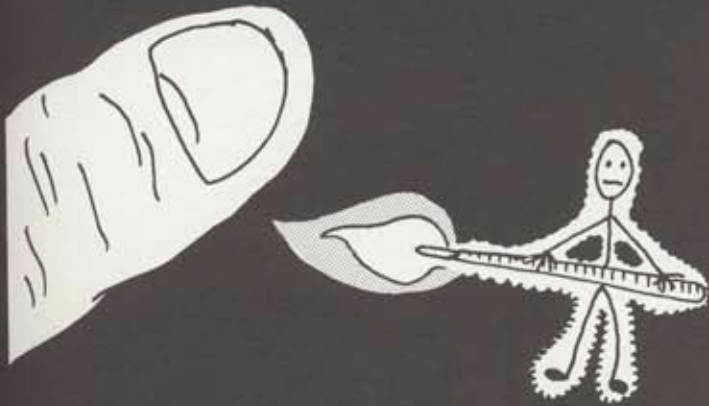

LALLI REYNDI AT
SOFNA... LOKSINS
FESTI HANN BLUND.

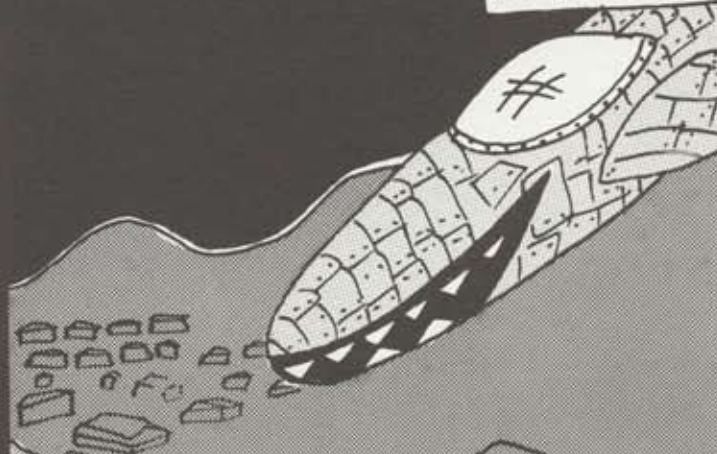

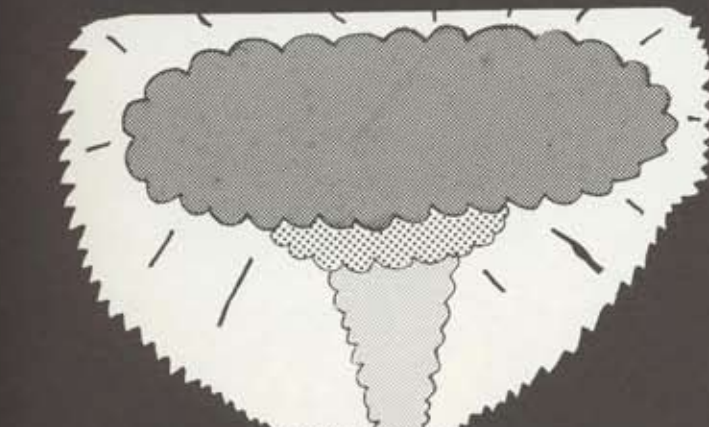
Þegar maður er veikur eru draumarnir enn ruglaðri en vanalega.

NÓTTIN LEIÐ...

Útvarp Reykjavík. Klukkan er sjö. Nú verða sagðar fréttir. Þau vælegu tíðindi gerðust í nótt að eldgos dundi yfir í Vestmannaeyjum. Þáur en klukkan var

Eldsprungan lengdist fljótt, og eitt mannvirki hvarf í eldinn, innsiglinga-vitinn urðarviti... fólksflutningar höf

Ólafur Jóhannesson, forsetisráðherra, sagði nú rétt fyrir klukkan sjö að þjóðin yrð

MAMMA MAMMA!
ÓLI JÓ ER BÚINN
AÐ SPRENGJA UPP
VESTMANNAEYJAR!!

Svona Svona Lalli minn. Þig var bara að dreyma. Það er bara byrjað að gjósa í Vestmannaeyjum.

Q.P.R.

KEVIN KEEGAN LIVERPOOL

bla bla bla Heimaey
bla Eldföngur bla bla
bla bla Mesta eld...

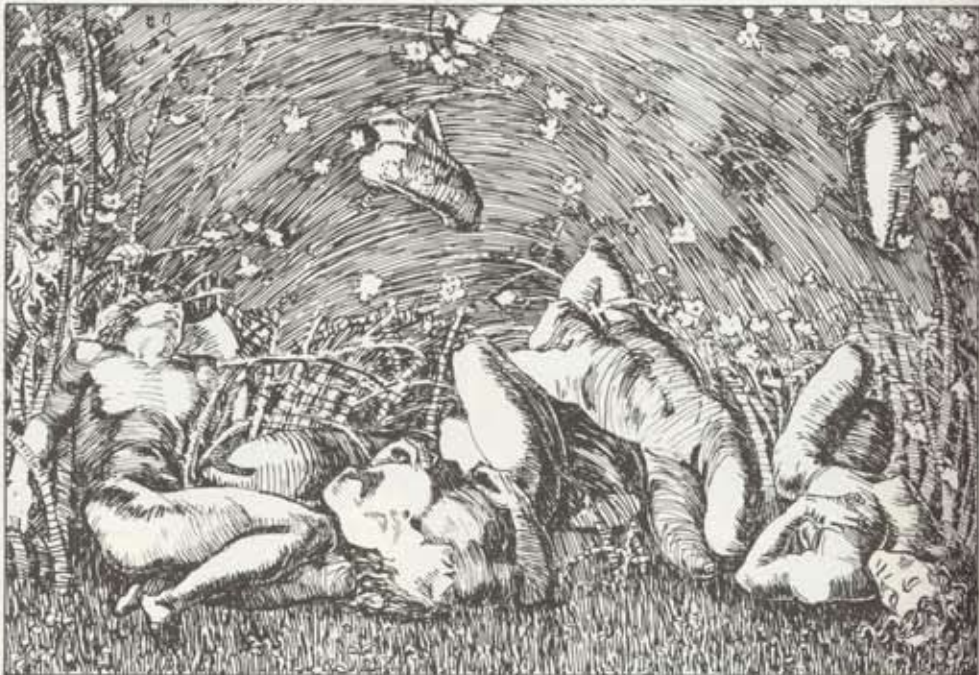
ENDIR
Gunnur Hjálmar 92

CANUBRINN

af hinni Freydisi Kristjánsdóttur

1922

Q. mi þara verð ég að fara
að gera eitthvað í sambandi
við þennan svefnherbergisgang.

HVELLURINN MIKLI OG UPPHAF ALHEIMSINS OG STULLI

1.500.000.00 FYRIA KAISSA

(Búmm)

HVELLURINN MIKLI: ELDKÚLA, MILLJÓN MILLJÓN MILLJÓN SINNUM HEITARI EN SÓLIN OG MINNI EN EIN FRUM-EIND, SEM INNIHELDUR ÞÓ ALLAN TÍMA OG ALLT RÚM, SPRINGUR VEGNA GÍFULEGRAR INNBYRÐRAR ORKU...

EINN HUNDRAD ÞUSUND BILLJÓN BILLJÓN BILLJÓNASTI ÚR SEKUNDU SÍÐAR...

(SPÖING)

HITASTIGIÐ ER EINN MILLJÓN BILLJÓN BILLJÓN GRÁÐUR Á CELSIUS. BLANDA EFNIS OG ANDEFNIS ÞENST ÚT MEÐ OFSAHRAÐA...

1.100.000.00 FYRIA KAISSA

LÍFIÐ STÍGUR SÍN Fyrstu SPOR Á JÖRÐinni...

KORTER Í ÞRjú

Djöfuls! Ég verð að ná í þú í kvöld matur. Ég drep mig frekar en að rúnka mér einn enn einu sinni

Ég meinaða! Hvat sjá þessar þrur vit gæja eins og Baltasar Kormák? Ég skil ekki hvers vegna ég næ ekki í neitt en hann... Dóri? Dóri minn?!

KLÚNK

STUTTU SÍÐAR

KJAMM INN

Jæja þá er komið að dauða-kippum kvöldsins. Best að reyna nokkra frasa...

Hæ. Ég sverða: þú er langfallegasta stelpa sem ég hef séð. Hringurinn í nefinu á þér fer þér æðislega vel.

Sæl Elin. Hvat segirðu um þetta: þú og ég, Kertaljós, Koníak, Keliri?

Æi Sturlaugur láttu mig vera

(Höst)

...Og ég næ í kærastann minn ef þú drullar þér ekki burtu, ágeðist þitt!

(Djísús)

Djöfuls tussur. Vita ekki af hverju þær eru að missa.

Jæja ég drapst þó allavega ekki.

KLÉSS

BÚIÐ 192 E.H.

MATGRÆÐGI

TEIKNINGAR = LOUSTAL

HANDRIT = VILLARD

MÓNA BYRJAÐI AÐ TROÐA Í SIG EINN LAUGARDAGSMORGUNINN. VIÐ STÓÐUM FYRIR FRAMAN KAUFFÉLAGS-
BÚÐINA HANS GUS LARIVIÈRE SEM LÝSIR UPP MITT AÐALSTRÆTI MED ALLRI SINNI LJÓSAÐÝRÐ ÞEGAR HÚN
'AKVAÐ AÐ FÁ SÉR ROMMBOLLUR ÚR BAKARÍNU. SÍÐAN LEIÐDI EITT AF ÖÐRU. HÚN TÓK TIL VIÐ VÍNAR-
BRAUÐIN OG SKIPTI SVO YFIR Í ÞESSAR HRÆÐILEGU KREMSTENGUR.

ÉG VARÐ AÐ SÆTTA MIÐ VIÐ ÞETTA: LITLA KONAN MÍN BLÉS ÚT EINS OG BLADRA OG SKÍNANDI FALLEG
AUGUN HURFU UNDIR DRÚTIN AUGNLOKIN. SVEITALÍFIÐ ER MÍSKUNNARLAUST OG FÓLK FÖR AÐ SLÚÐRA. EN
MÓNA, HÚN VAR 'A KAFI Í SINNI FITU. TIL AÐ FINNA HANDA HENNI STÆRSTU GERÐ AF BRJÓSTHALDARA
ÞURFTI 'EG AÐ FARA NIÐUR TIL BORGARINVAR.

ÞYÐING & SKRIFT: BJARNI HINRIKSSON

KVÖLD EITT BUÐUM VIÐ GAMLA LÆKNINUM ÚR NÆSTA HREPPI Í HEIMSÓKN, HONUM ARTEGUY, SEM ÞEKKIR SKORPULIFRINA MÍNA JAFU VEL OG FINGURNA 'A SÉR. HANN VAR MEÐ KENNINGU VARÐANDI MÓNU, SEM SAGT, ÞETTA OFÁT HENNA VAR EINFALDLEGA SJÁLFSMORÐSTILRAUN. ÉG VELTI ÞESSU FYRIR MÉR ALLA NÓTTINA FYRIR AFTAN HLÖÐUNA OG ENDURTÓK MEÐ SJÁLFUM MÉR ÞETTA HRÆÐILEGA ORÐ: SJÁLFSMORÐ, SJÁLFSMORÐ, SJÁLFSMORÐ...

ÞÁ FANNST MÉR EINS OG ÉG VRÐI AÐ TALA UM ÞETTA VIÐ KENNARANN. HANN ER EINN AF ÞESSUM NÁUNG-
UM SEM VITA ALLT. FREKAR PEMPÚLEGUR EN MESTI HAUS SEM ÉG VEIÐ UM. HÚN ER AÐ BÆTA SÉR EITTHVAÐ
SAGÐI MENNINGARVITINN MÉR. TIL AÐ GLEVMA EINHVERJU EÐA REFSA SJÁLFRI SÉR FYRIR EITTHVAÐ. ÉG GAT
EKKI HÆTT AÐ HUGSA UM ÞETTA AÐ BÆTA SÉR EITTHVAÐ.

EFTIR MESSU Á SUNNUDÖGUM FORÐUBUST ÞEIR OKKUR, GÖMLU VINIRNIR FRÁ ÞVI ÞEGAR HÚN VAR ENNÐÁ MÍÓ. KRÁKKARNIR BYRJUÐU AÐ HENDA Í OKKUR STEINUM AFTANFRÁ.

SVO VAR ÞAÐ ÞENNA 14. JÚNÍ. ÉG LEITADI EINS OG BRJÁLADUR AÐ MÓNU - Í KJALLARANUM, UPPÁ HÁA-LOFTI, Í FJÓSINU, ALLAN LIÐLANGAN DAGINN. LOKSINS KOM ÉG AUGA Á HANA VIÐ ENDA AKURSINS, NÆST SKURÐINUM. HÚN KRAUP ÞAR Á BLETTINUM SEM ÉG HEF EKKI SAGT YKKUR FRÁ ENNÐÁ.

RAYMOND, ER DETTA
NOKKUÐ HLAÐAN OKKAR
SEM ER AÐ FUGRA UPP?

JESÚS MINN, ÞUSJÓINU
ER JUNÍ HENNI!

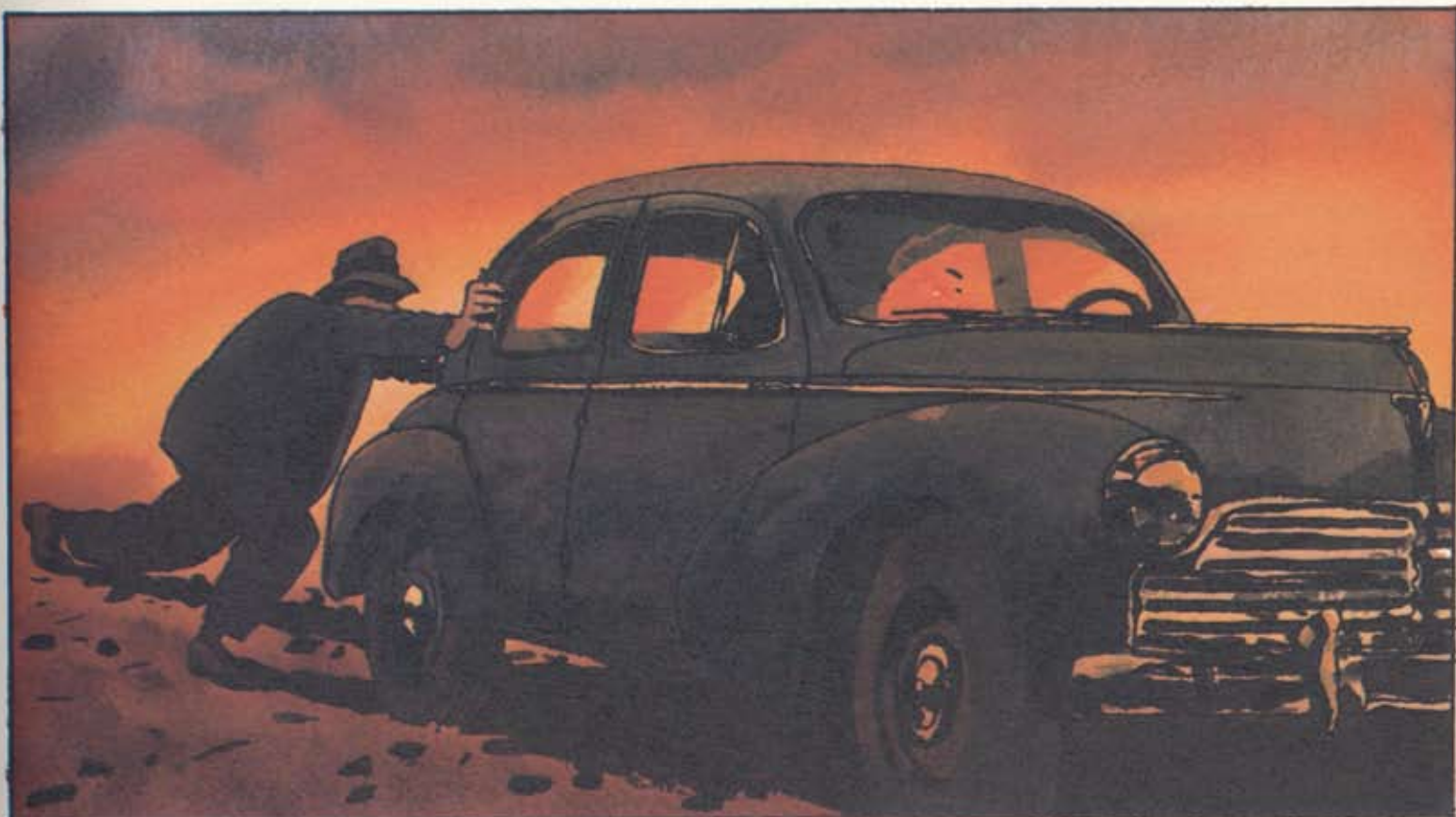

ÞESSI FREKAR, EINS OG MAÐUR MUNDI SEGJA, SORGLEGA SAGA HÓFST AÐ KVÖLDI 14. JÚNÍ Í FYRRA. VIÐ
VORUM AÐ GANGA HEIM FRÁ DUCOURNEAU-FÓLKIÐU SEM HAFDI VERIÐ AÐ KAUPA TVÍHLEYPSTA BYSSU,
VIRKILEGA FALLEGT SKOTVOPN.

NÁÐU Í TVÍBURANA,
RAYMOND, ÞEIR SOFA
UPPI!

VIÐ MÓNA HLUPUM EINS HRATT OG VIÐ GÁTUM OG Á MEÐAN HÚN FYLTI FÖTURNAR ÖPNADI ÉG HLÖÐU-
DYRNAS OG BASLAÐI VIÐ BÍLINN MINN.

MÓNA ER EIN AF DESSUM TILFINNINGAVÆMNU. HÚN HUGSAÐI BARA UM TVÍBURANA, ÉG ÆTLAÐI EKKI AÐ LÁTA SPLÚNKUNÝJA PUSJÓINN MÍNNA BRENNNA. EKKI SATT, STRAKAR? EN SEM SAGT, MÉR TÓKST AÐ ÝTA UPPHALDSDROSSIUNNI MÍNNI ÚT ÚR ÞESSU HELVÍTI OG HÚN VAR Í POTTÞÉTTU LAGI, EKKI EIN EINASTA RÍSPA.

HVADÁ SVARTA FAT-
HRÚÐA ER ÞETTA?

ÞETTA ERU
KRAKKARNIR, RAYMOND

ÉG KOM AÐ MÓNU EFST Í STIGANUM SEM LIGGUR UPP Á HEYLOFTIÐ. KRÖKKUNUM FANNST GOTT AÐ SOFA ÞAR Á SUMRIN.

VIÐ TÖLUBUM EKKI MEIRA UM ÞETTA Á HEIMILINU. ÞAD VAR EKKI ÞESS VIRÐI AÐ GERA VEDUR ÚT AF. KRAKKAR KOMA OG FARA OG ÉG ER HÁLFGERÐ KANÍNA, EF ÞIÐ SKILJIÐ HVAD ÉG MEINA.

ÉG REDDAÐI ÖLLU Í SAMBANDI VIÐ LÖGGUNA: ÞVÍ MINNA SEM ÞEIR VITA, ÞVÍ BETRA FYRIR MANN. ÉG SENDI KRAKKANA Í HERSKÓLA TIL AÐ HÉRÐA ÞAU OG STYRKJA, ÞETTA SAGÐI ÉG LÖGREGLUBJÓNINGNUM.

SVO ÞEGAR ÉG SÁ MÓNU ÞARNA Á BLETTINUM ÞAR SEM ÉG HAFÐI GRAFIÐ TÍBURANA HUGSAÐI ÉG MEÐ MÉR AÐ HÚN HLYTI AÐ VERA MEÐ SMA SEKTARKENND VEGNA ÞESS SEM HAFÐI KOMIÐ FYRIR OKKUR.

HÚN SVARADI ENGU. ÞÁ FÓRUM VIÐ HEIM OG HORFÐUM Á DÝRALÍFSMYND Í SJÓNVARPINU.

ENGIN ER EINS FALLEG OG BÚ, DÚFAN MÍN.

FRÁ OG MEÐ ÞESSUM JÚNÍDEGI HEF ÉG EKKERT RÖFLAÐ Í HENNI ÚT AF 'ATINU. HÚN HLÝTUR AÐ HÆTTA SJÁLF EINHVERN TÍMANN. AUBVITAÐ ER ERFITT AÐ BÚA MEÐ HUNDRAÐKÍLSA BOLLU EN!...ÉG FER MEÐ HANA EINS OG PRINSESSU.

OG HÚN TRÚIR MÉR, ÞESSI HEIMSKA MERI!

TÓLF FRANSKIR HÖFUNDAR

Enki Bilal, fæddur í Júgóslavíu 1951, kom til Frakklands 9 ára að aldri. Hann lærði að lesa teiknimyndasögur jafnhliða frönskunáminu í skólanum. Fyrstu sögur hans birtust áður en hann varð tvítugur. Öllum sem kynnst honum finnst eitthvað dularfullt og heillandi við hann, hann er eins konar „granitblokk“ að sögn handritshöfundar hans, Pierre Christin. Hann hefur áhuga á kvikmyndum, leikhúsi og dansi, hefur lag á að vinna með ólíkasta fólki og auðgar þannig viðhorf sín til mynda og frásagnar. Drame colonial („Nýlendusaga“), ein fyrsta sagan sem út kom, bjó strax yfir sérstökum tóni og kunnáttusamlegri myndbyggingu.

BILAL

„Hann teiknar ekki stígagang nema setja í hann sprungu og svolítið ryð.“ Patrick Cauvin, handritshöfundur myndasögunnar Hors-Jeu („Úr leik“) lýsir þannig einu sérkenni Bilals sem teiknara. Myndir hans hafa mjög sterk höfundareinkenni. Það er eins og heimur Bilals sé hið raunverulega efni myndanna, hver sem handritshöfundurinn eða viðfangsefnið kann að vera, hvort sem hann myndskreytir le Temps des Grandes Solitudes („Einverustundir“) eða gerir auglýsingaþjald fyrir kvikmynd Alain Resnais, La Vie est un roman („Lífið er skáldsaga“). Þrjú myndasöfn af ekta gervísansögulegum verkum, og myndamöppur (þ.á.m. hin goðsagnakennda Die Mauer sem fjallaði um Berlinarmúrinn) hafa hafið Bilal til vega sem einn öflugasta teiknara samtímans.

Árið 1980 kom út La Foire aux Immortels. Það var fyrsta myndasagan

sem Bilal gerði upp á eigin spýtur, án handritshöfundar. Þá kom í ljós að maðurinn, sem allir héldu að væri bara teiknarinn, átti sér sérstakan og persónulegan myndheim. Kímileg og góðhjörtuð hetjan Nikopol myndar mótvægi við umhverfið í viggirtri París ársins 2023. Árið 1986 kemur út annað „eins-manns-hefti“, La Femme piége („Kvengildran“) og hristir á ný upp í mönnum langt út fyrir raðir áhugamanna um teiknimyndasögur. Bilal sleppir talblöðrunum og hljóðlíkingarorðunum, sem eru svo rötgrónar í þessari grein, en kemur þess í stað með rödd sögumannsins neðanmáls. Myndramminn er í cinemascopiformi.

Pierre Christin gerði handrit eða texta í átta bókum eftir Bilal. Hann er dyggasti samstarfsmaður hans. Þeir eru þó gerólikir! Kennarinn við blaðamanskólann byrjaði á því að segja við unga vísindasöguteiknarann: „Þetta er ágætlega unnið, en þú horfir ekki nóg á veruleikann!“ Hann fer með hann um sveitir Frakklands vegna La Ville qui n'existait pas („Bærinn sem var ekki til“), en Bilal vill ekki sjá neitt annað en borgir. Hann gengur svo langt að kynna hann fyrir frammámönnum í verkalýðsfélagi vegna einnar sögunnar. Bilal segir að fyrir honum hafi áhuginn á vísindaskáldsögum upphaflega stafað af einskonar „ofnæmi fyrir því að sýna heim samtímans.“ Smám saman blandast imyndun og veruleiki, og félögarnir tveir sérhæfa sig í sögum með stjórnmálalegu ívafi. Upp úr því spretta tvö meistaraverk: Les Phalanges de l'Ordre Noir („Liðsmenn Svörtu reglunnar“) og Partie de Chasse („Skotfélagar“).

Litlu munaði að Ettore Scola gerði kvikmynd eftir Les Phalanges de l'Ordre Noir. Bókin Los Angeles varð efniviður í fyrirtaks myndband við tónlist hljómsveitarinnar Téléphone. Eftir þessar þreifingar lét Bilal loks til skarar skriða árið 1989 og gerði Bunker Palace Hotel. Kvikmynd með Jean Louis Trintignant í aðalhlutverki. Lokað herbergi neðanjarðar, þrúgandi en ekki laust við kímni. Önnur kvikmynd er í undirbúningi.

Bilal gerði sviðsmynd fyrir La Vie est un Roman eftir Alain Resnais. Sem skapari myndheims er Bilal eftirsóttur af leikhúsfólki. Dansflokkur (Angelin Preljocaj) hefur pantað hjá honum sviðsmynd og búninga fyrir byltingarkennda uppfærslu á Rómeó og Júlíu. Hann gerði frábæra sviðsmynd fyrir óperuna OPA Mia. Eins og við er að búast af Bilal, ætlar hann nú að snúa sér að sviðsetningum í leikhúsi.

23 ára gamall finnur hann undireins rétta tóninn fyrir nýja gamanmyndasögu. Tón sem er hýr, kaldhæðinn, síðlaus og minnir í fyrstu á neðanjarðarmyndasögur Bandaríkjana. Jano býr til nýja frumskóga svo söguhetjur hans geti ratað í ný ævintýri, allt frá soralegustu úthverfum Parísar til Vestur-Afriku. Rottan Kebra, Keubla og Gazoline eru furðudýr í mannsmynd, alltaf til í tuskið. Undir farsakenndu yfirborðinu og góðum smellum eru sögur Janos fullar af nákvæmum athugunum á einstaklingum og samfélagi. Þessi frábæri teiknari hefur jafnframt glögg auga fyrir heimi samtímans. Síðast en ekki síst lætur Jano söguhetjur sínar bregða fyrir sig raunverulegu tungutaki unglinga úr frönskum úthverfum.

Kebra er einkar mannleg rotta. Þessi skringilegi frændi Mikka músar er frekar heimskur en vondur. Hann er dálítið upp á kvenhöndina, en gellurnar, sem hann reynir við, eru oftast undir verndarvæng samviskulausra þorpára. Hann er hrifinn af tryllitækjum og lífsþægindum, en gripdeildir hans eru ekki mjög víðtækar. Stundum leikur hann þungarokk með félögum sínum, en eyðir miklu meiri tíma í slagsmál en gítarspil. Myndasagan, sem var gerð í samvinnu

við annan höfund, Tramber, var ein fyrsta lýsingin á óreiðukenndum heimi stóru fátækrahverfanna í útborgum Frakklands undir lok 20. aldar.

Jano dvelst nokkurn tíma ársins utan Parísar. Hann ferðast um og lifir sama lífi og gestgjafar hans. Til þess að geta teiknað umhverfið, sem hann kynntist í Afríku, á bökkum Niger fljóts eða í Sómalíu, fann hann upp söguhetjuna Keubla sem eins konar afrískan tvíburabróður Kebra. Léttlyndið, sjálfsbjargarviðleitnin og óhátíðleikinn, sem Jano kynntist í Afríku urðu honum innblástur að öllu geðþekkeri persónum en í frönsku sögunum um Kebra. Vegna þess að söguhetjurnar eru í dýralíki losnar hann auk þess við að falla í gildru kynþáttafordómanna. Sem glöggur og kíminn áhorfandi að gamanleik mannlífsins, kann Jano að sýna næstum súrrealíska töfra sjónvarpskvöldu á sléttum Afríku eða réttuáðan múslima sem er á leið í moskuna sína á mótörhjólum sem bílar úti í miðri eyðimörk. Þannig er t.d. í bók hans Carnets d'Afrique („Dagbækur frá Afríku“).

Jano getur brugðið fyrir sig snilldarlegum orðaleikjum. Dæmi um það er sagan Le Casse casque pas des masses (já hversdagsmáli: Misheppnað bankarín gefur ekki mikið í aðra hönd). Söguhetja hans

JANO

gerir í sífellu vopnaðar ránstíla raunir. Slanguryrði og orðmyndir, sem notaðar eru til að tjá ógnun, mismunandi í hvert sinn, eru listilega gerðar.

Gazoline er myndasiðustúlka. Hún er líka skritið, kynþokkafullt dýr sem skýst milli plánetanna á fútúrískri

skellinöðru og tekur stjórnina hjá þeim flokkum sem hún hittir. Fyrir höfundinn er hún fyrst og fremst tækifæri til þess að sýna óvenjulega lit- og formheima.

Fæddur 1955. Teikning hans, sem er undir klassiskum áhrifum, er mjög örugg og skýr í dramatískri frásögn, en annars leggur hann sig eftir hinu gróteska og fer stundum út í grimmligar skopstælingar. Boucq vinnur einn og teiknar helst fjarstæðukenndar sögur sem umsnúa rökréttu, hversdagslegu samhengi og klisjum hvaðanæva að. Út frá handritum sem bandaríski rithöfundurinn Jerome Charyn (*La Femme du Magicien* („Kona töframannsins“) og síðar *La Bouche du Diable* („Gin Fjandans“)) hefur samið, setur hann á svið og magnar með eigin myndum spennusögur með ívafi hrollvekju.

Sömu menn standa að ruglingslegri framhaldssögu, *Pas de deo gratias pour Rock Mastard* („Engar guðspakkir fyrir Rock Mastard“) í „*Fluide Glaciale*“ („Ískaldur vökví“). Óttalaus söguhetjan, í gervi dálítils einkaspæjara, „eltist bókstaflega við glæpi, og fer bókstaflega dýpra og dýpra“. Galdrakarl, særingarmeistari og Guð sjálfur verða á vegi hans í furðulegu samsafni klisja og óvæntra uppkoma með afar breskri gamansemi.

BOUCQ

Hæfileikar Boucqs njóta sín til fullnustu í upphafi 9. áratugarins á blöðum mánaðarritsins „*A Suivre*“ („Frh.“). Þá fyrst vinnur hann einn og í lit. Myndir hans eru fyllri, handrit hans enn fjarstæðukenndari. Á nokkrum síðum drægur Boucq lesandann út í sífellt nýjan söguheim, sem verður trúverðugur vegna hárnákvæmra atriða í teikningunni, en breytni söguhetjanna er hins vegar örökrétt. Lífsbaráttan er stefið sem heldur saman *Pionniers de l'aventure humain* sem er fyrsta bókin í safni furðusagna.

Sem leiðir út úr raunsæinu koma hrollvekjan og draumurinn næst á eftir fótánleikanum. *La Femme du Magicien*, sem kom út í heftum frá 1984, er blæbrigðaríkur og ófug-

snúinn grímuleikur í útsetningu Jerome Charyn. Fástíkur töframaður og barn-kona, sem getur tekið á sig ólíklegustu myndir, eiga í barokkendu ástarævintýri. Sjaldan hefur teiknimyndasaga verið jafn draumkennd. Í vatnslitanotkun sinni hallar Boucq sér hiklaust að Rembrandt og tilfinningu hans fyrir birtu. Annað afsprengi samvinnu hans við Charyn, *Bouche du Diable*, lýsir ferli sovésks njósnara á tímum kalda stríðsins. Söguhetjan (fótárlamb frekar en hetja), sem er leiksoppur eigin manna, finnur aðeins samstöðu með þeim sem neðstir eru í virðingarstiganum í ameríska draumnum, Indíanum. Þessi mikla frásögn, sem vindur fram á óaðfínanlegan hátt, skilur eftir sig beiskt bragð.

Fæddur í París árið 1948. Kom fyrst fram á sviði barnabóka, en hóf síðan samvinnu við handritahöfundinn Patrick Cothias og teiknar söguleg ævintýri sem eiga að gerast á ríkisárum Hinriks IV. Með *Les Sept Vies de l'Épervier* („Spörfuglinn hefur sjö líf“) kemst hann í fremstu röð höfunda sögulegra myndasagna. Í beinu framhaldi af því tók Juillard upp samvinnu við Jacques Martin (sem bjó til *Alix*), „föður“ greinarinnar. Í sameiningu þjuggu þeir til söguhetju sem hefur að vísu ekki orðið eins langlíf. Arno, tónskáld Napóleónstímans. Þar sem Juillard er æ eftirsóttari sem teiknari hefur hann nú í hyggju að teikna samtímann. Fágað og nákvæmt, klassískt handbragð hans hefur orðið mörgum ungum teiknara að fyrirmynd.

Í upphafi 17. aldar ríkir Hinrik konungur yfir Frakklandi og fólkið fyrirgefur honum hátterni hans í kjöllurum hallarinnar í St. Germain-En-Laye. En á landareign hinnar gömlu Troil-ættar leikur grimuklæddur vörður réttlætisins lausum hala og lætur sveitaaðalinn gjalda hroka síns og græðgi. Sjö hefti, gefin út milli 1983 og 1991, innihalda þessi *Sept Vies de l'Épervier*, sem blandar við sagnfræðina andanum í skyldingamyndum og vægum hrollvekjum.

„Sagan? Hún er nagli sem ég hengi myndimar á.“ Þessi fleygu ummæli Alexandre Dumas lýsa vel sögum Jacques Martin. Eftir að hafa endurskapað fornöldina með *Alix* og miðaldir með *Jheu*, tókst hann á við Napóleónstímann í samvinnu við André Juillard. Í sameiningu sköpuðu þeir Arno, tónskáld í fóruneyti Napóleóns, og tengdu þannig Listina og Söguna. Í Fenejum og á Egyptalandi jafnt sem á Englandi leggur Arno sitt af mörkum við að upplýsa áform leynifélaga sem hyggjast granda keisaranum. Þrjú bindi komin út.

Til að losna frá fortíð og sögu Frakklands hefur Juillard einkum lesið skáldsögur eftir bandaríska höfunda. Philip Roth, William Styron, John Irving og margir fleiri eiga sér traustan sess í bókasafni hans. Það er því eðlilegt að teikningar hans hafi orðið fyrir áhrifum af bandarískum bókmenntum. Útfærsla á *Kalli óbyggðanna* eftir Jack London árið 1984, gerð myndamöppu sem sótti innblástur í texta eftir Bukowski (1985) og loks myndræn útgáfa á skáldsögu Williams Faulkner, *As I lay dying* (1991). Eins og *Jekyll og Hyde* á Parísarbúinn Juillard það til að breytast í Kana.

Fram að þessu hefur Juillard ekki teiknað samtímann nema endrum og sinnum og þá til hlíðar við meginverk sín. Einkum hafa menn staldrað við *Le Tonkinois* (1988) sem miðar að því að skapa ákveðið andrúmsloft, þar sem texti Rodolphe minnir á andrúmsloftið í verkum *Piere Véry* og *Simenon*. Myndir Juillards, baðaðar fölrri birtu, lýsa á nærfærinn hátt heimi litilmagnans og miða að því að ná líkamlegum þunga og tilfinningu fyrir stöðum og hlutum.

Þó að Juillard hafi numið af teiknurum eins og Mézières eða Jijé, sækir hann fyrirmyndir sínar einkum í sigild verk málara frá David til Matisse. Hann leitast að línunni sem er bæði frjálsg og nákvæm, án þess þó að vera það um of, í sem bestu samræmi við heimildirnar. Myndin af Arno, „í stíl J. A. D. Ingres“, sýnir, auk skopskynsins, að hann hefur náð handbragði mestu stórmeistarara myndlistarinnar.

Fæddur í París árið 1951. Það tók hann nokkur ár að ná tóni sem er óháður tiskusveiflum og einkennist af mýkt, þunglyndi, innileik og mildri kaldhæðni. Ein söguhetja hans, *Luc Leroi*, hefur samt slegið í gegn, hávaðalaust, og er

JUILLARD

orðinn fyrir lesandanum einskonar fjarskyldur ættingi sem gaman er að heyra frá. Denis er góður samtalshöfundur og frábær í lit. Hann er nú fullþroska höfundur sem nýtir frumlega hæfileika sína til fulls.

Honum finnst gaman að teikna dýr og kannski er það þess vegna sem gagnrýnendur eru samdóma um að Jean-Claude Denis sé dæmisöguhöfundur. Meðal fyrstu verka hans eru til að mynda þrjú bindi með ævintýrinu *André le Corbeau* („*Kalli krummi*“). Snjöll aðferð til að takast á við nokkur meginatriði í lífinu: vinnuna, fjölskylduna, trúarbrögðin, valdahlutföll o.s.frv. Denis vann upphaflega við myndskreytingar og því vinnur hann teikningar sínar mikið. Hann er einkum undir áhrifum frá popplit.

Denis hefur ekki gefið út neitt sem er „aðeins fyrir fulloröna“. En stundum snýr hann sér beint til barnanna. Til dæmis myndskreytti hann texta vinar síns, Martin Veyron, *Oncle Ernest et les ravins* („*Hreinn frændi og þeir hrifnu*“). Eða með því að finna upp söguhetjuna *Rup Bonchemin*. Því miður komu aðeins þrjú bindi með

DENIS

honum. Hann var skemmtileg söguhetja sem glímdi við aðstæður sem voru ekki á hans valdi og urðu stundum ærið furðulegar.

Denis snéri sér að hinu alvarlega stafi Höfuðsyndunum sjö fyrir „*Métal Hurlant*“ („*Æpandi málm*“). Út úr því kom hæfilega taumlaus,

BOURGEON

tvö tímabil, miðaldir og 18. öld, með hrollvekjuvafi í fyrri tilvikinu og pólitísku ívafi í hinu síðara. Báðar þessar sögur, sem eru vel unnar út frá heimildunum, eru hnitmiðaðar á sviði atburða og sálfræði. Í báðum er aðalhlutverkið í höndum kvenpersóna, sem eru meðal hinna sönnustu og mest heillandi sem sést hafa í ævintýrum.

Fyrsta bók Bourgeons, Maitre Guillaume („Meistari Vilhjálmur“) (1978) markar endalokin á námsferli hans. Það er eins konar söguleg

CABANES

skáldsaga um kirkjubyggingar. Hún er strax dæmi um að höfundurinn vill hafa fullt vald á viðfangsefni sínu. En þessar kristnu miðaldir eru enn hefðbundnar; í þeim sést ekki hið heiðna, blóðuga og munúðarfulla æði sem einkennir síðari miðaldasögur hans.

Bourgeon, sem las Ívar hlújárn og Hróa hött í æsku, heldur sig enn við miðaldirnar með Brunelle et Colin („Brunelle og Colin“), sögu sem Robert Genin skrifaði handritið að. Hún var gefin út í kópólsku barnablaði í fimm síðna þáttum og ber að nokkru merki þess. Hvorki galdrar né hrollvekjur eiga aðgang að þessari sögu sem segir frá flakki tveggja einstæðra unglinga, prinsessu og fylgdarsveins hennar. Útliti vísa sögupersónurnar fram til söguhetjanna í Passagers du Vent („Í för með vindinum“), Isa og Hoel.

Með fimm bindum í yfir 300.000 seldum eintökum hvert hafa Les Passagers du Vent slegið öll vinsældamet ævintýrasagna. Í þetta sinn er ævintýrið dularfullt og tengt hafinu; það á sér stað í skýrt afmörkuðu, sögulegu umhverfi, sem er þrælaverslunin. Hér er allt jafn heillandi: tvær söguhetjur (önnur frönsk, hin ensk) sem eru ósparar á tölra sína, vel upp byggt og vel skrifað handrit, auðugt af litríkum persónum, nákvæmt raunsæi í smáatriðum og loks kitlandi heitir og rikulegir litir.

Söguhetjan í Compagnons du Crépuscule („Rökkurfélögum“) er riddari sem hylur afmyndað andlit sitt og endar eftir langa leit á bálkestinum. Leitin, þar sem hann nýtur fulltingis prakkarans Mariotte og hreinlynds skósveins, l'Anicet, flytur hann á vit púka, seiðkarla, loddara og nokkurra hefðarkvenna, persónusafn sem er búið til eins og það leggur sig og notað til að mynda sérstaka þætti. Með þessari sögu nær Bourgeon loks að gera uppáhaldstímabili sínu verðug skil.

Kvikmyndaleikstjórinn Christian Lejalé gerði mynd um Bourgeon og verk hans. Hafið höfðar mjög sterkt til þeirra beggja og þeir ætla nú í sameiningu að gera kvikmynd sem kallast Docker. Þeir skrifa báðir handritið og Bourgeon hefur teiknað allt söguvið myndarinnar, eina mynd eða fleiri fyrir hvert skot. Þetta verk, sem er enn óbirt, er með frjálsara og kröftugra handbragði og sýnir aðra hlið á hæfileikum hans.

Fæddur í Béziers árið 1947. Hann vann við ýmis störf áður en hann dembaði sér út í myndasögurnar. Hann er sjálflærður teiknari en vakti athygli starfsbræðra sinna fyrir frábæra hæfileika. Hann gerði aldrei neina málamiðlun við lesendur, útgefendur eða fiskuna, en hlaut árið 1990 Grand Prix de la Ville d'Angoulême, mesta virðingarrött starfsgreinarinnar. Cabanes er maður draumáranna, með frjött imyndunarafi, og tengir saman skáldskap, kimni og viðkvæmni. Í litum hans er suðræn birta og munúðarilmur. Við texta eftir Jean-Claude Forest, höfund Barbarella, birti Cabanes árið 1978 í fyrstu tölublöðum mánaðarritsins „[A Suivre]“, safaríka og frjálsa útfærslu á miðaldaverkinu Roman de Renart.

Það tók Cabanes tólf ár (1975-1986) að ljúka fjórum bindum mikilvægustu sögu sinnar hingað til. Dans les Villages („Í þorpunum“) er í senn saga úr hversdagslífi smáþorps í Suður-Frakklandi, með fávitanum og kúluspilsköllunum sínum, og furðusaga af dýrum sem bera jafn ævintýralega nöfn og þau hegða sér skringilega: rænsni, fneidri og aðrar puðrur. Allur þessi smáheimur býr í draumum Draumhuga nokkurs, sem er heillaður af eldinum. Sannarlega furðulegt!

Með Contes fripons og Rencontres du 3e sale type (nafnið er skopstæling á heiti frægrar myndar eftir Spielberg) gefur Cabanes lausan tauminn grófari og hrárrí tilhneigingu. Gert er grin að heimi ævintýrasagna og visindaskáldsagna, í stuttum sögum sem leysast upp í fátánleika og slá saman ólíkustu tilvísunum. Hér er á ferðinni sú skopmyndahefð sem tímariðið Mad byrjaði á forðum og lifir fullu lífi í þessum fjórlegu myndum.

Cabanes er mikill íþróttamaður og hefur lagt stund á ruðning, fótbolta og hjólreiðar. Engin furða þótt hann myndskreyti bók sem helguð er frönsku hjólreiðakeppninni (Tour de France): La Boucle Magique („Töfrasylgjan“). Tveir blaðamenn skrifuðu textann og Cabanes gaf honum nýja vidd með myndum sínum sem eru öður til viðerna og líkamlegrar áreynslu. Hann hefur fullt vald á vatnslitátækni og hún gerir honum kleift að gefa í skyn hraða með flæðihrifum sínum.

Cabanes fer síðan inn á sjálfsævisögulegri mið með Colin-Maillard, sem eru nokkrar frásagnir sem kalla fram bernskuminningar hans á blæbrigðaríkan hátt. Flest atriðin eru tengd þroskasögu Maxou hins unga, feimins drengs, sem hátterni ungra stúlkna skilur eftir reynslunni ríkari.

Ásamt öðrum teiknurum var Cabanes í þrjá daga lokaður inni í Ingres safninu í Montauban. Út frá þessari sérstöku reynslu hefur hann gert frábærar myndir sem sýna malarann fræga á gangi með fiðluna í hendi um það sem síðar verður að safninu sem honum er tileinkað.

Frá 1977 starfar Loustal sem teiknari við tímariðið „Rock & Folk“. Aðalritstjórinn, Philippe Paringaux, skrifar smásögur, smátæxta sem miðla andrúmslofti. Sá fyrri stingur upp á því við hinn að reyna sig við handrit að myndasögu; út úr því kemur Cœurs de sable („Sandhjórtu“), „skáldsaga“ sem gerist á 4. áratugnum og er hlaðin Hollywood myndefni og áhrifum frá langdvölum í Marokkó. Þetta frábæra og eittraða melódráma stefnir m.a. saman frönskum herforingja, arabískum prins og amerískri tennisleikkonu.

Arrière Saison („Haustlok“), sem fylgdi í kjölfarið á öðrum smásagnasöfnum, er til mikillar fyrirmyndar. Þar skiptast á kyrrar andlitsmyndir og svipmyndir úr lífinu. Varasöfum konum, heimsmönnum, gullurum, ásamt nokkrum misheppnuðum mönnum, er komið fyrir í stórum myndum sem ná yfir hálfu eða heila síðu. Loustal skrifar sjálfur flesta textana sem einkennast af kimni og kaldhæðni.

Loustal og Paringaux skjóta aftur upp kollinum með Barney et la note bleue („Barney og bláu nóttunni“), saknaðaróð til jazzins á árunum 50-60, sem segir frá örlögum saxófónleikara sem sækir innblástur til Barney Wilen. Sérstök plata var tekin upp og fylgir bókinni. Stíllinn er mjög sérstakur: neðanmálstextar sem skapa andrúmsloft, titrandi litir milli Matisse, Hockney og Hopper, hreyfingarleysi frýstrar atburðarásar, hárfinar skekkjur í rammanum sem oft hefur verið líkt við myndir Wenders ... Sjaldan hefur samstarf teknara og handritshöfundar tekist jafn vell.

Mémoires avec dames („Minnningar með konum“), skrifuð af Jean-

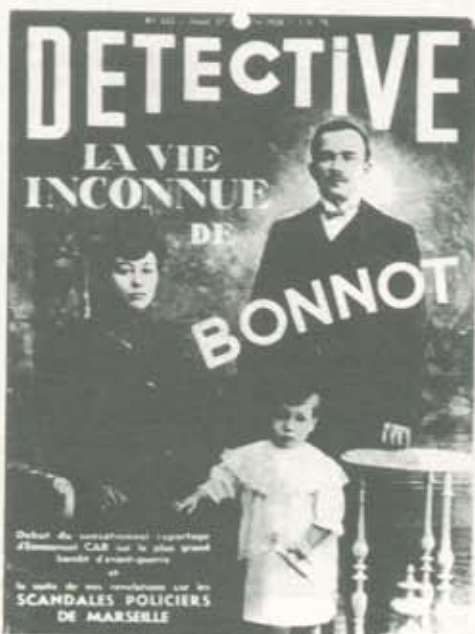

LOUSTAL

Luc Fromental, er fyrsta bókin þar sem Loustal fer að leikreglum hefðbundinna myndasagna, þar sem samtölin eiga sér stað í talblöðru. Söguhetjan, Morel Cox, rekur nokkrar minningar sínar milli 1927 og 1940 í London, París, Sahara og Shanghai. Í bland við ýmis samsæri af pólitískum toga og lögregluöðgerðir með uppgang

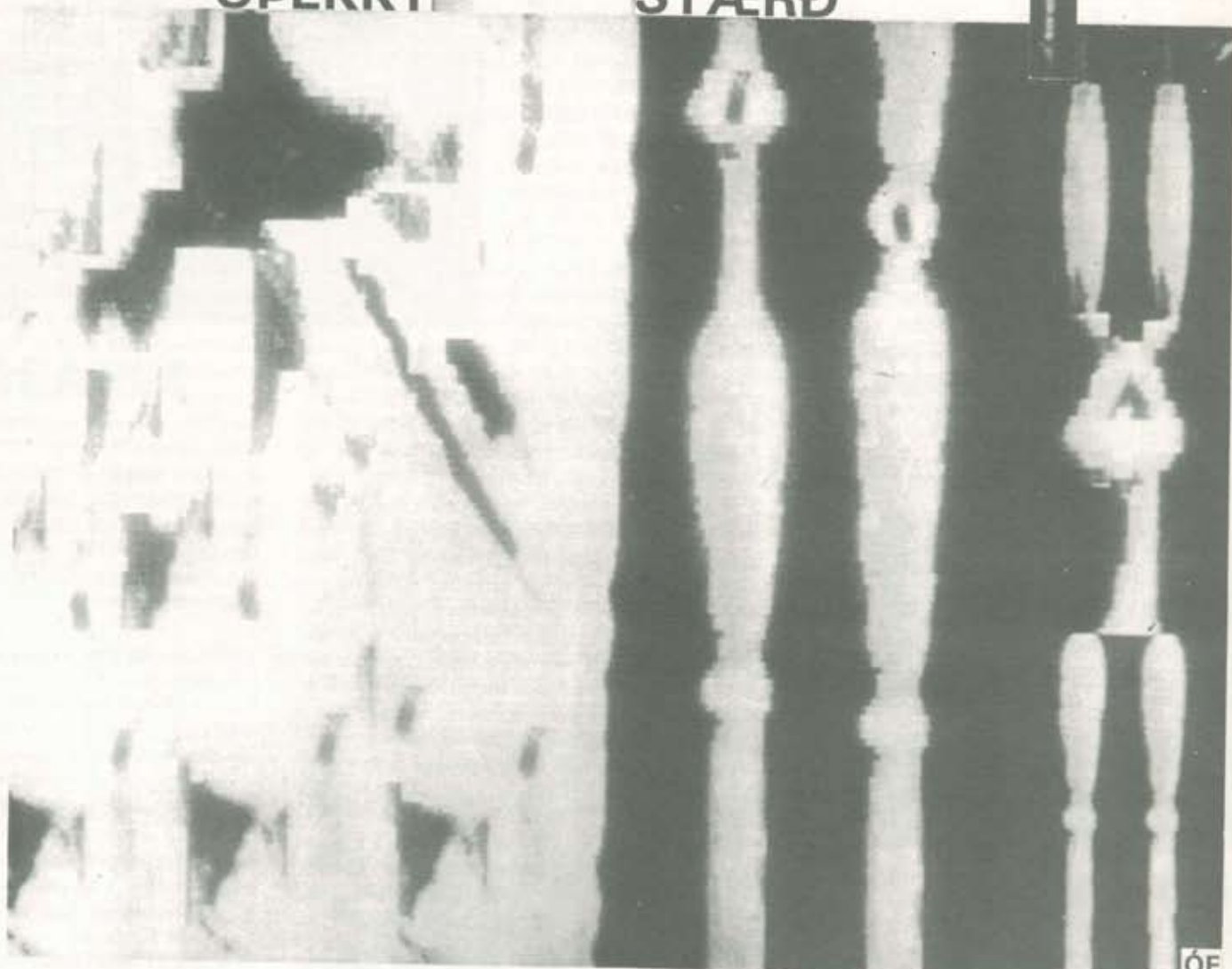
Það vill brenna við
að bankastarfsmenn missi
verðskynið á salerninu

Þeir sturta
gengisfellingunni jafnharðan niður
en skilja óþekktu stærð
eftir á setunni

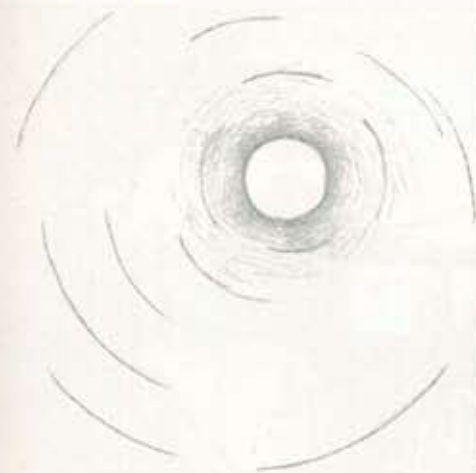

ÓÞEKKT

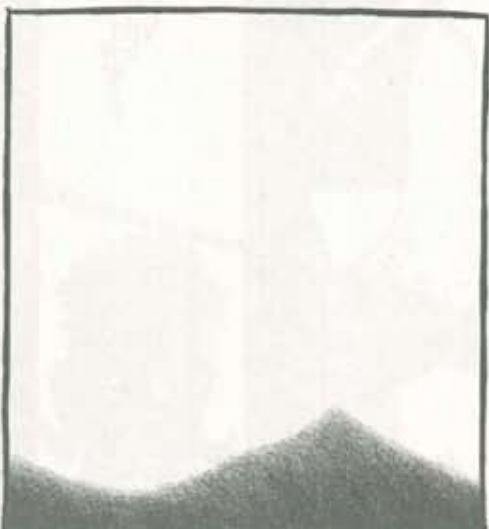
STÆRÐ

ÓE

TRYGGDA-TRÖLL

Staðurinn er utan endi-
marka landafræðinnar og
heðrikan nýtist sumar-
leikjum sveitafólksins vel.

Kaupmaðurinn skilur
ekki vel muninn á erótík og
klámi, hvorki í listum né
í samskiptum sínum við
heimasætur. Í borginni
fyllir hann hóp þeirra
manna sem láta sér nægja
einn dans á kvöldi, þennan
rétt fyrir þjó.

Þótt Mikki vissi þetta
er ekki víst að það væri
honum nokkur huggun.

Ekki neitt. Engin
von, ekkert ljós.

Ég er bara
tröll.

Tröll sem eitt sinn
átti þess kost að
taka á sig manns-
mynd í hundrað
daga og gerðist
smali, varð ást-
fanginn af sveita-
stólku, en breyttist
svo aftur í tröll
og....

... og vökvur nú
fjöllin með
sorg sinni!

?!?

KYNTRÖLLIÐ!

Hvað ert
þú að
gera hér?

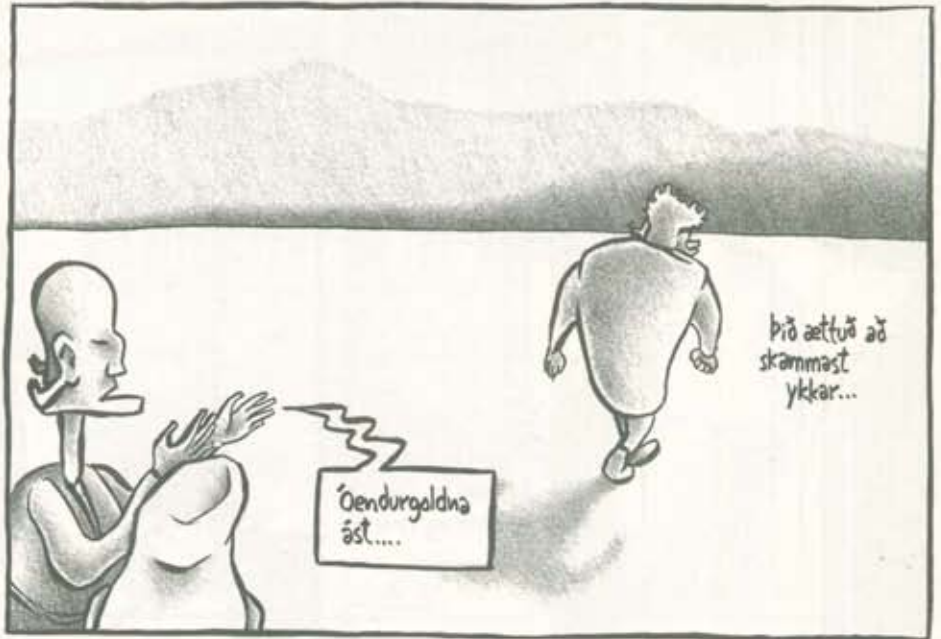

Ha-halló
Mikki...

Við Fjallkonan
vorum aðeins
að knúsast
á bak við
stein.

Hvað er að gerast í þessu landi! Er engin virðing borin lengur fyrir... fyrir lýðveldinu!?!

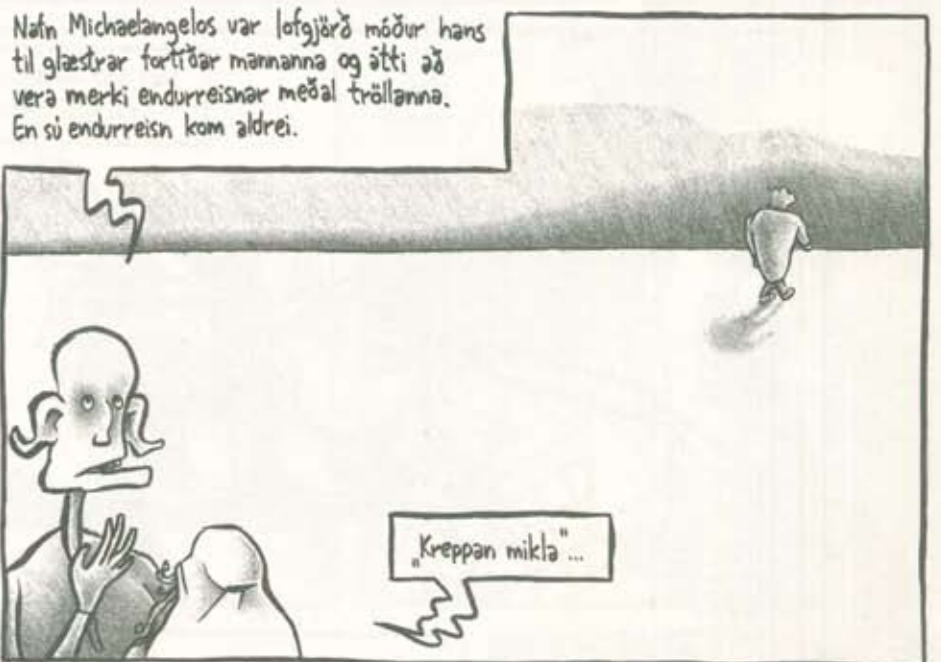

Óendurgaldna ást....

Þú ættu að skammast ykkar...

Ekkert er tröllum meira áhyggju-efni en skilnaðarbarn sem líður fyrir óryggi í uppeldi.

Nafn Michaelangelos var lofgjörð móður hans til glæsstrar fortiðar manna og átti að vera merki endurreisnar meðal tröllanna. En sú endurreisn kom aldrei.

"Kreppan mikla" ...

„Já, kreppan átt væntanlega endurreisn og nú rífa afkomendur okkar stefnulaust um mosavaxið miðhálendi.“

Staðurinn er utan endi-
marka landafræðinnar og
heðrikjan nýtist sumar-
leikjum sveitafólksins vel.

Kaupamaðurinn skilur
ekki vel muninn á eróttik og
klámi, hvorki í listum né
í samskiptum sínum við
heimasætur. Í borginni
fyllir hann hóp þeirra
manna sem láta sér nægja
einn dans á kvöldi, þannan
rétt fyrir þrjú.

Þótt Mikki vissi þetta
er ekki víst að það væri
honum nokkur huggun.

Ekki neitt. Engin
von, ekkert ljós.

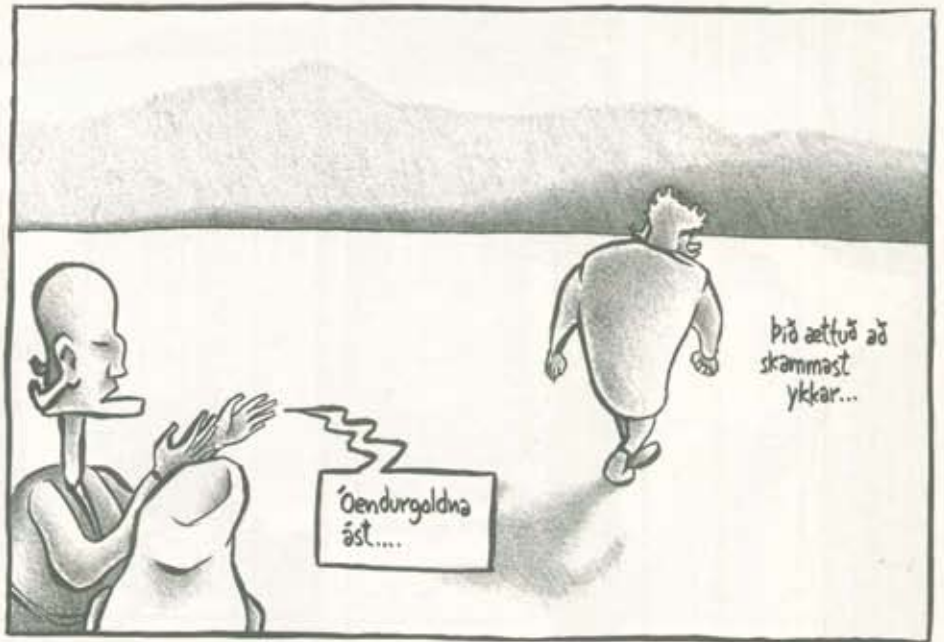

Tröll sem eitt sinn
átti þess kost að
taka á sig manns-
mynd í hundrað
daga og gerðist
smali, varð ást-
fanginn af sveita-
stólku, en breyttist
svo aftur í tröll
og....

Hvað er að gerast í þessu landi! Er engin virðing borin lengur fyrir... fyrir lýðveldinu!?!

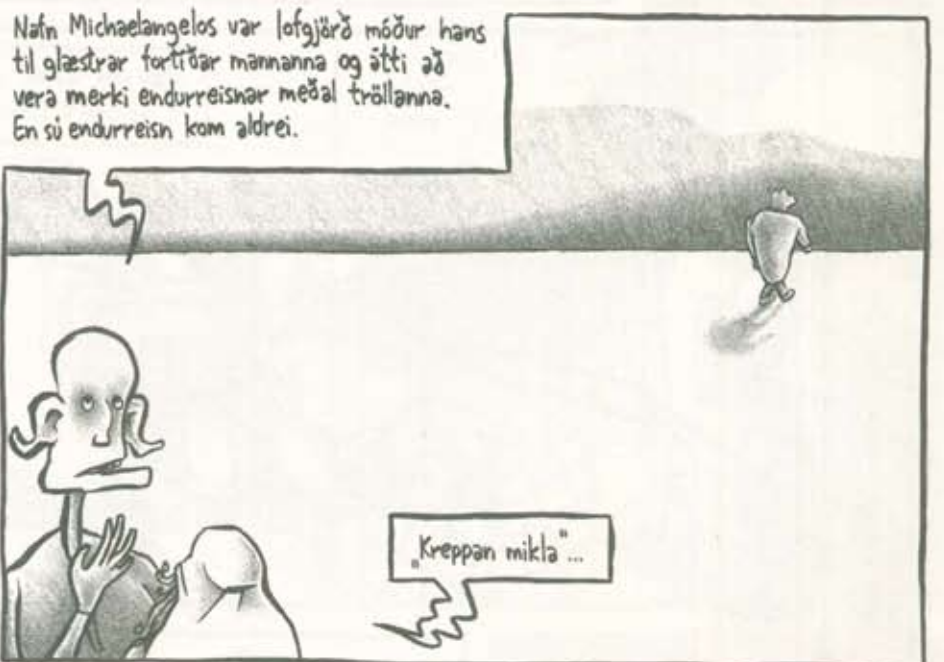

Óendurgaldna ást....

Þú ættu að skammast ykkar...

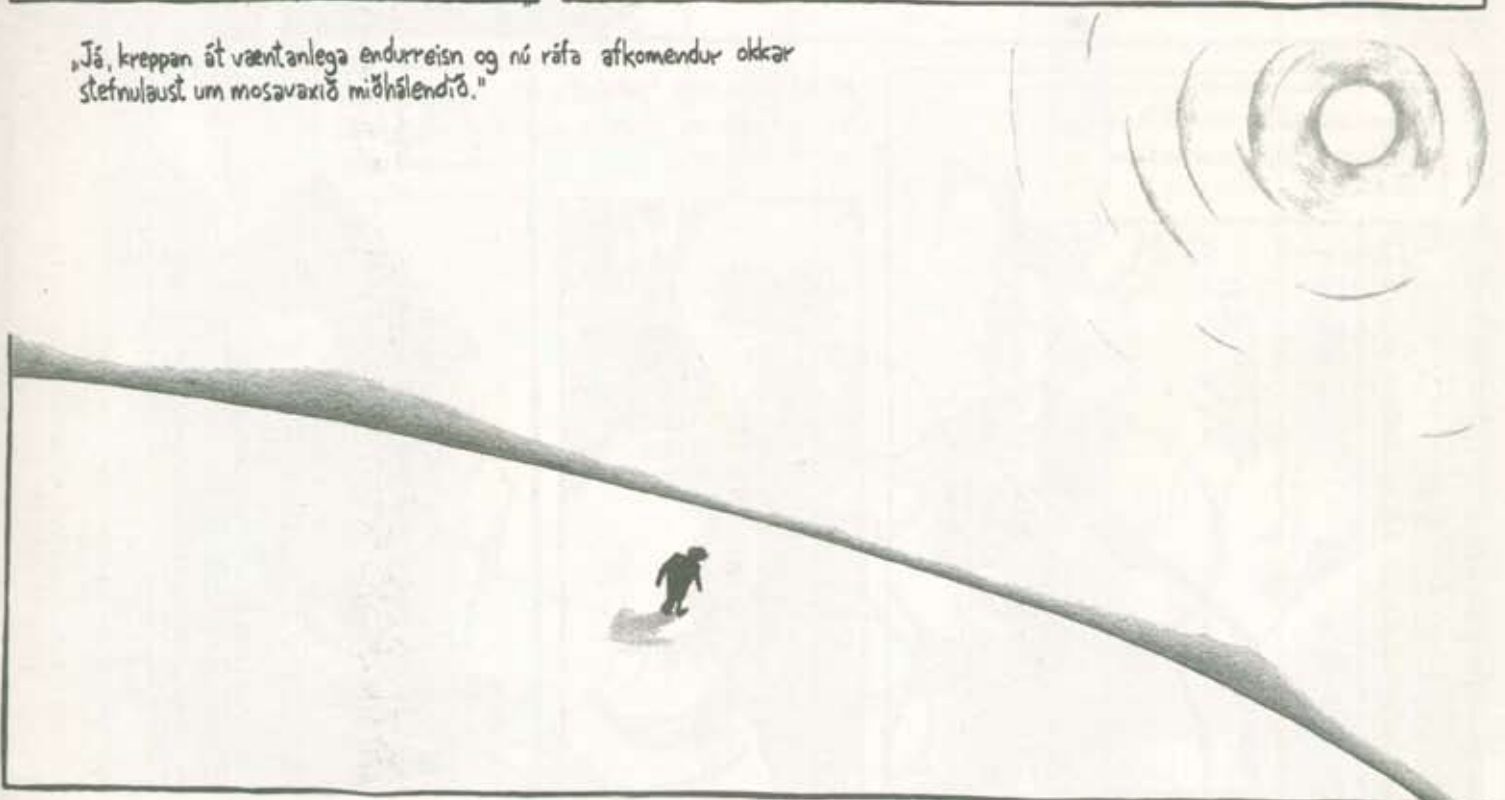
Ekkert er tröllum meira áhyggju-efni en skilnaðarbarn sem líður fyrir óryggi í uppeldi.

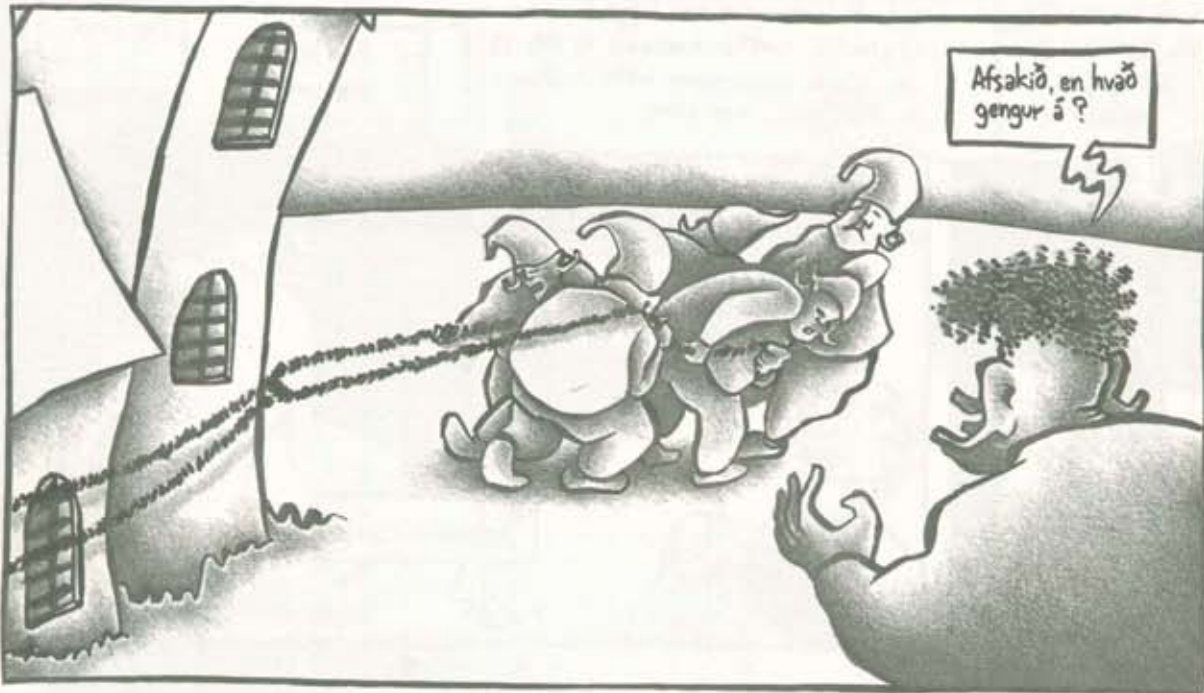

Nafn Michaelangelos var lofgjörð móður hans til glæstrar fortíðar manna og átti að vera merki endurreisnar meðal tröllanna. En sú endurreisn kom aldrei.

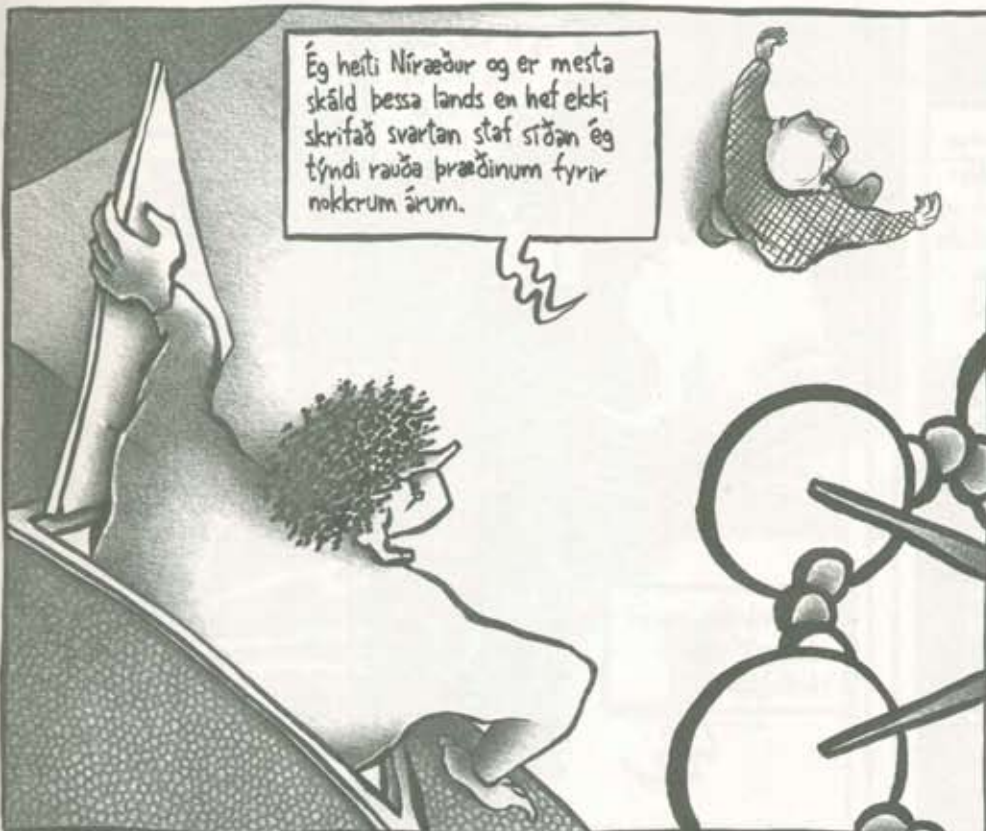
"Kreppan mikla" ...

„Já, kreppan át væntanlega endurreisn og nú ráfa atkomendur okkar stefnulaust um mosavaxið miðhálendi.“

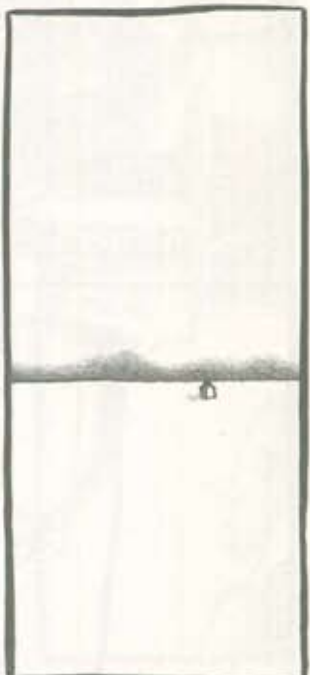
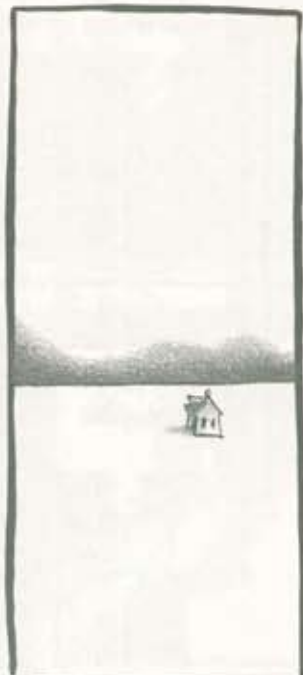
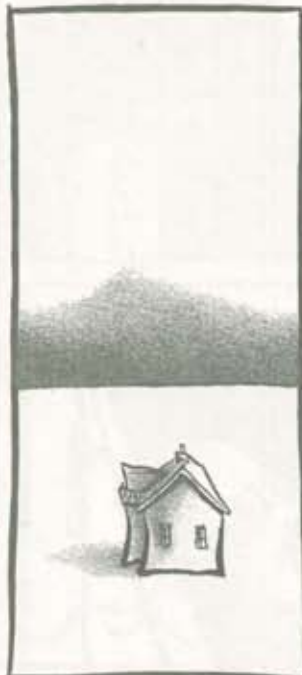
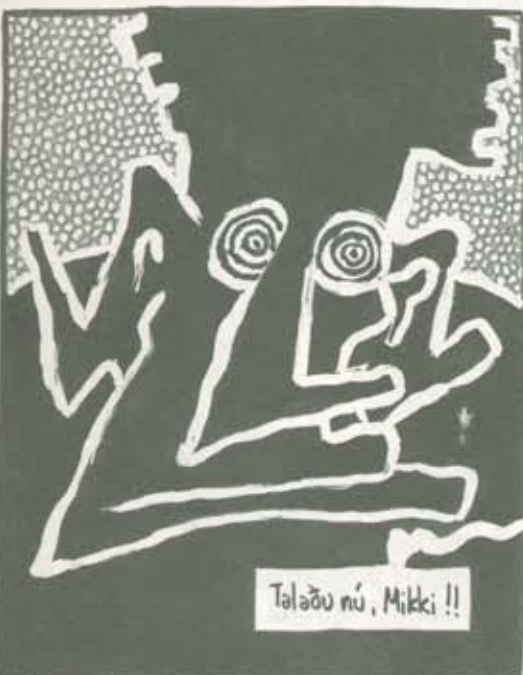
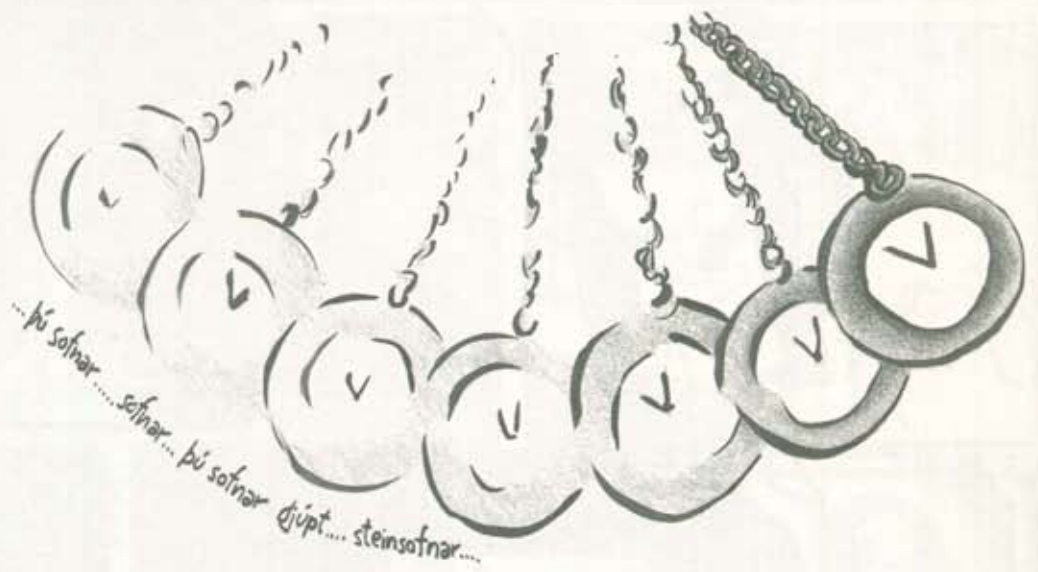

Nokkrum mosa-
breiðum síðar
ákveður tilveran
að binda enda
á tilviljanirnar
í lífi Mikka.

STANS! VAKNA MICHAEL- ANGELO!

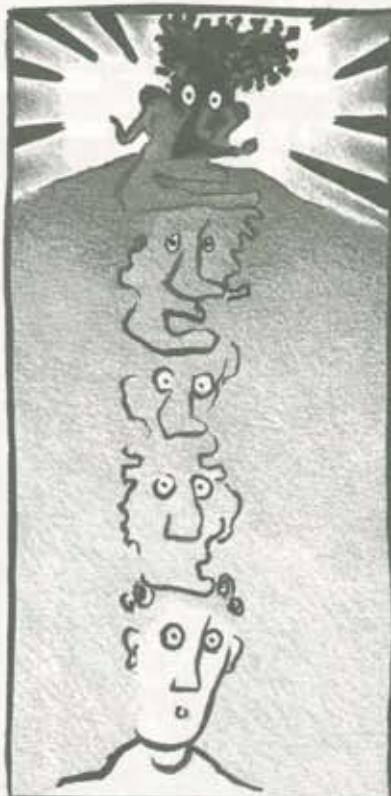
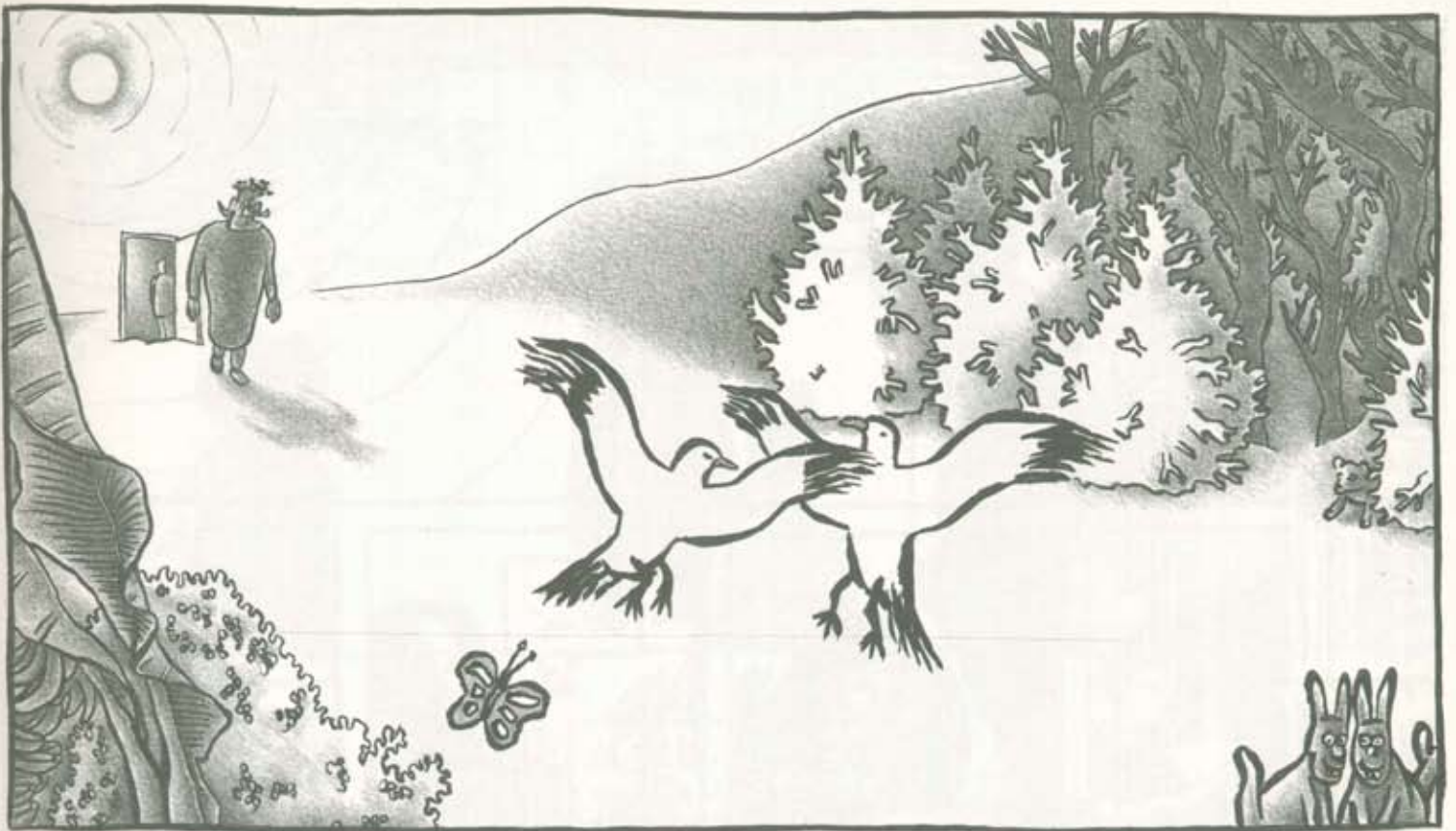
Hvæð með 'Agústu?

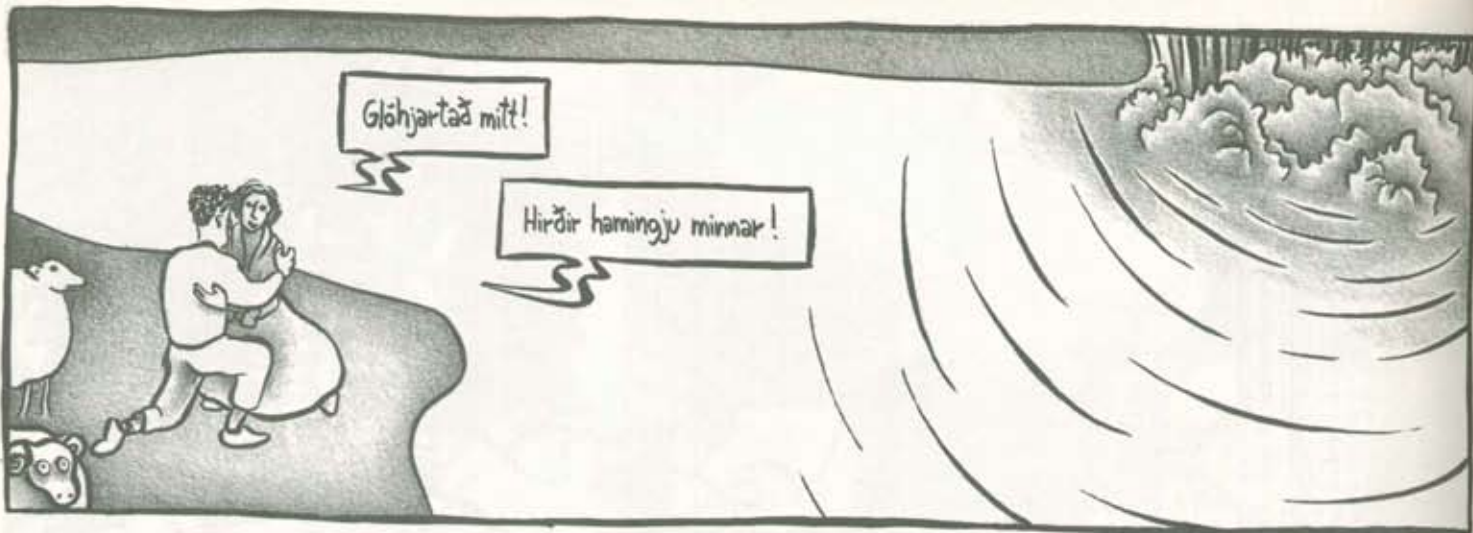
Ég skil ekki hvæð þú ert að
eltast við hana þegar miklu betra
býðst! Sjálfur er ég...

Við sömndum!

Allt í lagi,
allt í lagi.

Glöghjartað mitt!

Hirðir hamingju minnar!

Fyrirgefðu hvað ég hvarf skyndilega...

Þú yfir - gáfst mig!

En elsku 'Agústa, ég get útsk...

An þess að segja neitt!!

Ég er ekki af þessum heimi....

Mér varð svo mikið um hvarf þitt að allt annað hvarf einnig: ást, virðing...

....og fóstur!

Nú er ég bara niðurlægð stólku drusta í afdalásveit og vil ekki sjá þig meir!

en, en...

Kæru börn, ég get ekki orða bundist.

Má ég kynna mig...

Faðir Schilacci, hingöð floginn með sveitakirkju minni alla leið frá Ítalíu þar sem ég var einn við kvöldbætur.

Nú skil ég ekki...

Ekki ég heldur en hins vegar sé ég að hér þarf afvegaleidd stólka hjálpar við.

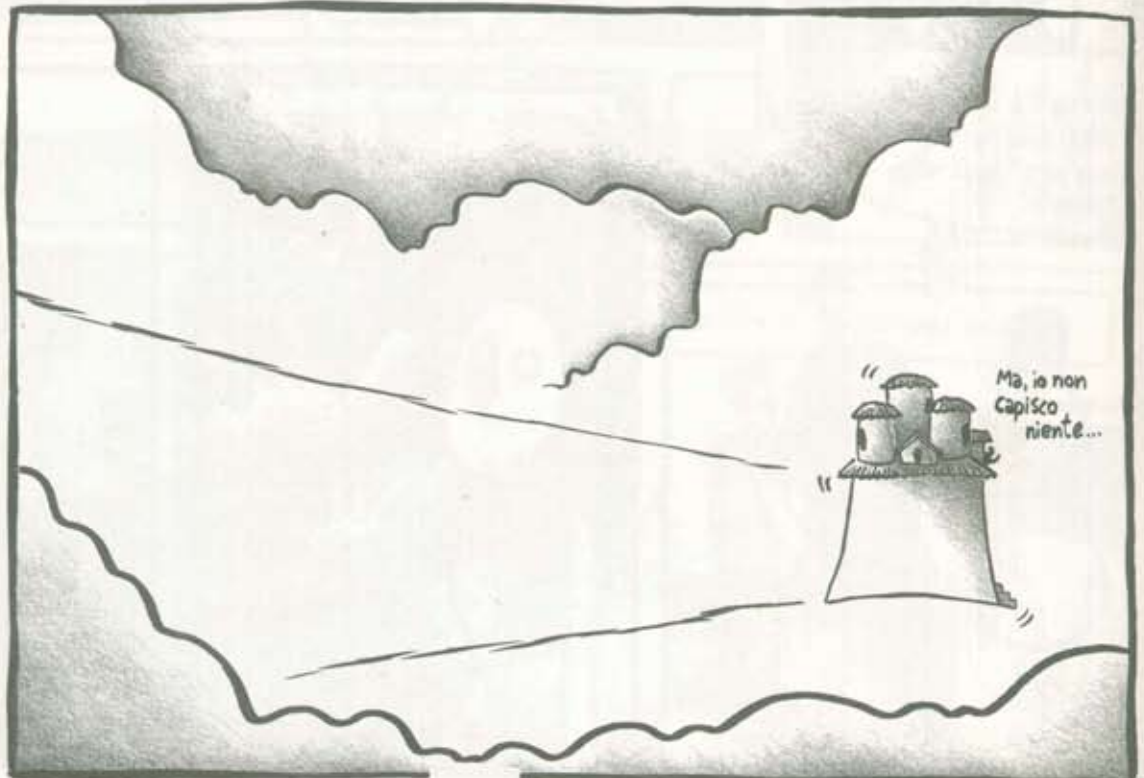
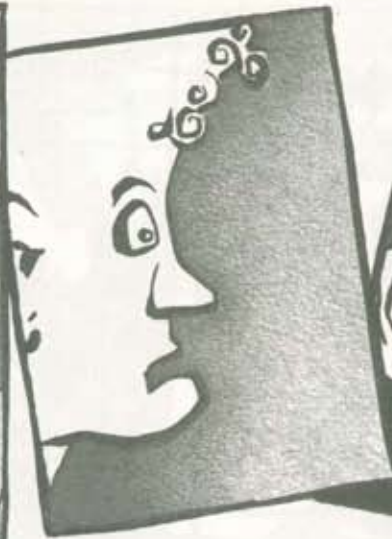
Mér varð á að heyra samtali ykkar áðan og veit að ég mun vera í landi mót-mælenda.

Elsku dóttir, þetta hefur aldrei gerst ef værirðu katólsk.

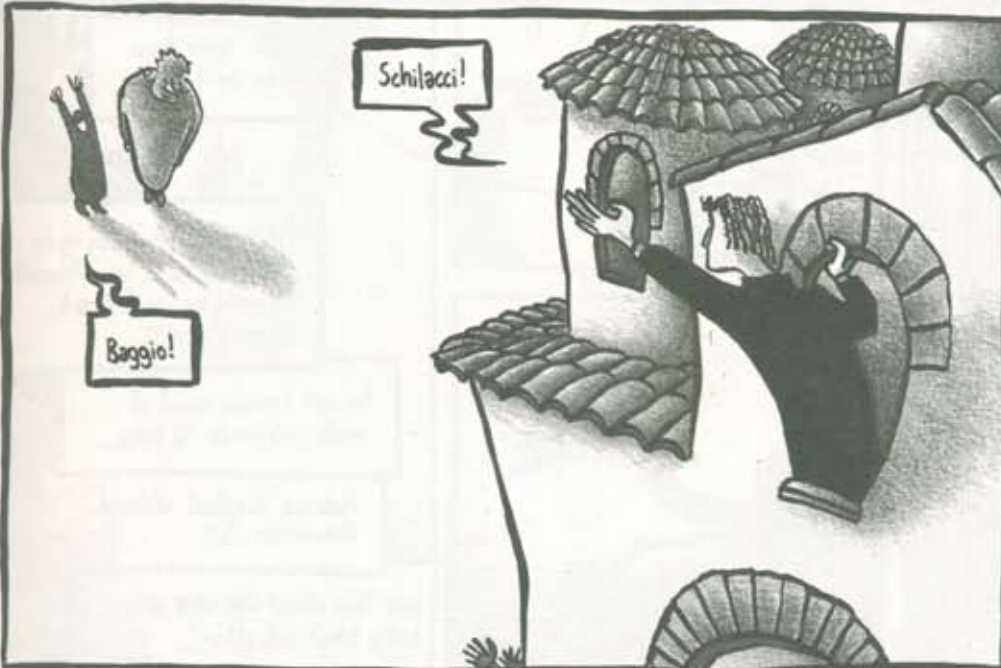
Leyfið mér að geta ykkur saman í kirkjunni minni.

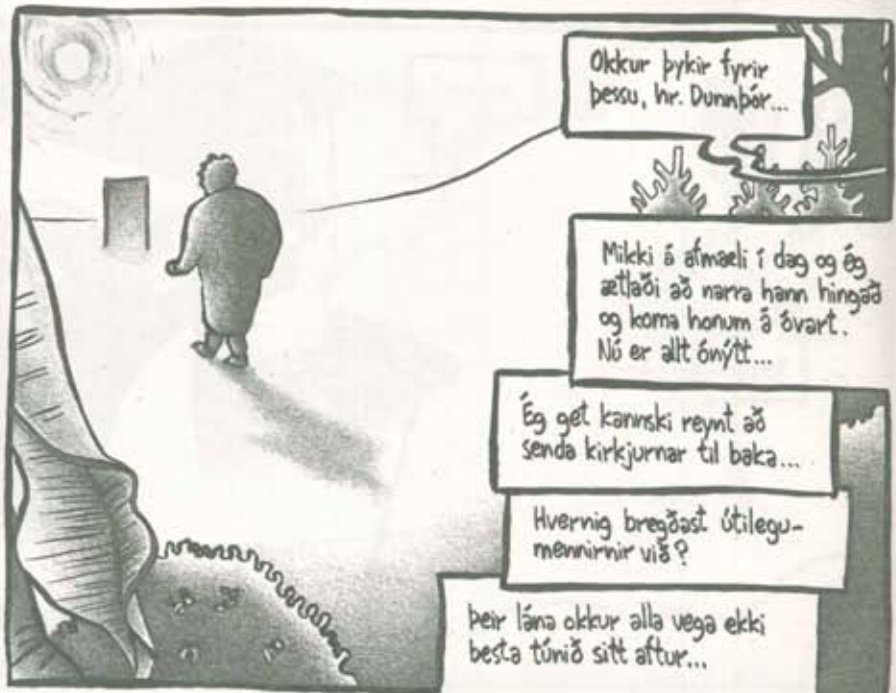

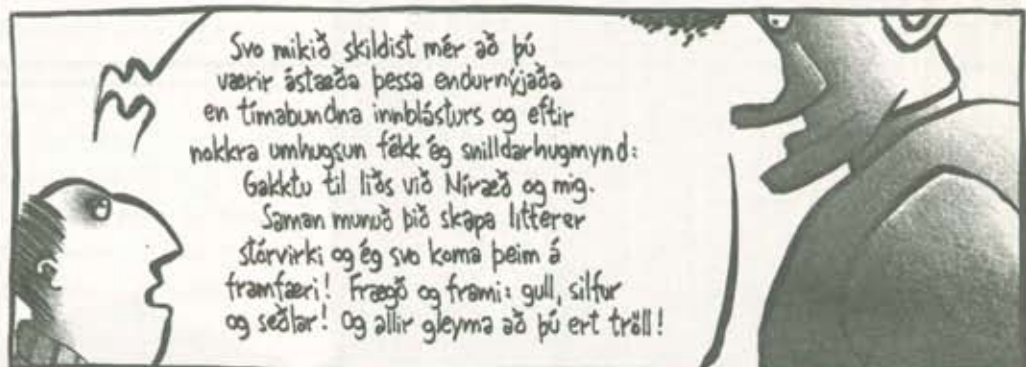
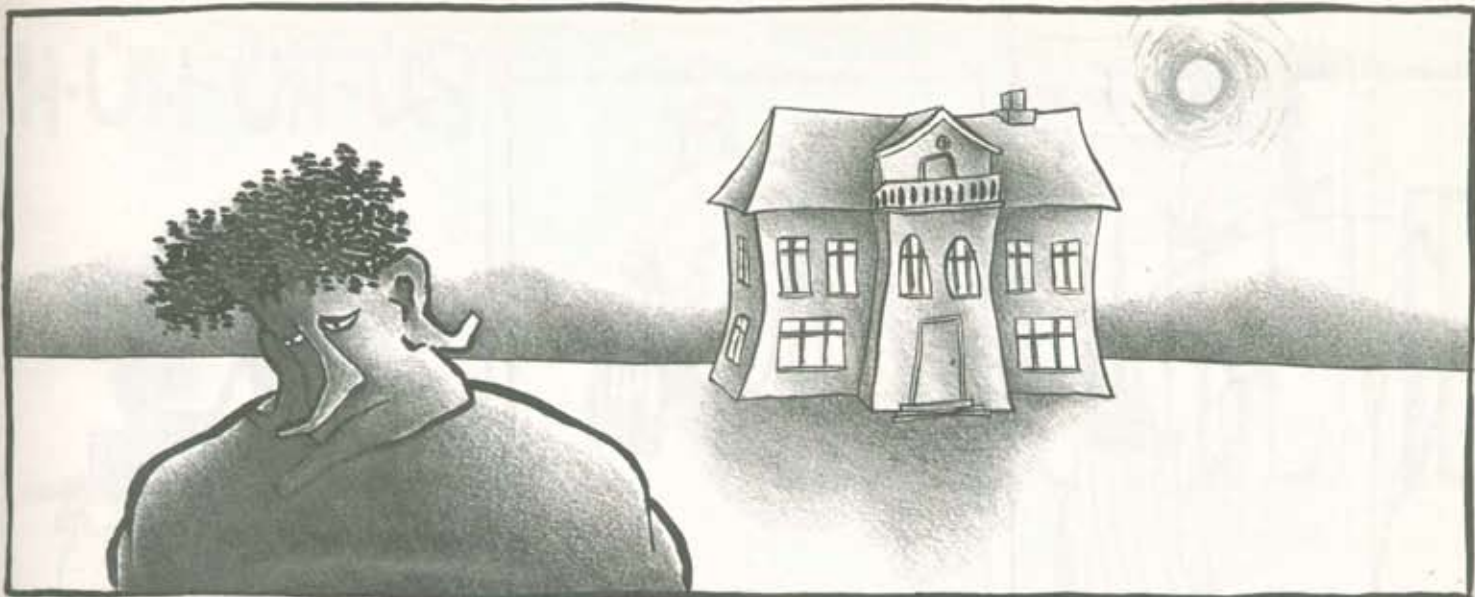
Værríðu venjulegur drullu-
sokkur með mätulegt kynferðislegt
aðdráttarafl og óútskýranlegan
rómantískan sjarma gæti ég fyrir-
gefið þér allt.

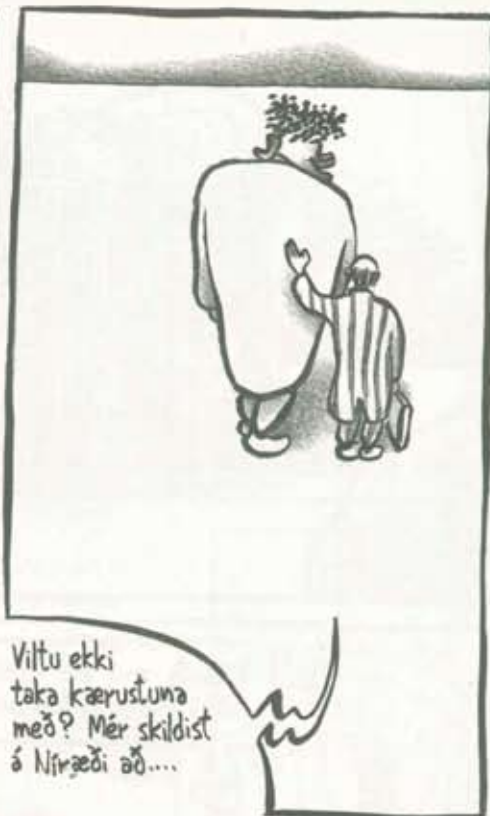
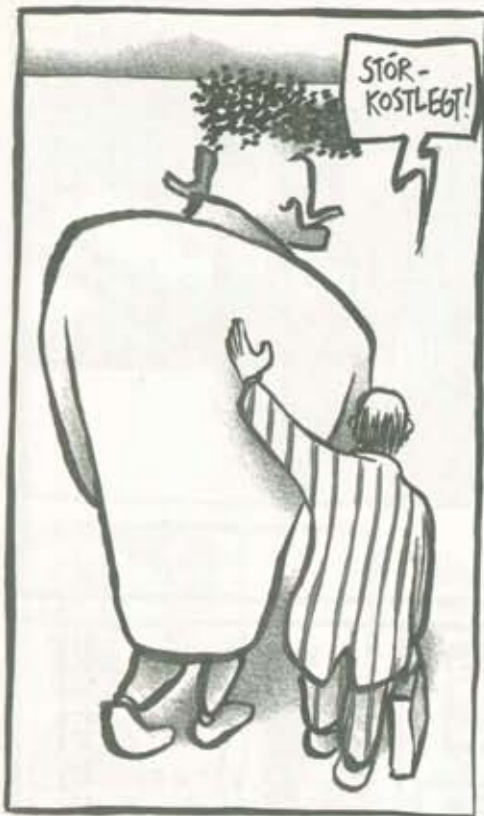
En þú ert sérstaklaust tröll sem
vilt vera maður. Við eigum að halda okkur
í þeirri mottu sem Guð gaf okkur. Þú verður
mér ástin sem ég fékk aldrei notið og
þannig dýrmaetari en nokkur maður....

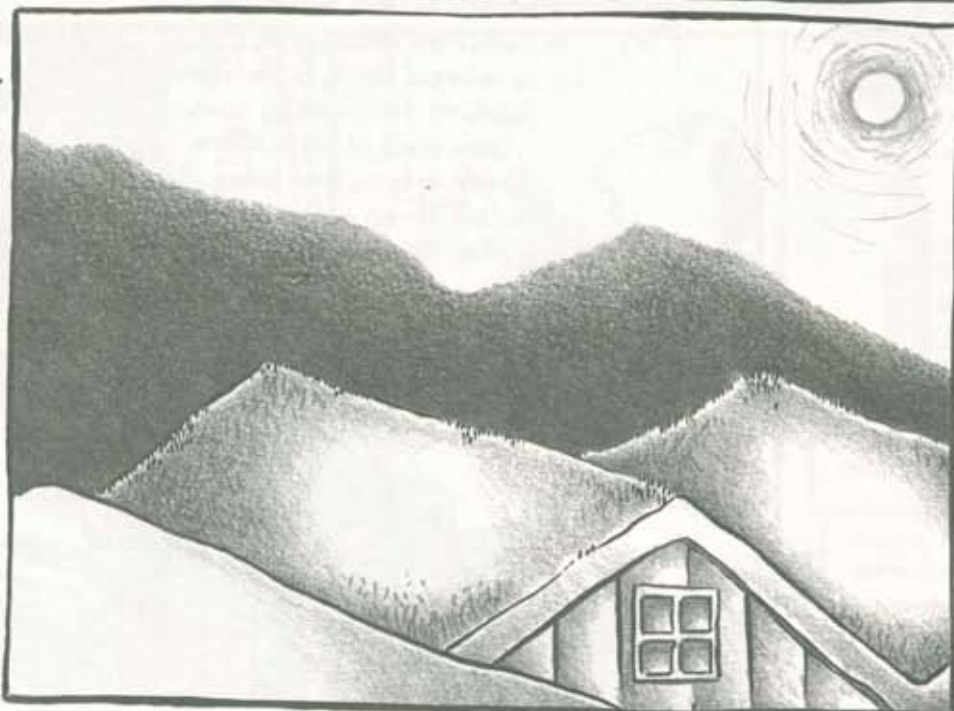

Sorgin stöðvar ekki sumarleiki sveitafólksins. Húsfreyjan þarfnast huggunar og kaupamaðurinn svölunar.

Dökkblá fjöllin og iðjaþraent grasið gerir áfdalabúa meyra og fær þá til að gleyma því að tröll eru hætt að breytast í kletta.

Björg
Kinnikinn '92

ENDIR.

ANGOULÊME

Ef ég væri Parisarbúi myndi ég segja að þessi litla landsbyggðarborg væri falleg úr fjarlægð. Líklega væri hún mér ekki annað en tveggja mínútna viðkomustaður lestarinnar á leiðinni til Bordeaux.

En ég er ekki Parisarbúi, ég kem frá höfuðborgarsvæði Íslands og þekki sveimérfá! útlenska stórborg þegar ég sé hana. Hér gekk Mitterrand í menntaskóla, héðan er steinsnar til koniaksborgarinnar Cognac, hér málaði Erró hasarmynd á húsgafl. Auk þess talar enginn íslensku í borginni, sem ýtir undir frönskunám.

En allt eru þetta smáatriði hjá þeirri staðreynd að Angoulême er myndasöguborgin sjálf. Í það minnsta síðustu helgina í janúar ár hvert.

Gefum okkur að Frakkland sé myndasögulandið stóra. Þá hlýtur Angoulême (íbúaföldi 50.000) að vera höfuðborg þess eða að minnsta kosti ímynd hennar og kemur þar þrennt til: myndasöguhátiðin í janúar, myndasögudeildin innan listaskólans og stofnunin mikla CNBDI.

School of Visual Arts í New York (1947), Escuela Panamericana de Arte í Buenos Aires (1956), Institut Saint-Luc í Brussel (1969) og École des Beaux-Arts í Angoulême (1983): þeir eru ekki miklu fleiri í heiminum, skólarnir sem bjóða upp á sérstakt nám í myndasögum. Ég dvaldi í sagganum og vindleysinu í síðastnefndu borginni frá '85-'89. Þegar ljóst var að hingað til Íslands fengist sýning með stóru myndasögukörlunum í Frakklandi virtist það kjörin leið að brúa bilið á milli þeirra og unglínganna í Gisp! með frönskum jafnöldrum okkar og kunningjum.

Undanfarinn áratug hafa útgefendur í Frakklandi verið ótrúlega íhaldsamir og þeim leiðum fækkað sem byrjendum eru færar. Ungir höfundar fá sjaldan tekifæri til að þreifa sig áfram hjá stóru myndasöguútgefendum heldur verða þeir helst að spretta fram með fullmótadan stíl til þess að fullnægja raunverulegum og ímynduðum þörfum markaðarins. Stöðnun í útgáfu, hörð samkeppni og nánari tengsl myndasögunnar við aðrar greinar veldur því að ungir listamenn, sem fyrir 10-15 árum hefðu fengist við hreinar og klárar myndasögur, sigla oft á önnur mið og búa til ýmislegt sem telja mætti myndasögukyns þótt það sé málað, unnið á tölvu eða grafið í kopar.

Fram yfir 1980 var gríðarlegur uppgangur í myndasöguútgáfunni og mikið bókaþylleri. Síðan hafa útgefendur (og í minna mæli höfundar) verið með timburmenn, gömul og gild forlög hafa gengið kaupum og solum og mikil endurskipulagning átt sér stað. Í dag sést helsta nýsköpunin í ýmis konar hliðar- og neðanjarðarútgáfum, blöðum og bókum sem höfundar gefa út sjálfir, ýmist einir eða í hóp, líkt og Gisp! Segja má að frekar vanti góða útgefendur en góða höfunda.

Teiknararnir átta, sem hér eiga efni, útskrifuðust á árunum 1988-1990 og eru allir undir þritugu. Þeir eru ekki einlitur hópur og misjafnlega á veg komnir í sköpun sinni. Yfirleitt skrifa þeir bæði og teikna. Aristókratinn Nicolas de Crécy er sennilega þekktastur þeirra og sló þínulítið í gegn á síðasta ári með sögunni „Foligatto“ en þar skrifaði Alexios Tjoyas handritið. Vincent Rueda er hins vegar gott dæmi um manninn sem aldrei klárar sögurnar sínar, hvað þá fær þær útgefnar, enda er bestu verk hans yfirleitt að finna í skissubókunum. De Crécy, Eric Rémy og Johanna Schippers eiga það sameiginlegt að hafa átt sögur í gispbláinu franska, PLG, og með einni eða tveimur undantekningum hafa allir í hópnum haft, eftir að námi lauk, viðurværi sitt í skemmri eða lengri tíma af vinnu í teiknimyndaiðnaðinum, fyrst og fremst fyrir sjónvarp. Líkt og de Crécy og Tjoyas hefur Fabrice Parme náð þeim áfanga að gera samning við útgefenda og sjá fyrstu bók sína, „Sang de vampire“. Það er einungis fyrsta skref hans í átt að heimsyfirráðum. Paquito Bolino lætur sig litlu varða þægar myndasögur og heldur sig lengst frá þeim af öllum úr hópnum. Hann er jarðýtan, maðurinn sem talar minna en flestir og framkvæmir þeim mun meira. Um Frédéric Dégranges mætti halda fram hinu gagnstæða þótt sagan hans bendi ekki til þess.

Hvort þessi nöfn eiga eftir að sjást oftar hér á landi skal látið ósagt. En ef einhver á leið um franska bókabúð eftir tíu ár rekst hann vafalaust á nokkrar bækur sem hann getur borið saman við gömlu Gisp!-bókina sína og velt því fyrir sér hvort þessir höfundar fóru rétta leið.

Undirritaður þýddi sögurnar sem hér fara á eftir.

Bjarni Hinriksson

D Ú F N A H Ú S I Ð

SKOÐIÐ ÞESSA FUGLA
VEL, ÞEIR ERU
EINS OG VIÐ...

... ÞEIR HREIÐRA
UM SIG Í GÖMLUM
STEINUM.

ÞEIR BERA
MEÐ SÉR...

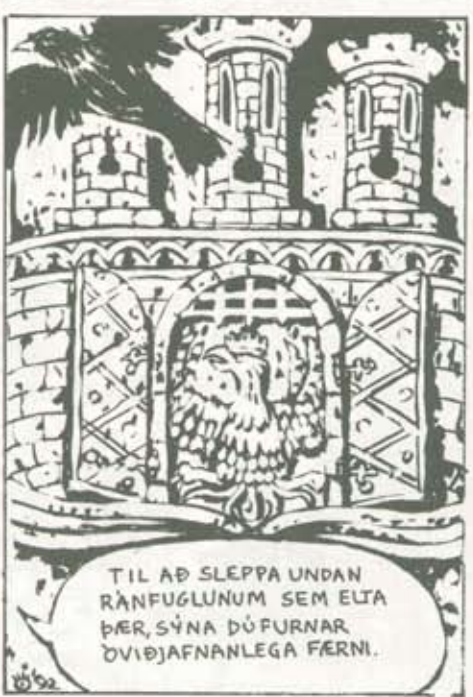
...EVAGAMLA
ADDAUN
EGYPTA!

OG ÞEIR ERU
TÁKN ÁSTAR-
INNAR!

ÞVI ENGINN
YKKAR ER JAFN
TRYGGLYNDUR
OG DÚFNAPAR!

TIL AÐ SLEPPA UNÐAN
RANFUGLUNUM SEM ELTA
ÞÆR, SÝNA DÚFURNAR
ÐVIÐJAFNANLEGA FÆRNI.

FLUG ÞEIRRA
ER NÁKVIEMT
OG HRATT.

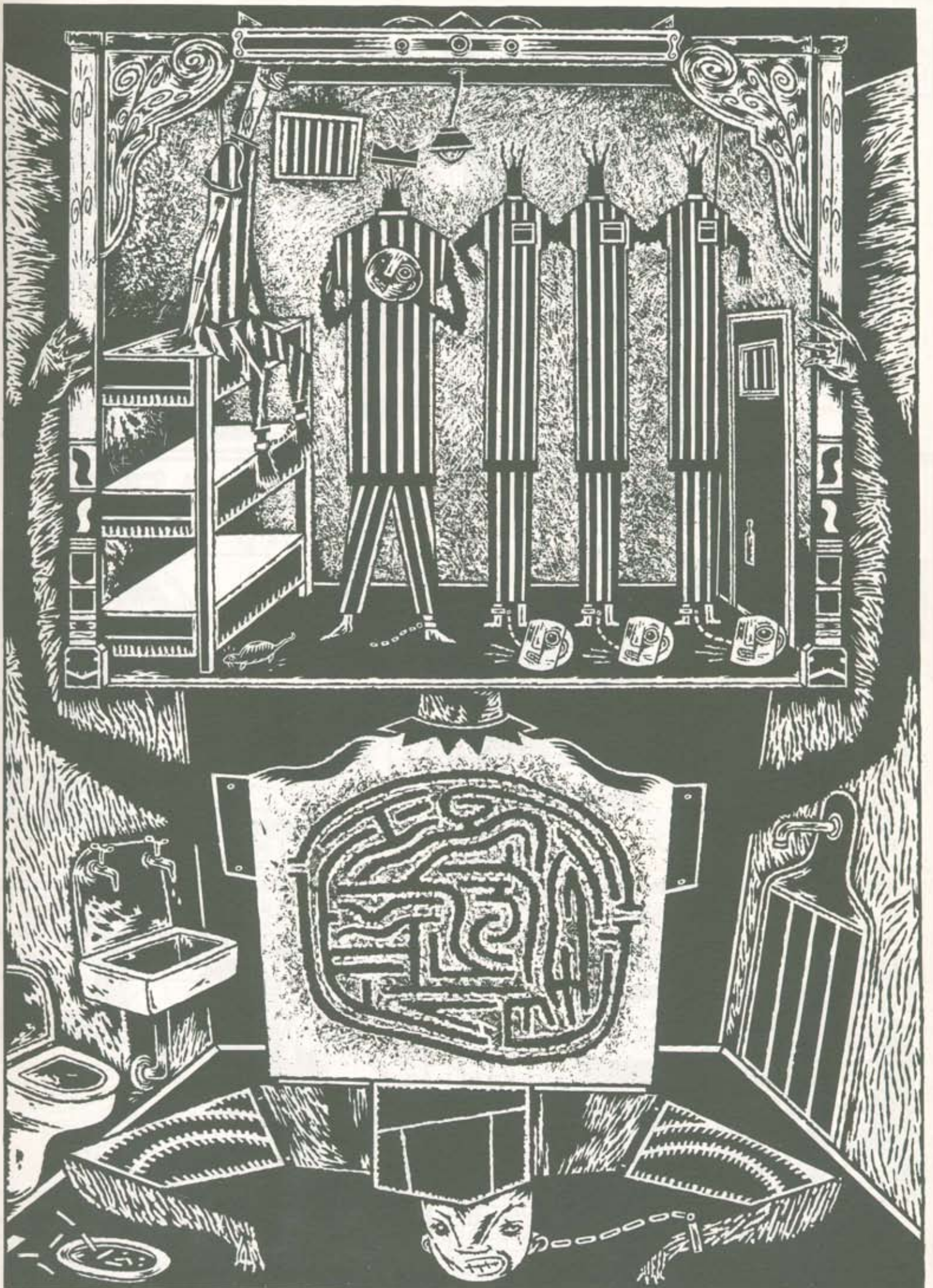
ÉG ÆTLA
AÐ LATA HANN
FÁ SMÁ PENING.

Alexios Tjoyas - 90

ENGIN HJÁLP Í ÞÉR!

JAMÉRNA! JÓSEF, EINKAÞJÓNN MINN, HVERNIG
TEKST OKKAR ÖHJÁLPUÐU HÚSHJÁLPUM AÐ
VERÐA ÖFRÍSKAR, HVER Á FÆTUR ANNARRI?

HERRA MINN. ÞETTA ER VERK HINS HEILAGA
ANDA SEM ÁSAKIR HÚS VÐAR.

VERK HINS HEILAGA ANDA, SEÐIÐ ÞÉR? HVAD
UM ÞAD, ÉG ÞARF TAFARLAUST NÝJA
HÚSHJÁLP.

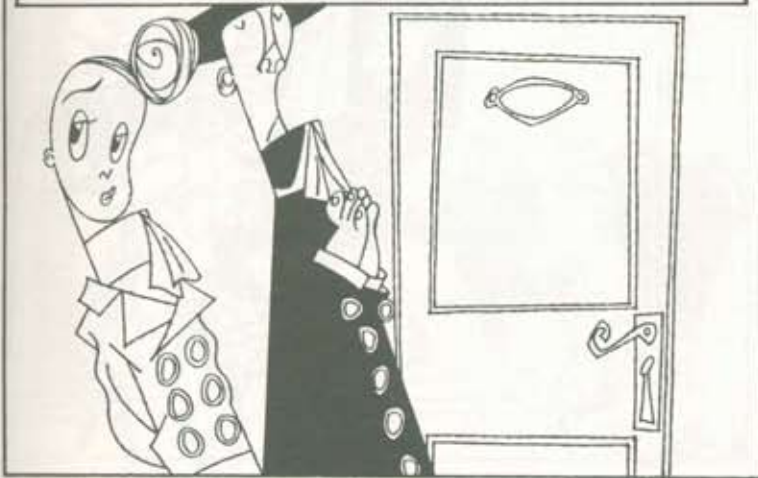

ÉG SKIL EKKI HERRA WISTER. ÖRUGGLEGA
FRAMLEIÐSLUGALLI. MÉR ÞYKIR ÞETTA AF-
SKAPLEGA LEITT. ÉG SKAL SKIPTA UM.

HERBERGI 12. MÁ ÉG KYNNNA MARÍU!

HAZEL (LÍSTER) : - „JÓSEF, KARI EINKA-
ÞJÓNN. HVAÐ FINNST ÞÚ ÞUÐ ?“
JÓSEF : - „HERRAR MÍNIR. MATTUM VIÐ
VERA EIN EITT AUGNABLIK.“

JÓSEF : - „HERRA. HÚN ER ÁN EFA MIKIL
HJÁLP.“

JARÐARBER. MIÐ LANGAR Í BER .

VERK HINS HEILAGA ANDA, SEGID ÞÉR ? HVAÐ
UM ÞAD, ÉG ÞARF TAFARLAUST NÝJA
HÚSHJÁLP.

HAZEL (LÍSTER) ÞARFNAST HJÁLPSAMRAR
HÚSHJÁLPAR TIL AÐ SJÁ UM 52- HADA HEIMILI
SITT: EIN HAD Á VIKU...

NÝ HÚSHJÁLP. HJÁLPAÐRÁÐ !
ÞESSI HAZEL (LÍSTER) ER MINN MADUR !

EG HEITI MAJA MARÍA, HÚSHJALP. ÞÉR HEITID ? ...

RÓSA MARÍA. 364DA UMÞÓKN ...

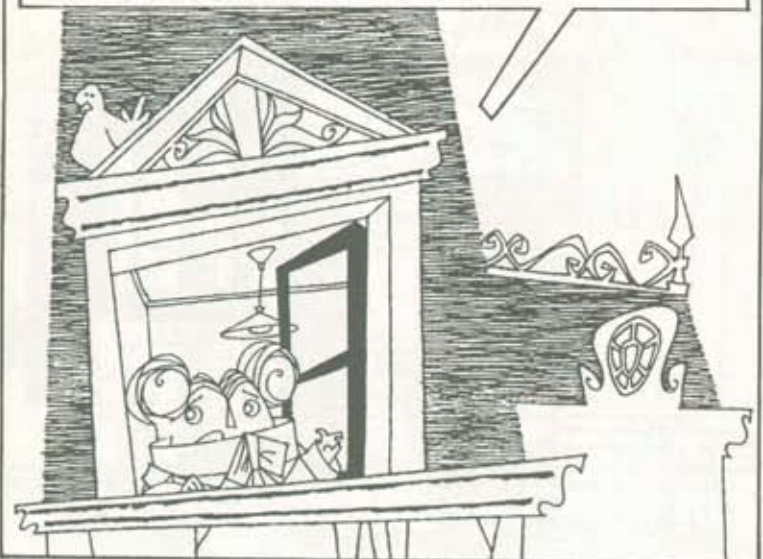
JÓSEF, KARI EINKAÞJÓNN. HAFID ÞÉR LESID BLÓÐIN? ÞEIR ÖTTAST FÓLKSFJÓLGUNARSPR-ENGJU! 365 HÚSHJALPIR ÖFRÍSKAR Á EINNI VIKU! HVERNIG ER ÞETTA HAÐT?

VERK HINS HEILAGA ANDA, SEGID ÞÉR? HVAÐ UM ÞAD, EG ÞARF TAFARLAUST NÝJA HÚSHJALP.

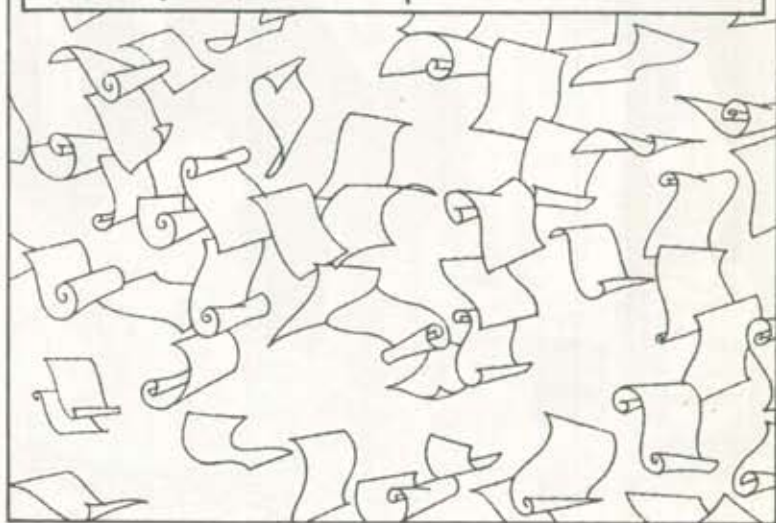
EG HEITI KASIMÍR SESAME OG ER HAFILEIKARÍKUR EN SKULDUÐUR UPPFINNINGAMADUR.

NÝ HÚSHJALP. HJALPARDÁÐ!
ÞESSI HAZEL (LÚSTER ER MINN MADUR!

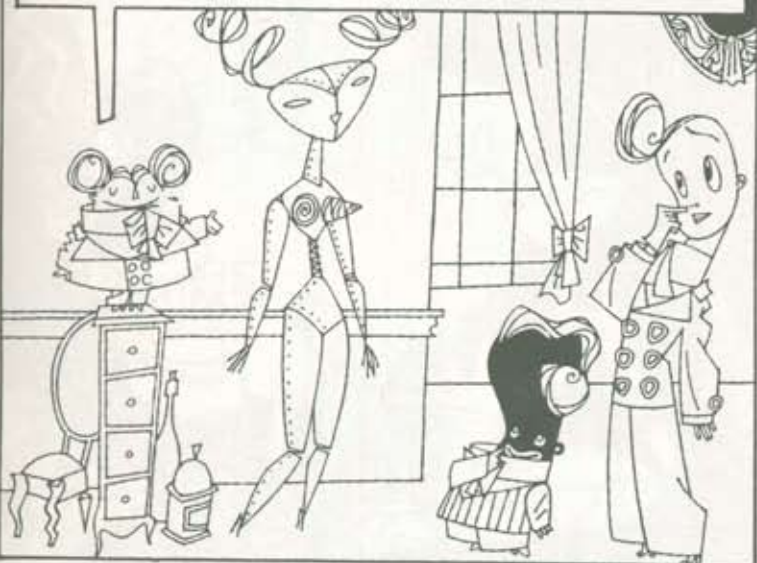
JÓSEF, KARI EINKAÞJÓNN. HATTIÐ ÞESSUM
VANGJASLATTI! ÞAÐ ER NÓG, AÐ ÞURFA AÐ
GERAST HÚSHJALPARFUGLARI!

UNGFRÚIN ÞVAR HÚN VÉLMENNI ER SANNAR-
LEGA AÐLAÐANDI, HERRA UPPFINNINGAMADUR.

LJÓSNEMARNIR Í HENNI ERU FALLEGIR,
EKKI SATT!

100 000 000 \$ HANN LET MIÐ FÁ
100 000 000 \$. ÉG ER RÍKUR ÞVÍ NÚ
GET ÉG GREITT SKULDIR MINAR.

DONG DONG DONG.

JÓSEF, KARI EINKAÞJÓNN. MÉR FINNST SEM
SÍÐUSTU VILKUR HAFI UNGRÚ VÆLMENNI EKKI
VERIÐ EINS LÉTT Í SKAPI OG AÐUR.

HERRANN AÐTI AÐ SPYÐJA HINN HAFILEIKA-
RÍKA UPPFINNINGAMANN KASÍMÍR SESAME.

...JÁ ...JÁ ... EINMITT HERRA KASÍMÍR SESAME
UPPFINNINGAMADUR...JÁ...JÁ... EINMITT... NOKKR-
UM SÍNNUM Á MÁNUÐI...

JÓSEF, KARI EINKAÞJÓNN. ÞÉR ERUÐ
EKKI HEYRNARLAUS. HEFJIST ÞVÍ HANDA !

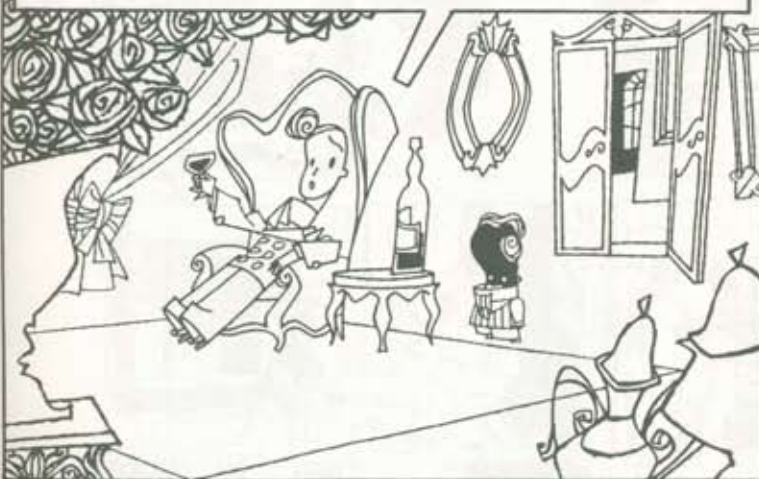
ÁRANSFJARAN! ÖRÝGGIN FÓRU!

DONG DONG DONG .

JÓSEF, KADI EINKAÞJÓNN. ÞÉR HAFIÐ VAFALAUST TEKIÐ EFTIR AÐ UNGRÚ VÆLMENNI ER NÚ EINS LÆTT Í SKAPI OG ÁÐUR, EN...

EN SÍÐAN Í MORNINGU HEFUR HÚN SEFIÐ OKKUR ALGJÖRLEGA UPP Á BÁTINN...

UNGRÚ VÆLMENNI ER ÓFRÍSK !

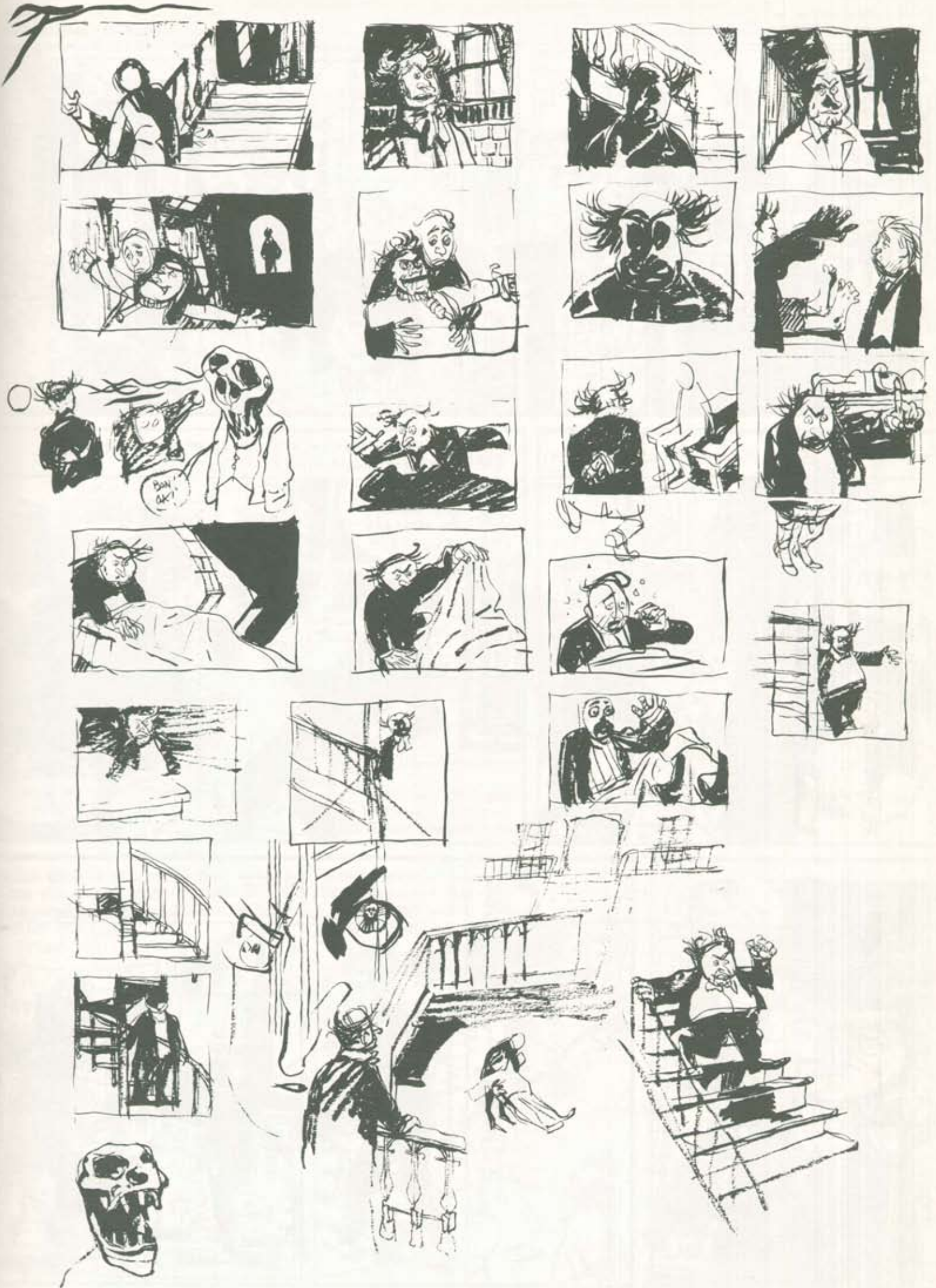

ENGINN VAFI ! ÞETTA ER VERK HINS HEILAGA ANDA SEM ÁSAKIR HÚS OKKAR / JÓSEF, VIÐ ERUM BLESSAÐIR!

HIN ÓAFTURKALLANLEGA ÁKVÖRDUN VAR TEKIN STRAX UM MORGUNINN:
„LEITA AÐ ÞVI JAKVÆÐA SÓNARHORNI SEM SKÝRIR HVERN HLUT.“

ÞESSI ÁSETNINGUR EYLTU MÍG KRAFTI OG ÉG GERK LÉTTUR Í SPÖR:
ÁLEIÐIS TIL SKRIFSTOFU DAGBLAÐSINS, SÍÐFAGUNAR" ÞAR SEM
ÉG SÉ UM DALKINN, VILLI GÖTUR UPPBURÐARLAUSRA HUNDA!

ÞAÐ ER ERFIÐT OG HRÍFANDI STARF TÖLFRÆÐI OG RANNSÖKNA

HUGSUNIN UM HIÐ NÝJA LÍF ÁTTI MÍG ALLAN SVO ÉG VARÐI MÍG
EKKI Á SKUGGALÉGUM NÁUNGA

Í FORSALNUM TÓKU STARFSBRÆÐUR MÍNIR Á MÖTI MÉR
MÉÐ SÍNUM VENJULEGU HNYTTIYRÐUM.

EKKERT LÉTTIR JAFN MIKIÐ AF ÁLAGI HÁSPENNU-
STARFSGREINA OG HEILBRIGÐIR BRANDARAR.

SKO. BLÁBJANINN
SJÁLFUR!

ALGÍÐE! HÁFJALLA-
FLÓN! RITSTJÓRNINN
- BÍÐUR ÞÍU INNI
HJÁ SÉR!

HVERNIG GENGUR
MÉÐ MÁLSÖKNINA
GEGN FÖRELDNUM
ÞÍNUM?

HVÍLIK
PLÁGA!

BLESSAÐUR
BERNARD!

DAGINN,
HÚSBÓNDI!

Í DAG LÆTURÐU HUNDANA
EIGA SIG, ÉG VIL AÐ ÞU
SINNIR FYRIR MIG MIKL-
VÆGU MÁLI!

ÞU OF-
DEKRAR
MIG

HERRA GASTRIK!
ÞU ÁTT ÞAÐ ÞÁ TIL AÐ
VERA STUNÐVÍS!

SVONA ÞEGIÐU
OG HLUSTAÐU!

ADALBORGARSTJÓRNINN VAR AÐ
DÆMA TVO ANDÓFSMENN TIL LÍFS-
TÍÐAR DANÐAREFSINGAR OG
ENGINN ER LAUS TIL AÐ
DEKKA ÞAÐ!

HÉLER PASSI
FYRIR FANGELSIÐ
OG MUNÐU AÐ
ÉG VIL ALVÖRU
STÖFF!

"HJÁ OKKUR FELST „DANÐAREFSING FYRIR LÍFSTÍÐ"
I ÞVI, AÐ HINIR DÆMDU ERU MURADIR Í VESG, MÁL-
LAUSIR OG MEÐ FULLRI MEDVITUND

SÍÐFAGUN

D.F.L"-MÁL!
ÞEITA ER NÁ
VERKEFNI Í
HÉSTA...

...GÆÐA-
FLOKKI!

SAMT
EKKI EINS
GOTT OG
SKÚBB!

VENJULEGA HEFÐI SVONA VERKEFNI
GERT MIG SKITHRÆDDAN.

EN ÉG VAR HÁRÐAKVEDINN Í AÐ
STANDA MIG.

ÞEIR BÍÐA
ÞÍN!

AFTÖKU
SALUR.

ÞAR SEM HERRARNIR
LASCIENCE OG DIEUDONNÉ HAFU
AÐ YFIRLÖGÐU RÁÐI HUNSAÐ..

..TILSKIPANIR HINNAR „LYSANDI
ELDUNGASTJÓRNAR“ DÆMUM VÍÐ,
ÞORGARSTÍBARR HINNAR HEILÖGU
HEIMSBORSAR, ÞÁ...

..TIL ÞYNGSIA REFSINGAR
SEM ÞEKKIST Í OKKAR LÖG-
HLYÐNU LÖNDUM.

HREÐLEGT!

Í ANNAD SKIPTIÐ ÞENNAN DAG-
HAFDI EG STERKLEGA Á TILFINNINGUNNI..

AÐ ÖRÖGIN LÉTU REYNA Á AÐEIDANLEIKA
ÞEIRRA HVATA SEM BÆRÐUST INNRA MÆÐ MEG

EG HAFDI ARAGRÚA MINNISPUNTA SEM FÓLU Í
SER EFNID Í FYRSTU ALVÖRU GREININA MÍNA.

ÞESSI SKRIF YRÐU ÞAU FYRSTU Í RÓÐ GREINA SEM, MYNDU GERA
MIG AÐ JAFNOKA HINNA FYNDNU STARFSBÆÐRA MÍNNA. ÞETTA
VARÐ AÐ HALDA UPP Á!

GREYIN!
EN ANNARS..
ÞETTA
GÆTI VERID
VERRA. HÉR AÐUR
FYRIR HEFÐU ÞEIR
VEID TEKNIR
AF LÍFI...

EINN KJÓTSJÚSS,
TAKK FYRIR.

HURÐU
VÉNI!

ÞÚ ERT BLAÐA-
MADUR. EKKI
SATT?

Á HVADU
BLAÐI?

HINU ÚTÞREIÐDA
DAGBLADI, 'SÍÐFAGUN'

KUNNINGJAR ÞÍNIR, SEM SIÁ UM
FELAGSMÁLADALKINN, ERU EKKI MIÐG-
GÓÐIR VIÐ OKKUR HAGNARYERKAMENN
ÞESSA DAGANNA!

MILD FJÓLULYKT, BRÉTTIÐ KRYDDUÐ SALTÍ KVENMANNS-
SVITANS, STILLTI SIG SAMAN VIÐ LITASPJALD SÁRA MÍNNA

AUMINGJA STRÁKURINN!
ÞIÐ ERUÐ EITTHVAD RUSL-
ADIR AÐ BERJA HANNA
SVONA!

BLAÐIÐ HEFUR GÓÐA LÖGFRÆÐINGA OG ÉG ÞURFTI EKKI AÐ SJÁ
UM NEIÐ SVO HIN UNGA HJÚKRUNARKONA REISISINS FÖR
MEÐ MIG HEIM TIL SIN

HEILNEM 'AHRIF JÁKVÆÐRAR ÁRU GERDU VART VIÐ SIG.
ÉG HAFDI VALIÐ MÉR SPENNANDI LÍF.

Á-Í!
RÓLEGA

EN HUÐ
HANN ER
VIÐKVÆMUR!

SVO HEPPILEGA VILDI TIL AÐ SNÖTIN ÁTTI RITVÉL OG ÖRMAGNA,
Í RÚMINU, LAS ÉG FYRIR GREIN ER BAZZ MED SÉR...

...HANN HLUTLEGA ÁBEIDANLEIKA SEM EINKENNI
„SÍÐFAGUN“

GREININ... ÉG VARD AÐ AFHENDA
HANA FYRIR KLUKKAN ÁTTA.

DAGUR REIS Á NÝ OG ÉG VAR HVÍLDUR
EN STIRÐUR. NOKKRUM DÖGUM SEINNA
VARD MÉR WÖST AF SVÍÐA Í VIÐ-
KVÆMUSTA LIKAMSHLUTUM...

...AÐ „BÍOMARÖSIN MÍN“ HAFDI SMITAF
MIG AF EINHVERJUM GRÁFTARSJEPP
EN FRAMTÍÐIN MYNÐI BÍROSA VIÐ MÉR
Á NÝ EFTIR NOKKRAR VIKUR BOLINMEDI

13

VANDAMÁLID
VAR EINFALT...

..MIG VANTADI FIMMTIUKALL...
..EG FÖR TIL HINS JÁKVEÐA
HÚSS DOKTOR TENÓRS

ÞÁ VÖÐVASTFELTI MAÐUR BAUD ÞEIM SEM 'ATTU LEIÐ HJÁ FIMMTIUKALL...

AAH! LOKSINS
ÖKUNNUR MAÐUR...
KOMIÐ NER, VINUR, SVO
EG MEGI GEFA ÞÐUR
PENING!

HANN VAR FÁTÆKUR
EN JÁKVEÐUR...

SJÁIÐ FÉR TIL,
UNGI MAÐUR...

UM DAGINN VAR EG Í
HÚSGARÐI MÍNUM VIÐ
EINFALÐAR LEIKFIM-
FINGAR...

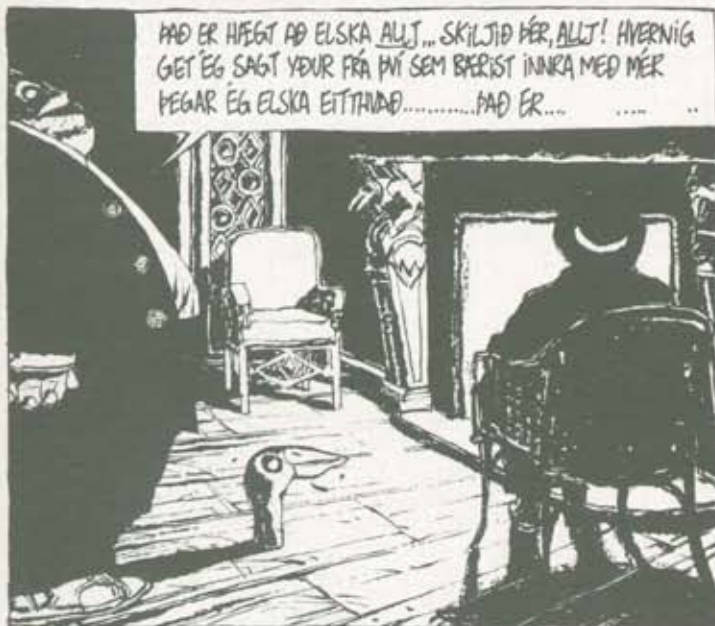

....OG HVAÐ HALDIÐ
ÞER, SKÓRINN MÍNN
TÓKST' A LOFT OG BRAUT
RÖÐUNA HJÁ FRÚ
AFLANGRI, LEIGJANDA
MÍNUM!...

... EG HEF ALDREI ÞORÐ
AÐ HJÁ Í SKÓNN MÍNN,
SKILTIO FÉR?

Í HÁÐ:
GEFA ÖÐUR
VILJUNA SU LÖ
SKYRÞING' A
HÖNUNU...
JÁ, DREYJA
HVAÐ SVA...

Le rat et l'élépha

"ROTTAN OG FILLINN"

RZZZZZ

VERÐIR ER ÖFT GOTT Í PUEBLONADA OG GRASÍÐ ALTAÐ FLOTT. ENGU AD SÍÐUR.....

OUAHH

ASSKOTANS! HVAD 'A ÞAD AD ÞÝÐA AD ÞSKRA SVONIA ?!

OH! ASSAKD, É' GLEYM' ALDÍAF KVA É' HEF MIKLA RÖÐ... Þ-ÞU KEMUR MÁTULEGA! É' 'A Í VANDRÖÐUM!

SJÁÐU HÉNNIA, É' STEIG ÖNA' FLÍZ-S. ÞU HAFUR SO SMAAR HENDUR, ÞU GETIR KIPPT'ENNI ÚR FFETJUM, HA !?

... OOG HVERSVEGNA SKYLDI ÉG GERA ÞAD?

HVAD GETUREN SÍÐ SEM ÞOÐIÐ MÉR FYRIR HJÁLÐINA? ÉG HEF ALIT!

STOLT HINS KRAPTMIKLA FÍLS VAR SERT OG HANU SAGDUST GETA UPPFILT ALLAR ÖSKIR RÖTTUNJAR. HANU SÉR ÞESS M.A.S. EÍÐ! ROTTAN LÍSTI ÞÁ LÖNGUM SINNI TIL AD TAKA FILLINN Í RASS.

EIGUM VIÐ ÞU AD LOSA ÞIG VÉÐ FÍLSINA, HA ?

TJA... SKO... ÞA'R'A SÉÐJA...

USSUSUSS, OF SEINT AD DRAGA Í LAND NEMA ÞU VILJIR AD 'A MORGUN VITI ALLIR Í PUEBLONADA AD ÞU SÍKUR LAFOÐIÐ ÞÍNU! ÞU VERÐUR FALLEGUR 'A FORSÍÐUMIND RESIRFETTA-BLAÐS MÁGSS MÍNS ...

ROTTAN KIPPTI FÍLSINNÍ UNÐAN NÖGGL FÍLSINS OG ...

MÉ-ER ER ALVEG SAMA, ALVEG SAMA, É' FINN ERKS FYRIR MEGU!

HA HA HA

LÍKT OG HVEITT BARN RAULLAR Í MYRKR- INU BLÍSTRADI FILLINN MED SJÁLFUM SÉR...

ÞÓPRELLIKARLASTEIGUR VAR Á PÍPARSTEIGAR-
VEIÐUM ER HANNA SÁ GRAFKYRANU FÍLUNU
SEM SKALF AF SKÖMM. HANNA MÍERDI Á
HAUSINU ÞU BÖMM! HITTI Í ÖKLUNA!

LA HA HA HA
SVO FINAUST
ÞÉR ÞETTA GOFT,
HA, ÞETTA
SÞVÍ!!

HIN (HEILAGA) ÞRENNING

Fyrir tæpum tveimur áratugum fór litill hópur ákafra áhugamanna um myndasögur að hittast árlega á kaflahúsum Angoulême-borgar þar sem þeir buðu uppáhaldshöfundunum sínum í glas, sögðu skrítlur eða lásu upp ljóð og grúfðu sig yfir teikningar. Svo vatt þetta upp sig og í dag umturnast borgin síðustu helgina í janúar þegar tugþúsundir lesenda, höfunda, útgefenda, blaðamanna og sérfræðinga streyma til hennar og Alþjóðlegu myndasöguháttidarinnar (Salon International de la Bande Dessinée). Þessi sýning/hátíð/markaður fær gífurlega umfjöllun í fjölmiðlum, útgefendur miða helstu útgáfudaga við hana og þar eru afhent Alph' Art-verðlaunin, eins konar Óskarsverðlaun myndasögunnar.

Vöxtur og viðgangur háttidarinnar tengist stjórnmálum. Hægrímenn höfðu löngum ráðið í Angoulême en upp úr 1980 komust sósíalistar til valda þar, líkt og í ríkisstjórn og forsetaembætti. Nýjar áherslur fylgdu og með rokkráðherrann Jack Lang í fararbroddi ákváðu sósíalistar að Angoulême yrði vaggja myndasögunnar. Auk þess að styrkja sjálfa hátíðina og koma á sérstakri myndasögudeild innan myndlistaskóla borgarinnar var hafist handa um byggingu lista-, rannsókn- og vinnumiðstöðvar fyrir myndasöguna (Centre National de la Bande Dessinée et de l'Image).

Þessi þjóðarbókhlaða var vígð fyrir tveimur árum og stendur skammt fyrir utan miðbæ Angoulême, nálægt myndlistaskólanum, og minnir á vísindaskáldsögu. Arkitektinn notferði sér gamlar, yfirgefnar verksmíðjur, sem til staðar voru, og byggði hálfpartinn ofan á þeim. Í byggingunni er safn með um 2000 frumteikningum höfunda, í flestum tilvikum heilar síður úr sögum. Bókasafnið, sem geymir tugþúsundir bóka, tímarita og pappíra, er að mestu er ætlað fræðimönnum og blaðamönnum. Einnig eru í byggingunni nokkrir salir sem ætlaðir eru til kvikmyndasýninga, fyrirlestra og fundarhaldna og gridarlegt rými er ætlað fyrir tímabundnar sýningar þar sem flóknar leikmyndir, myndbönd, hljóð, tónlist og skyggjur birta sköpun höfundarins og mynda ramma utan um verk hans. Stofnunin sér einnig um útgáfu fræðiritna og skipuleggur farandsýningar. Á meðan myndasöguháttidinn stendur yfir starfa skipuleggjendur hennar náð með CNBDI. Báðar þessar stofnanir leggja mesta áherslu á efni frá hinum frönsku-mælandi löndum, sérstaklega Frakklandi og Belgíu.

Myndlistaskólinn í Angoulême er líkur öðrum slíkum skólum nema hann býður upp á þriggja ára nám í myndasögugerd. Nemendur eru um 200.

Myndasögudeildin er frekar eins konar vinnustofa og mest áhersla lögð á að nemendur þrói persónulega frásagnartækni. Kennarar eru ekki mjög margir og eftir að fyrsta árinu lýkur gegna þeir fremur hlutverki umsjónarmanna og ráðgjafa. Hefðbundin tímasókn er litil.

Auk myndasögunnar gefst nemendum tækifæri til að vinna í öðrum deildum og í samvinnu við CNBDI er boðið upp á námskeið í tölvugrafík. Af og til koma starfandi listamenn í vinnuheimsóknir og skólinn hefur staðið að útgáfu ýmiss konar blaða og bóka. Þegar myndasöguháttidinn fer fram halda nemendur sýningu.

Árlega senda 2-300 umsækjendur möppur með verkum sínum til skólans. Af þeim eru 60 valdir í sérstakt inntökupróf og 15 síðan teknir inn.

Bjarni Hinriksson

TEDDY TRANSFORMER

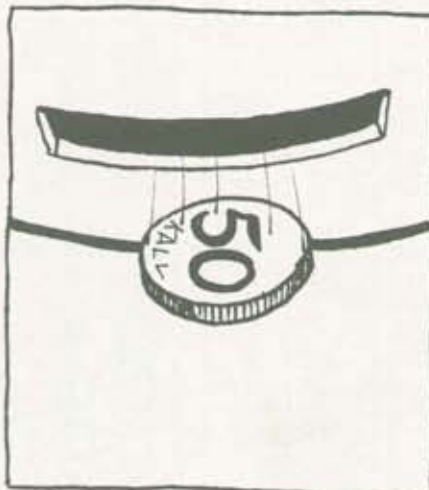

3 FORRETTIR €

SALAT ÁRSTÍMARINNAR	790.-
VISKÍGRAFINN ÚTHAFSKARFI	950.-
TRJÓNUKRABBI VINAIGRETTE	930.-
SITRÓNULEGIN LAXAHRÖGN	1030.-
ALL Í HVANNARÓTARSÓSU	970.-
VILLIANDAR PATÉ	1060.-
KRÍUEGG Í SAFFRANSÓSU	980.-

3 SÚPUR €

VILLISÚRUPA	890.-
KÓNGASÚPA	950.-
RJÓMALAG FÍSKSEYDI	100.-
GRËNMETASÚPA A LA SARON	830.-
NJÓLASÚPA EÐ HVIÐIAUK	920.-

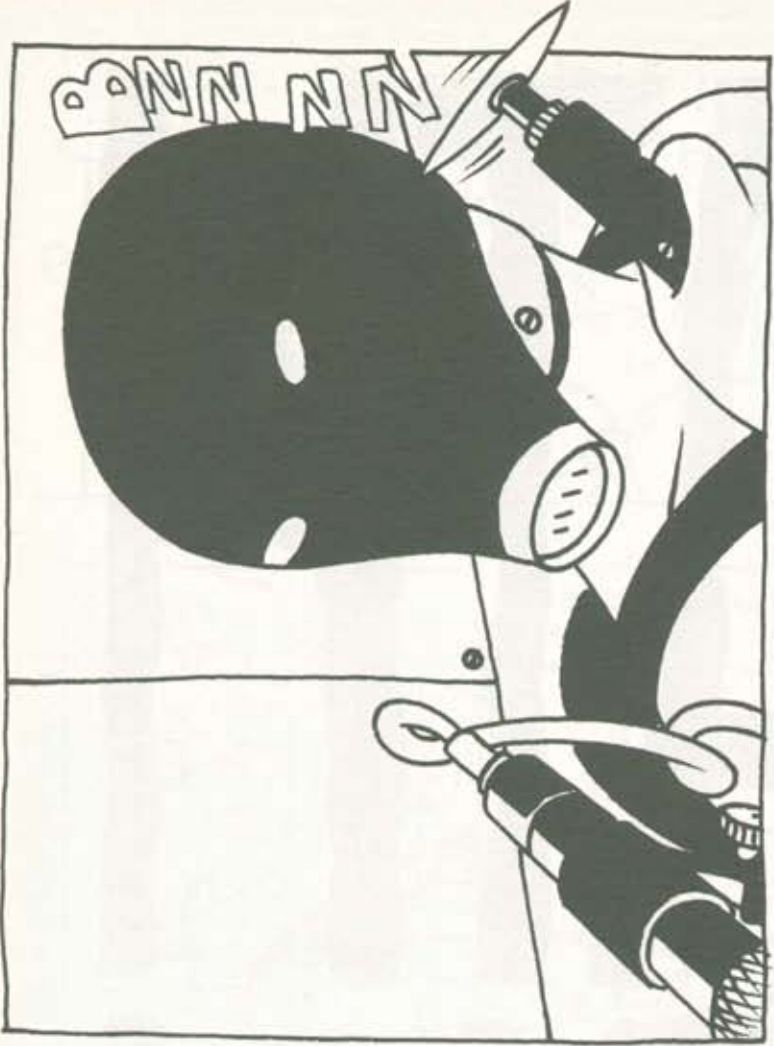
FEZOR

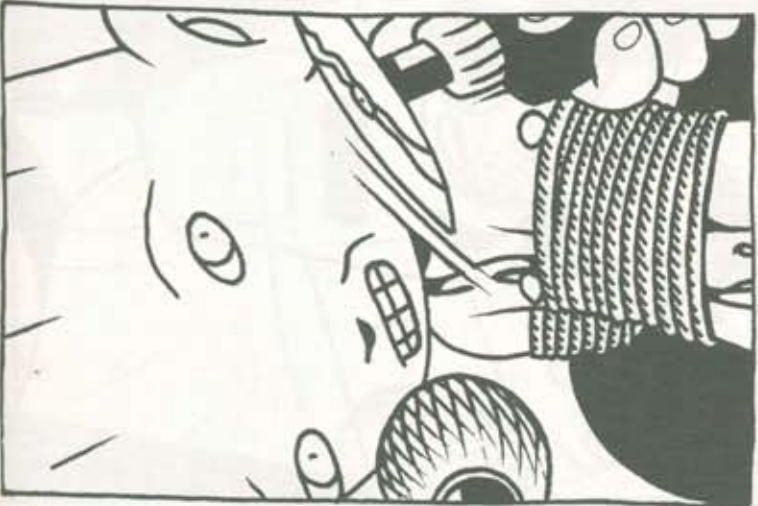
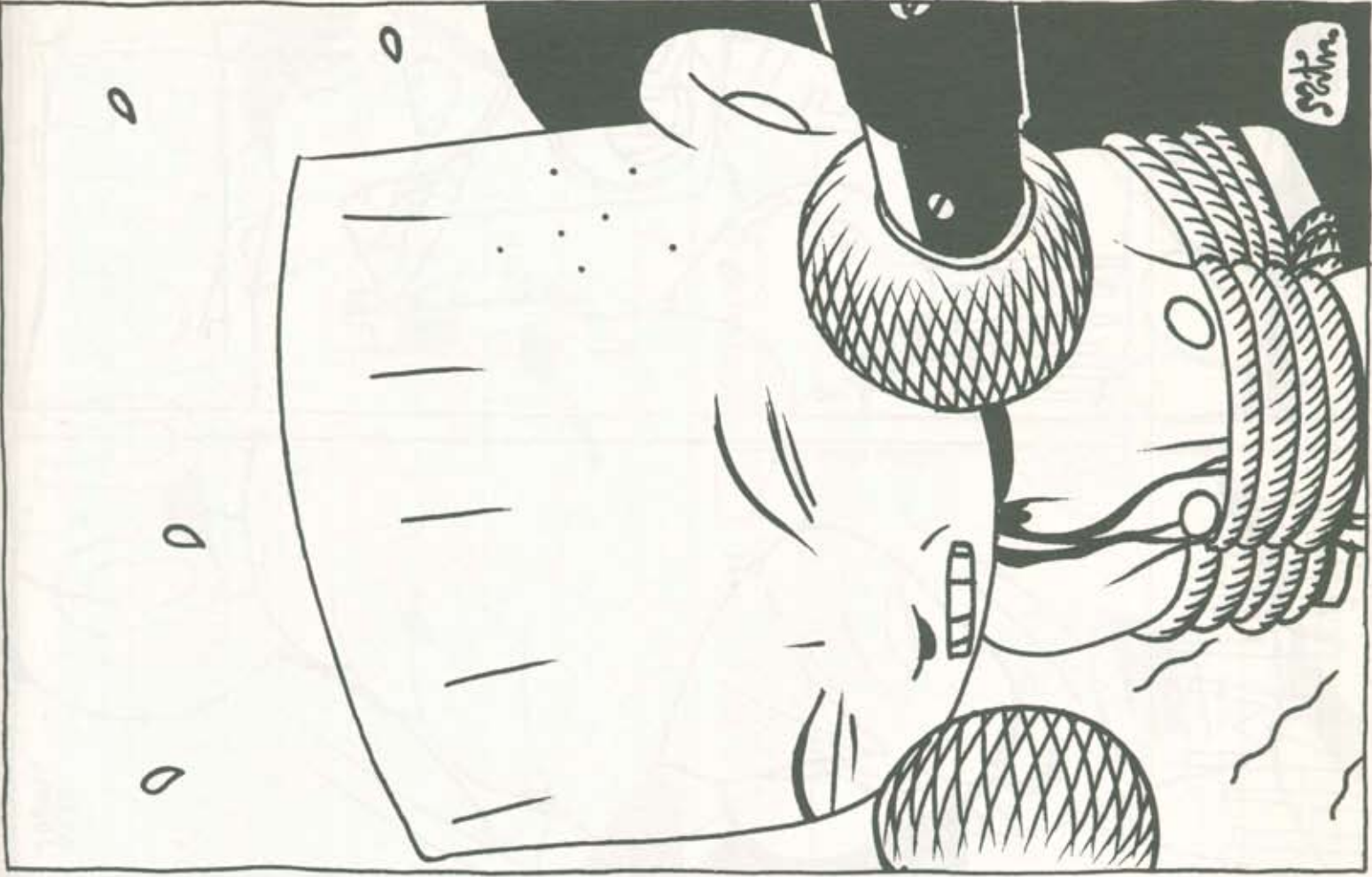
DEATH

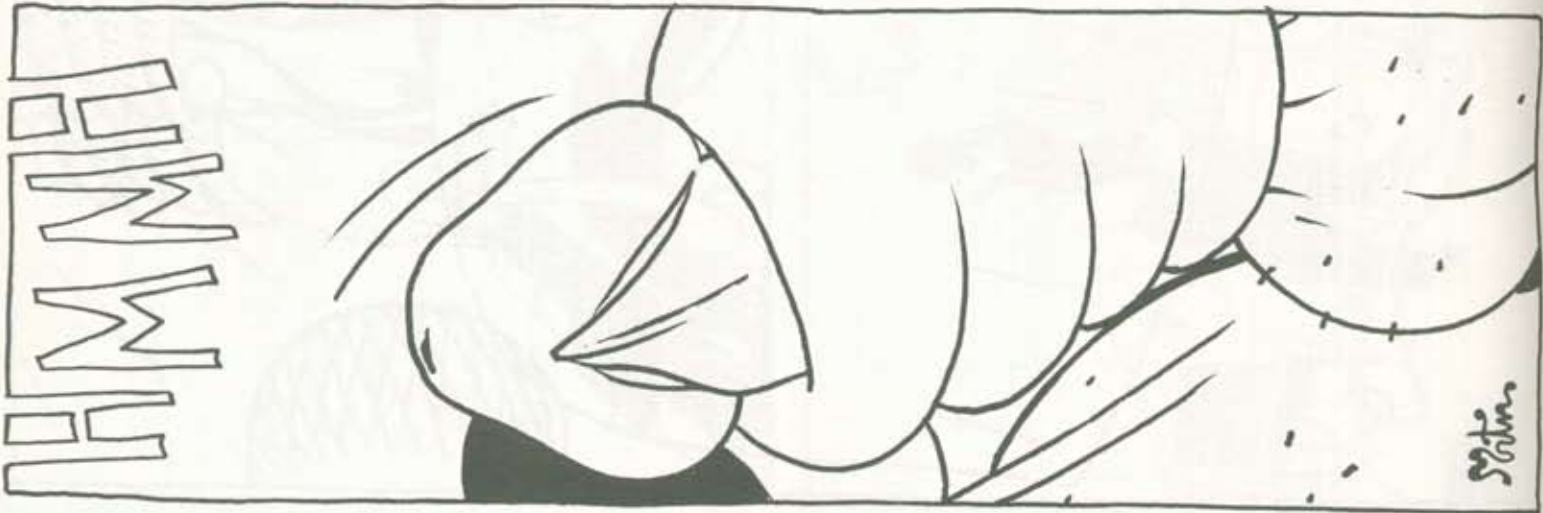
ROOM

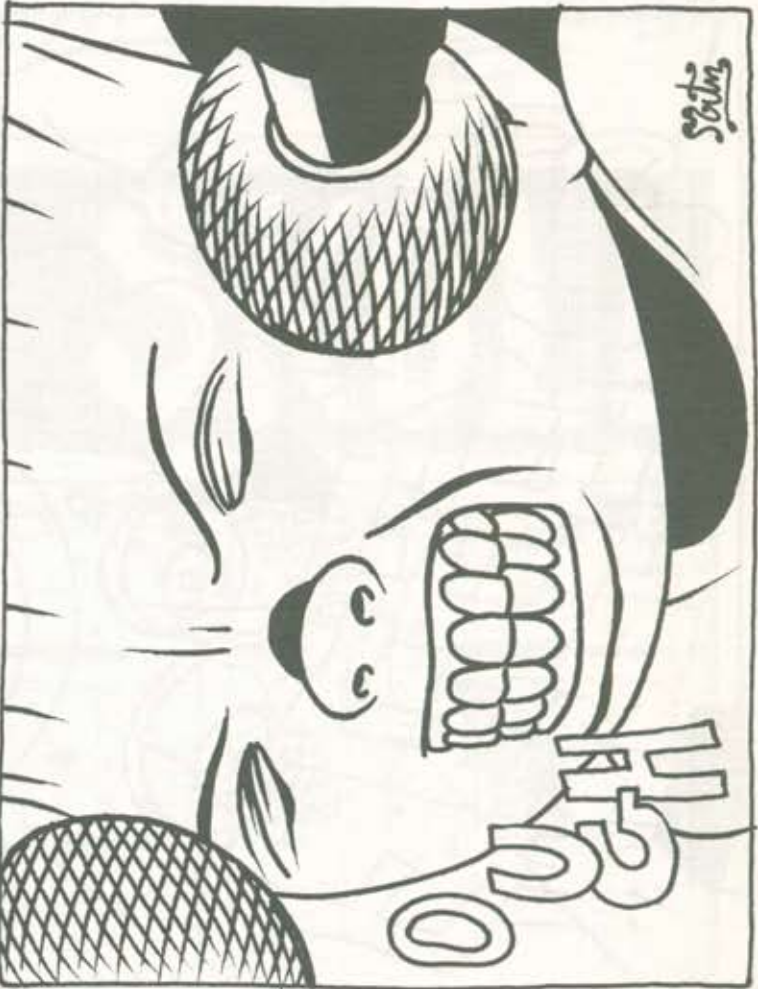
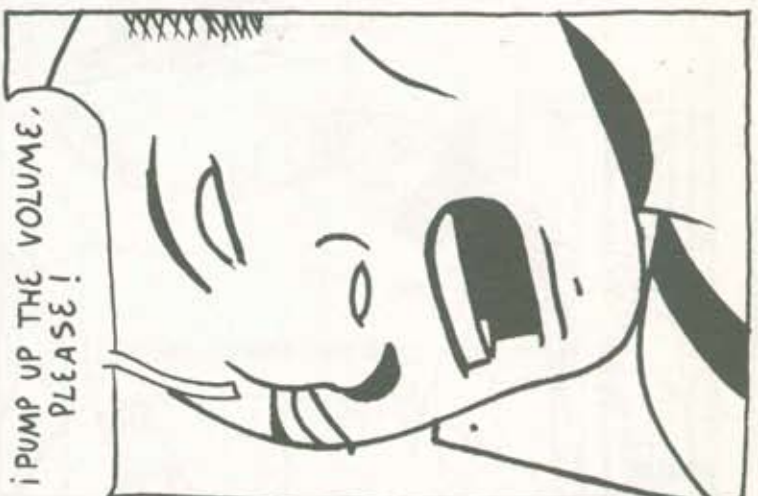
A JOHN WAYNE GACY-MEMORIAL-CARTOON

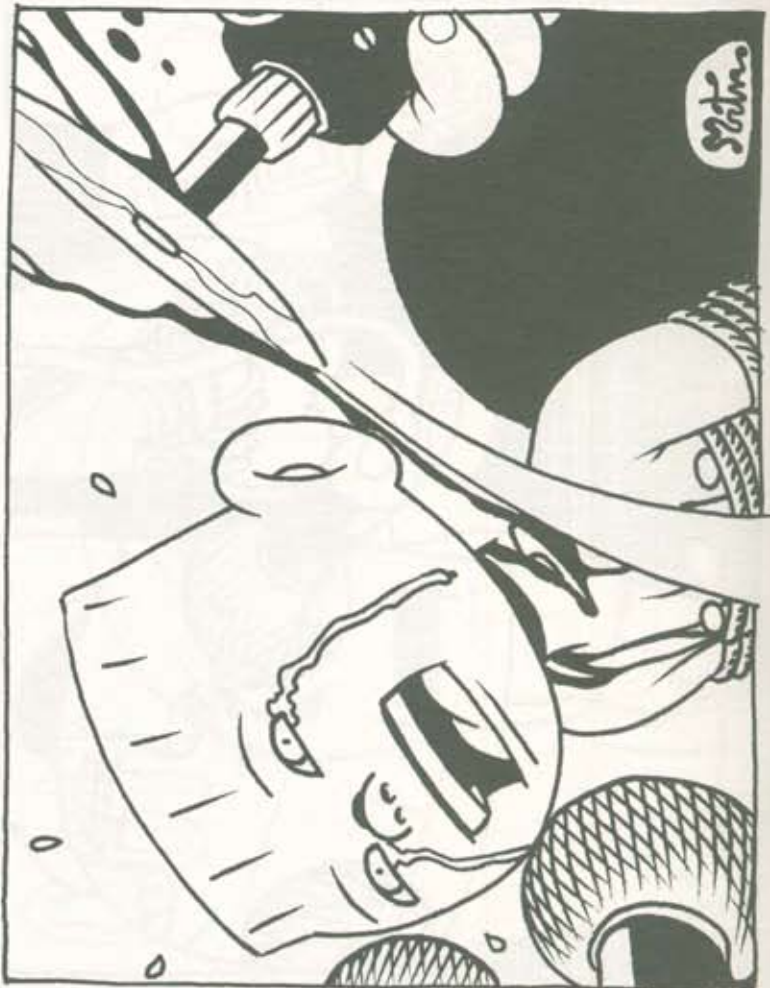
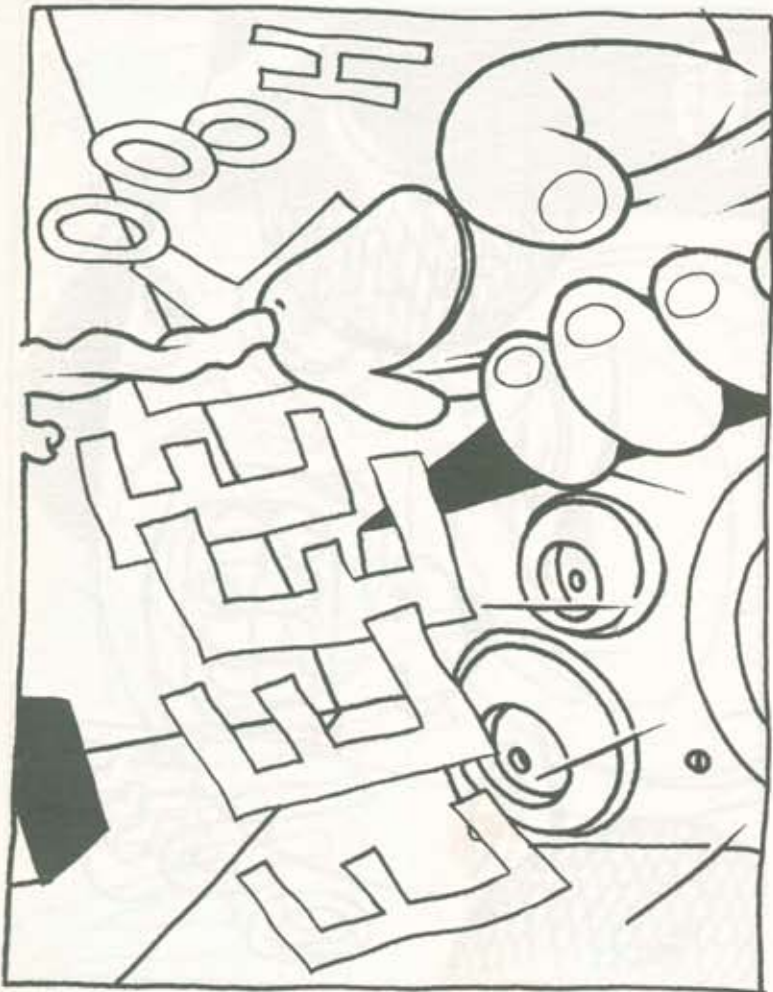
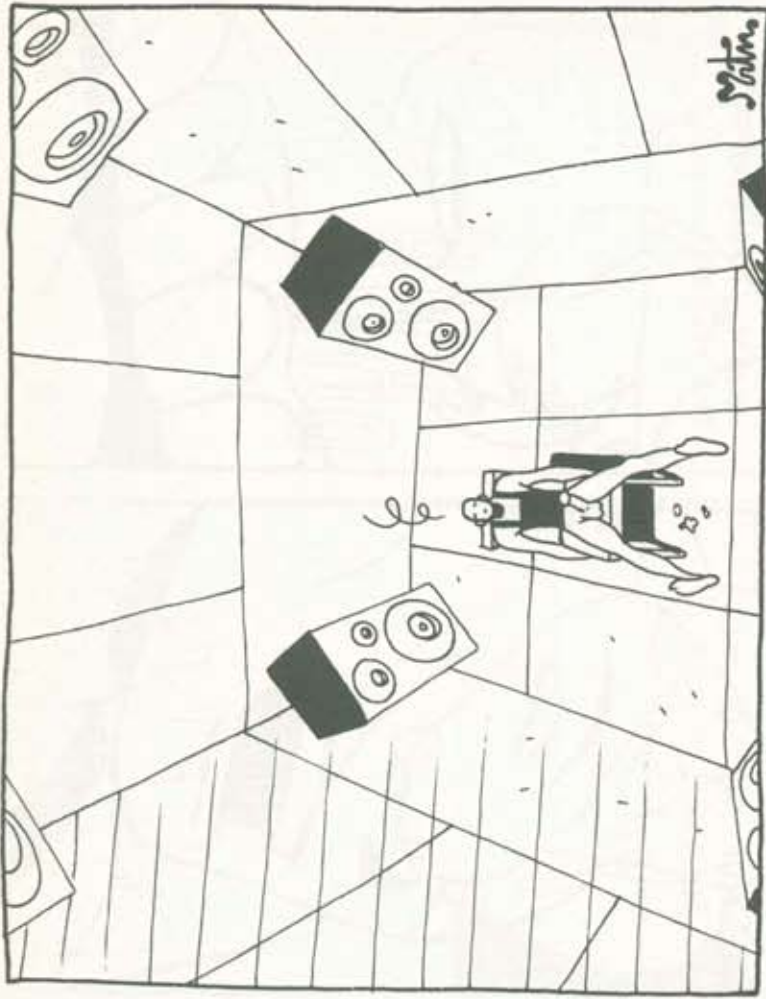

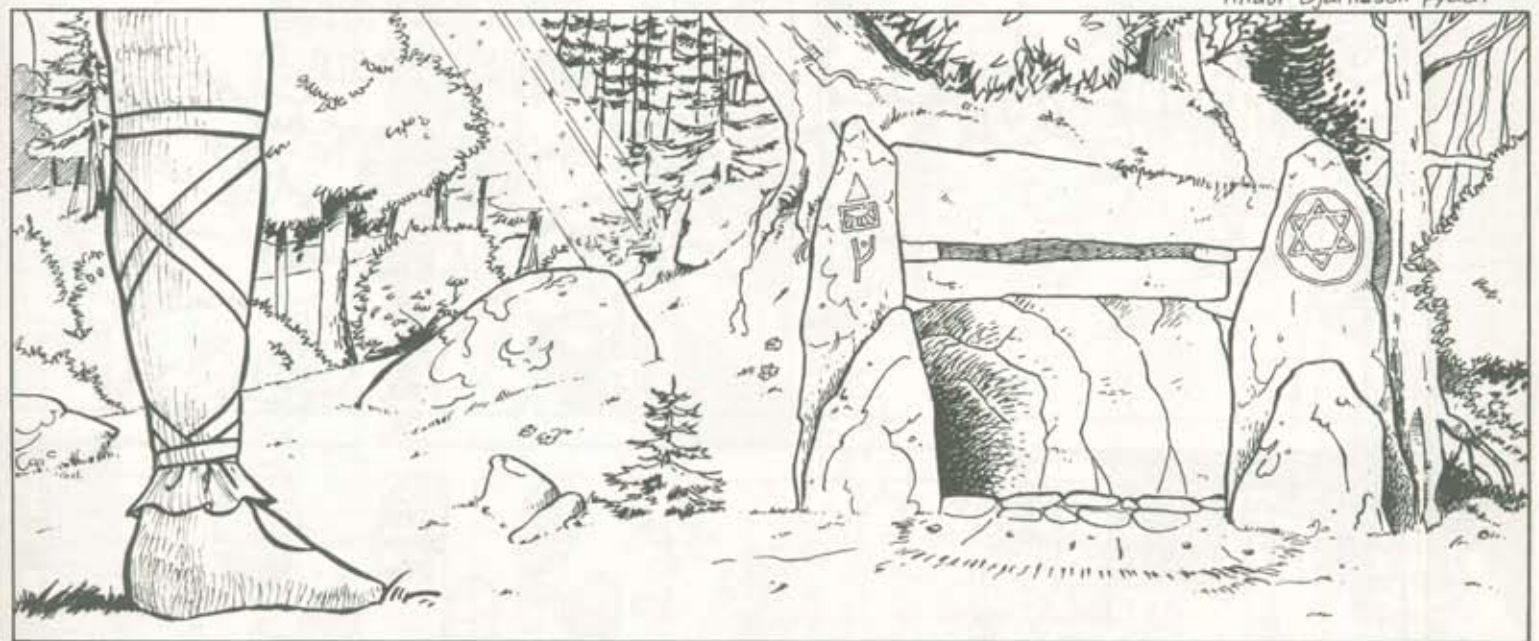

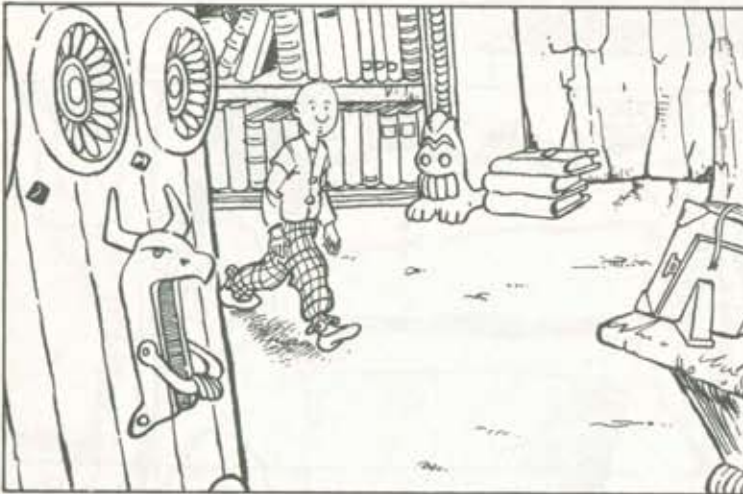
CONTE POPULAIRE D'ISLANDE

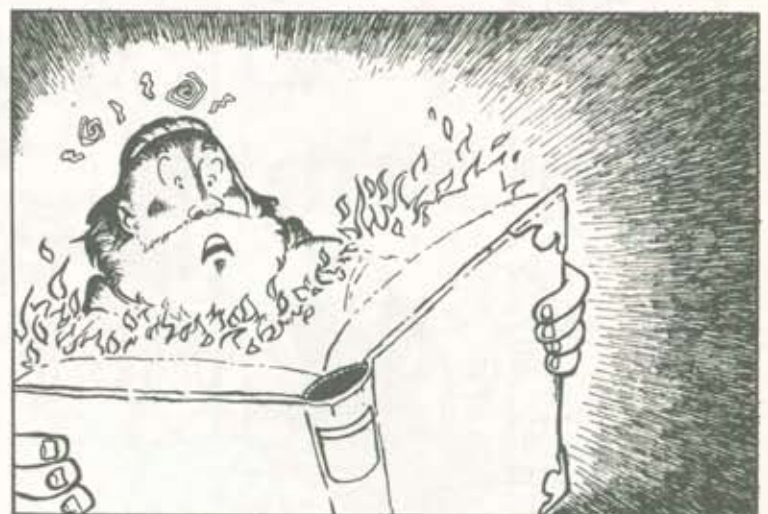
Hildur Bjarnason þýddi

SVARTI SKOLI

VINIR OKKAR FRÍR,
PEIR SÆMUNDUR,
KÁLFUR OG
EINAR TAKA
TIL VIÐ
NÁMIÐ.

SMÁTT OG SMÁTT EYKST PEKINGU PEIRRA
Á GÖLDRUM ÝMISKONAR EN
EINNIÐ Á STAÐREYNDUM LÍFSINS.

ÁRIN LÍEÐ OG NÁMIÐ VÍKUR ÖÐRU
HVORU FYRIR LEIK.

Á ÞESSUM STAÐ ÞAR SEM
DAGSLTÓSIÐ SÉST ALDREI BRÝST PREYTTAN
ÚT SEM REIÐI VEGNA EINHAFS
MATARÉIS OG EINANGRUNAR.

EN MENN RÓAST
OG LÁTA Í LJÓSI
ÁNÆGTU ÞEGAR
ERFIÐIÐ ER FARIÐ
AÐ SKILA ÁRANGRI

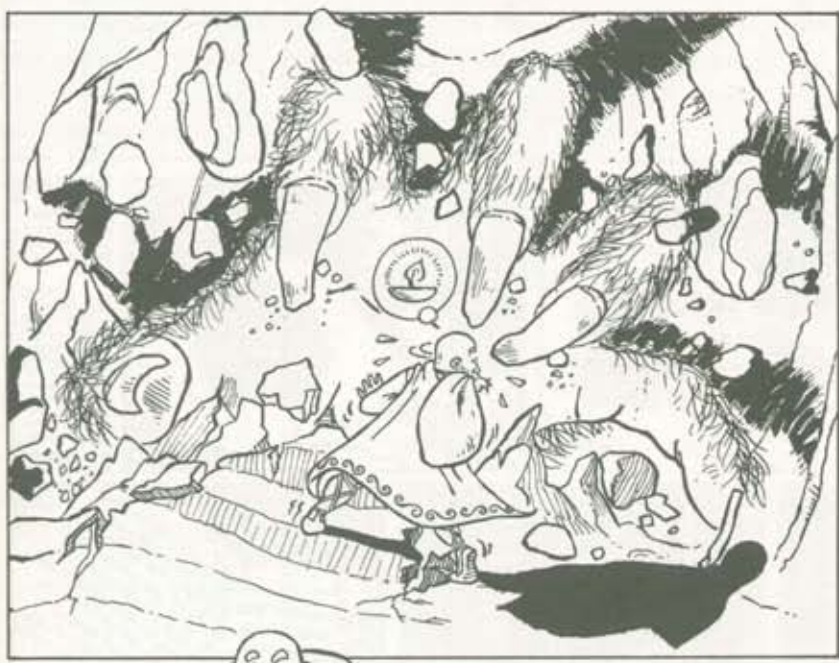
SAMBÝLIÐ LEIÐIR TIL MARGRA LÍFLEGRA UMRÆÐNA...

EN MIKILVÆGTAST ER AÐ
HVER OG EINN FINNUR ÞAR
PEKINGU OG FER FRÁ
SVARTASKÓLA MEÐ NÝ
VÖLD: VÖLD

SVARTAGALDURS

YRGGHT

UPPHAF ÍSLENSKRAR MYNDASAGNAGERÐAR

Til eru þeir sem vilja rekja upphaf íslenskrar myndasagnagerðar til Bayeux-refilsins, yfir fimmtíu metra veggstranga sem sýnir innrás franskra víkinga í England á tólftu öld. Nú þegar franskar myndasögur hafa gert innrás á gamla Frón er tímabært að líta sér nær og aðgæta hvort myndasagan hafi ekki alla tíð verið hér til staðar þótt á stundum hafi lítið farið fyrir henni. Myndasagan, eins og við þekkjum hana í dag, á vísast uppruna sinn í Evrópu um miðja nítjándu öldina og hafa þar meðal annarra verið nefndir til ábyrgðar svissneski rithöfundurinn Rodolphe Toppfer (1799-1846) og franskri graffiklistamaðurinn Gustave Doré (1833-1883). Myndasagan varð til samhliða iðnblytingunni og þeirri stórfelldu dagblaða- og tímaritaútgáfu sem hófst um miðja nítjándu öldina í Evrópu. Þá voru ljósmyndir enn ekki orðnar fjölmiðlamatur svo teikningar voru allsráðandi.

Lítið var um slíka útgáfustarfsemi á þessum tíma hér á landi og það var ekki fyrr en á öðrum áratug þessarar aldar sem Guðmundur Thorsteinsson, Muggur, hóf að gera myndskreytingar undir áhrifum frá norrænum teiknum og sú viðleitni hans náði e.t.v. hápunkti í myndasögunni „Tre yndige piger“, frá árinu 1921, sem birt er hér til hliðar með leyfi eiganda verksins. Þó má segja að Sólon Íslandur, Sölvi Helgason, hafi fyrstur farið að teikna karikatúr af samtímamönnum sínum og var það þegar um miðja nítjándu öld.

Hér er e.t.v. rétt að benda á að gera verður greinarmun á stökum karikatúrmyndum eða ýktum teikningum af samtímamönnum og myndasögum. Myndasögur byggjast upp á frásögn eins og nafnið bendir til og getur sú frásagnaraðferð verið ærið mismunandi. Til eru þær myndasögur sem hafa engan eða því sem næst engan texta, en aðrar eru bókmenntaverk fyrst og fremst. Sölvi Helgason var þannig á vissan hátt brautryðjandi þeirrar tegundar myndlýsinga sem Tryggvi Magnússon kynnti fyrir landsmönnum í Speglinum á millistríðsárunum og Halldór Pétursson, Sigmundur, Gísli J. Ástþórsson og fleiri hafa haldið við síðan. Myndlýsingar af þessu tagi eiga það þó oftast nær sammerkt að þar eru dægurmálin reifuð á einfaldan hátt svo allir skilji, en þó undir merkjum háðsins. Myndasögur eru aftur á móti sjaldnast slíkar dægurflugur. Rætur þeirra liggja fremur í bókmenntum og listum en dægurmálum. Myndasagan á þó óumdeilanlega fyrst og fremst rætur í alþýðumeningunni. Fyrirnefndur Gísli J. Ástþórsson telst reyndar til frumkvöðla íslenskrar myndasagnaútgáfu vegna bóka sinna um alþýðuhetjuna Siggú Viggu, sem komu út fyrir rúmum áratug, en sögurnar höfðu áður birst sem myndræmur í Morgunblaðinu.

Meinhæðid raunsæi er eitt megineinkenni myndasagna hvarvetna í heiminum á þessari öld. Myndasagnaútgáfa hófst í Bandaríkjunum árið 1933

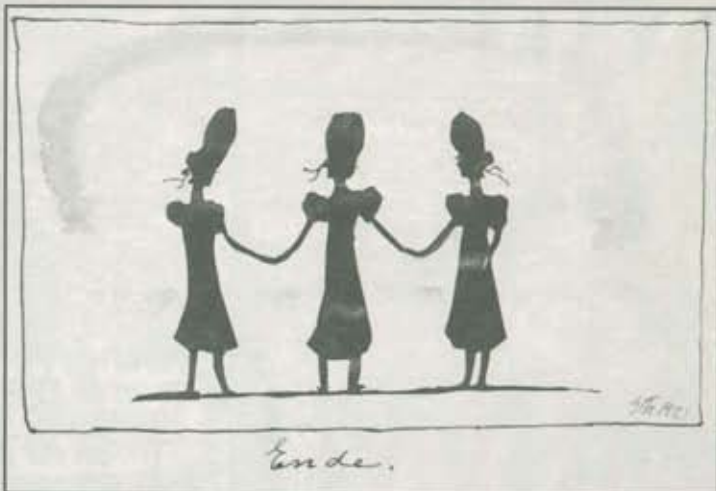
fyrir bítæfni prentsmiðjueiganda sem vildi nýta litmöguleika prentvéla sinna betur. Í fyrstu var einungis um eftirprentanir á dagblaða- og vikuritaserfum að ræða, en fljótlega fóru að birtast blöð og bækur sem ekki áttu uppruna sinn í fjölmiðlunum. Mestmegnis var þó um að ræða sögur ætlaðar unglíngum. Á McCarthy-tímanum í Bandaríkjunum voru myndasögur bannfærðar um stundarsakir fyrir að afvegaleiða ungdóminn. Upp úr því reis bylgja fullorðinsmyndasagna vestanhafs og náði hún hingað t.d. með MAD-blöðunum. Í Frakklandi og Belgíu hafði fullorðinsmyndasagan hins vegar löngu öðlast sinn sess sem sjálfstæð listgrein og þar kom engum til hugar að setja bann á útgáfu myndasagna líkt og gert var vestanhafs. Þýðingar franskra og belgískra myndasagna tóku þó ekki að birtast hér fyrr en um 1970 — Tinni, Ástrikur o.fl.

Haraldur Guðbergsson hafði, að því er best er vitað, einn Íslendinga gefið út myndasögubók á þessum tíma. Þær voru reyndar tvær, Baldursdraumur og Þrymskviða, og voru gefnar út af Máli og menningu. Hvort sem það var út af því að myndasögur höfðu ekki áður verið settar hér á bók eða vegna þess að litur þótti ómissandi, þá voru þessar fyrstu íslensku myndasögur gefnar út sem litabækur. Fyrsta hreinræktaða vikuritamyndasagan, eftir því sem næst verður komist, er einnig verk Haralds Guðbergssonar, en það er sagan um Sæmund fróða sem birtist í Fálkanum sumarið 1965. Við fengum góðfúslegt leyfi Haralds til að birta brot úr þeirri myndasögu. Haraldur vinnur nú að endurgerð göðasagna sinna, að þessu sinni í lit og með aðstoð tölvu.

Ólafur J. Engilbertsson

TRE YNDIGE SMAAPIGER

eftir Guðmund Thorsteinsson (Mugg)

SURTUR

PÓLETÍZK HROLLVEKJA

HEIRÐU SURTUR!
HANN ANDRES ÖND
ER Í SÍMANUM!!

ESSAN

MAMTUDAGUR 22. OKTOBER 1992

SURTUR
TOTTAR!!!

starétti

r maður lé
festungu í b

DJ.. DJEVULL ERUM
VIÐ GÓÐIR STEINI!!
VIÐ ERUM SVO GRÚVI
AÐ ÉG GÆTI ÆLT!!

lækka
leifing
teldu a
vaxin
ta hagna
admann
teki undi
r ra
hefðu

ANDRES RITSTJÖRI?! ALVEG
PÖTTÞÉT AÐ HRÓSA OKKUR
FYRR FRABÆRA TAKTA Í
SÍÐUSTU SÞESSU!!!

HEÐ
HEÐ

NEI
KDIR

ANDRES'SKAN!
HVA SEGIRU GOT,
SÆTI STRÁKUR?

ALLT SKÍTT SURTUR!!!!
KARLINN ER ALVEG
VITLAUS ÚTAF SÍÐUSTU
SÖGU, SURTUR..ÉG...VIÐ..

BLAÐUR HF

BLA BLA BLA
BLA BLA BLA

TAPP
TAPP

NEI
KDIR
EI

HVAÐA..

ANDSKOTANS
A-A-ALKOHÖL-
MARINERÁÐA
ANDAR-RASSGAT!!

EN SURTUR..

SLAPPADU AF SURTUR
VIÐ FAUM ÖRUGGLEGA
EINHERN ANNAN TIL
ÞESS AÐ GEFA OKKUR
ÚT!!

SMJATT URR SMJATT

ÞAÐ VAR AÐ KOMA FAX
FRA GVENDI A EYRINNI
SURTUR!! HANN SEGIR
AÐ ÞAÐ SÉ KREPPA!!!

SEGDU HONUM AÐ DANSA
ÞJÖDDANSANA EÐA EITT-
HVAD...ÉG ER EKKI LENGUR
SURTUR..ÉG ER ATVINNU-
LAUS TAPARI ÖKEI?!?

KREPPAN!
LES ENFANT'S

ÆI EN 'ATAKAN'
LEGT SURTUR!!!

HON

VIÐ HAFNA TESSA MÖGULEIKA: Í FYRSTA LAGI..TÍMARITID "LOPI OG BAND," Í ÖÐRU LAGI BARNABIÐIÐ "ÆSKAN," Í ÞRIÐJA LAGI MYNDASÖGUBLAÐIÐ "GÍSP!," Í FJÖRÐA....

ET... ALORS

BLE BLE BLE BLE

EN AD STOFNA BARA HLJÓMSVEIT SURTUR? HVERNIG LÍST ÞÉR T.D. "A" HOMMAHLJÓMSVEIT- IN HRINGIR? SKAMM-STAFAD "HOM"?!?

...EDA SURTUR STUTI OG ÖREIG-ARNIR? SURTSTÖN AR? SURTÖMIL?? LETT, HLUTLAUST OG DIUANDI! ERÞAK!!!

O'KEI 'SKAN..VÆNAN SKAMMT AF KREPPUEYÐANDI KÖKI....JÁ....OG EKKERT KLÚÐUR!!..BÍDDU...DRÝSILL! VILTU SVEPPINA NÜNA?!! Æ HANN MEIKAR ENGAN SENS!

HVER FJANDINN ER AD DRÝSIL? HANN LYKTAR EINS OG GÖMUL HÆNA!!! SVO TALAR HANN...

KÚLTÚR-ÁHRIF SURTUR!!! AUG-LJÓÐS FRÖNSK KÚLTÚR-ÁHRIF!!!

Í FYRSTA LAGI KREPPA! Í ÖÐRU LAGI KREPPA!!!! MERDE!! CA CET LA VIE!!!

ÞETTA FER AD VERÐA OF MIKID AF ÞVÍ GÓÐA FYRIR EINN DAG!! MÉR LÍÐUR EINS OG ÉG HAFI HORFT A "SVO A JÖRÐU SEM A HIMNI" ÞRISVAR Í RÖÐ, VESALINGS LITLI ÉG!!!

VÆLIR EINS OG GAMALL SYKURMOLI!

..2673:SELJA
HLUTABRÉF 'IMÍN-
UM PERSONULEGU
OFURGÁFUM.....

SURTUR MINN!!!
HVERNIG ENDAR
MADUR MYNDASÖGU
SEM ER KOMIN ÚT
Í HÖTT? VEISTUÞAD?

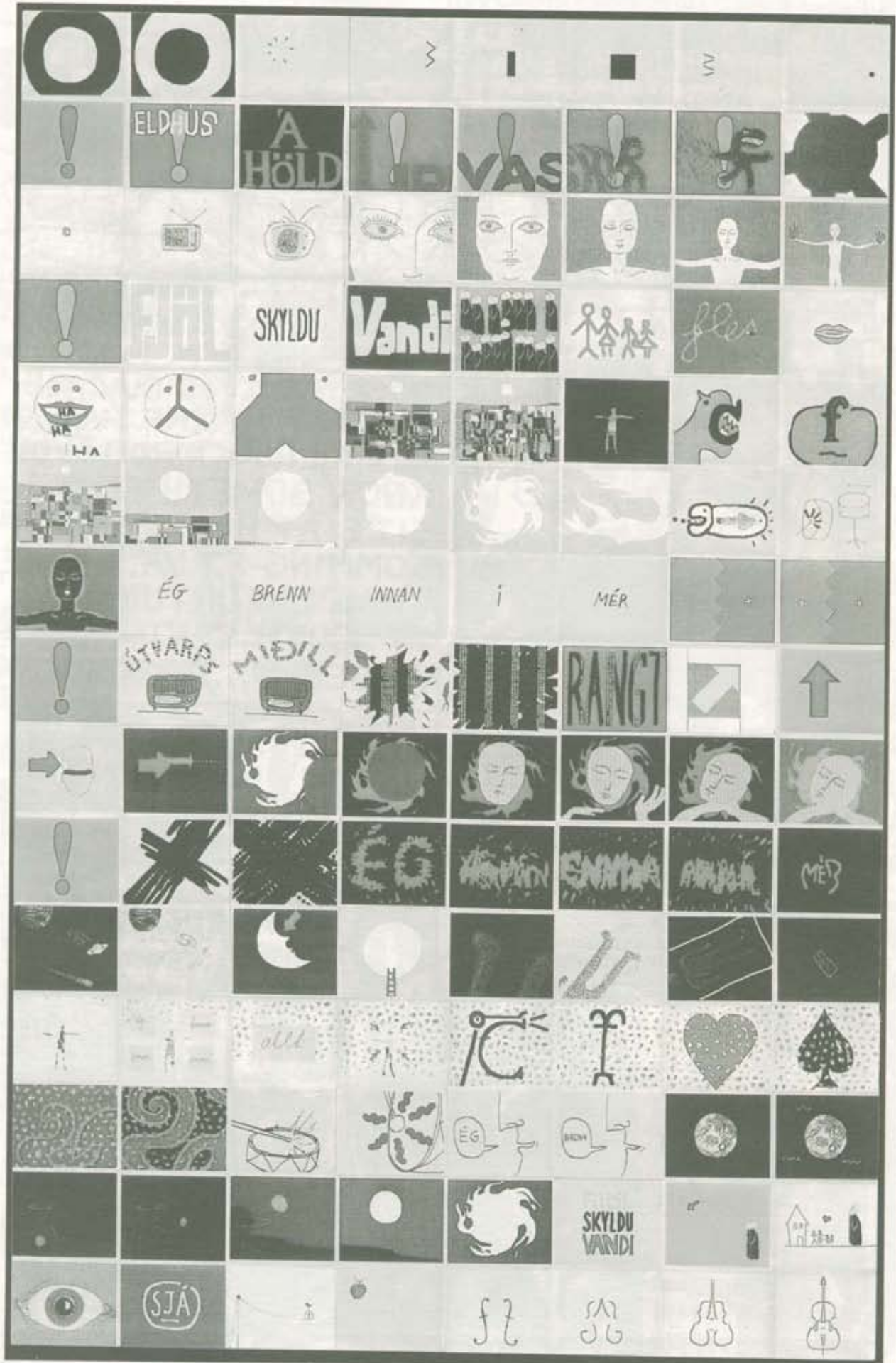
SNIFF SNIFF SNIFF
HVORT ÉG VEIT
YESS-YESS-YES!
SNIFF

ROCK'N'ROLL IS BLACK!!!
I DO WHAT A LIKE..HAPPEN..
TO LIKE ROCK'N'ROLL..YOU..
KNOW SOMETIMES A...A
SIT'S AT HOME...COPS'A
COMMING AT YA..YOU SEE
A LIVE UNFORTUNATLY...
IN SOUTH CENTRAL LOS
ANGELES...YOYO SUCKA!!

YO-YO-YO
MOTHAFUCKA

Tóti 92

ELDLAGIÐ

HÖFUNDAR

Alexios Tjovas:

Ejlföriskur Grikkur sem að mestu hefur alist upp í Frakklandi. Nam við listaskólana í Perpignan og Angoulême. Gerir myndskreytingar í blöð og tímarit, skrifaði handritið að sögunni „Foligatto“ (1991) og undirbýr nýja sögu sem hann skrifar og teiknar.

Bjarni Hinriksson:

F. 1963. Nam myndasögugerð við listaskólann í Angoulême. Starfar sem tölvugrafiker hjá Sjóvarpinu. Sögur eftir hann hafa birst á Íslandi og í Frakklandi.

Erick Rémy:

Nam við listaskólana í Tarbes og Angoulême. Stuttar sögur eftir hann hafa birst í smærri tímaritum, auk langrar framhalds sögu í bláð fyrir börn og unglínga sem hann vann ásamt Jóhönnu Schipper. „Fagur dagur formælinga“ birtist fyrst í franska blaðinu PLG.

Fabrice Parme:

Nam við Ecole Supérieure des Arts Appliqués Duperré og skólann í Angoulême. Gríðurlega afkastamikill höfundur þótt lítið hafi birst eftir hann ennþá. Vinnur við ýmskonar hönnun og teiknivinnu. Hann vinnur nú að annarri sögunni í ritróðinni um ævintýri Walters Polo. „Hazel Cluster og ungfrú Velmenni“ hefur ekki birst áður.

Freydis Kristjánsdóttir:

F. 1965. Útskrifaðist '89 úr fjöltkneidild MHI. Hefur áður birt myndasögur í Gisp! og myndskreytingar í öðrum tímaritum.

Gunnar Hjálmarsson:

F. 1965. Fyrirverandi bankastarfsmaður og núverandi rokkestjarna. Höfundur og flytjandi tónlistar á hljómplötum með hljómsevitunum Svarthvítum draumi, Bless o.fl. Hefur skrifað tónlistargagnrýni í Þjóðviljann og Pressuna. Útgáfustjóri Erdanúmiðsins. Hefur áður birt myndasögur í Gisp!

Halldór Baldursson:

F. 1965. Útskrifaðist úr MHI '89. Hefur teiknað bókakápur og myndskreytt bækur, einnig gert auglýsingateiknimyndir. Auk þess gert veggskreytingar á skemmtistöðum og í Kolaportinu.

Jean Antoine Posocco:

Frakkur sem hefur búið hollendis undanfærin fjó ár. Hann stundaði nám í MHI og starfar nú sem auglýsingamyndaamaður.

Jóhann L. Torfason:

F. 1965. Útskrifaðist úr MHI '89. Gerir málverk og skulptúra og hefur hannað bókakápur og gert myndskreytingar í tímarit.

Johanna Schipper:

Hollensk, alin upp í Frakklandi og franskur ríkisborgari. Nam við skólann í Angoulême. Hefur starfað talvert með Erick Rémy. Vinnur stundum sem aðstoðarmaður þekktari höfundu. „Dúfnabúsið“ hefur ekki birst áður.

Laura Valentina:

F. 1955 í Cleveland, Ohio í Bandaríkjunum. Myndlistarnám við Eastern Kentucky háskólann og mastersgráða frá Berkeley. Einkasýningar á málverkum í Bandaríkjunum og á Íslandi. Hefur hannað skartgrip. Er helmingur dúettins Paul & Laura. Hefur verið búsett á Íslandi s.l. fjögur ár.

Miguel Angel Martin:

F. í León í Spáni og býr í Madrid. Myndasögur eftir hann hafa birst í helstu myndasögublöðum Spánar, þ.á.m. í El Víbora og Makoki. Undirbýr nú útgáfu bókar með eigin myndasögum.

Nicolas de Crécy:

Eini aðalmáðurinn í blaðinu. Nam við skólann í Angoulême. Hefur m.a. gert myndskreytta útgáfu af Kótaninum fyrir arabíska úrgjendur en vakti fyrst vestrlega athygli sem teiknari sögunnar „Foligatto“ og undirbýr nú nýja sögu sem hann skrifar sjálfur. „Góðgerðarmaðurinn“ birtist fyrst í PLG.

Ólafur J. Engilbertsson:

F. 1960. Nam leikmyndahönnun á Spáni og grafíska hönnun í Bandaríkjunum. Starfar sem leikmyndateiknari hjá Sjóvarpinu og hefur auk þess unnið sjálfstætt sem leikmyndahönnuður. Höfundur þriggja ljóðabóka. Hefur skrifað myndlistargagnrýni í Helgarpóstinn og í DV. Þrjár einkasýningar á málverkum og tölvugrafík.

Paquito Bolino:

Frá miðaldabænum Aigues-Mortes við Miðjarðarhaf. Nam við skólann í Angoulême. Söngvari og gítarleikari í hljómsevit, hefur gert hreyfimyndir, plötur og fjölmargar bækur, ýmist einn eða með öðrum. Vann til skamms tíma á grafíkverksæðinu „L'Atelier“ í París.

Tómas Atli Ponzí:

F. 1959. Tölvunarfræðinám í þéttu ári við HI. Nám í eitt ár við MHI. Hefur hannað tölvuforrit til hreyfimyndagerðar. Hlaut myndbandaverðlaun Sjóvarpins árið 1990 ásamt Eyþóri Arnalds fyrir teiknað myndband við „Eldlagið“ í flutningi Todmobile.

Vincent Rueda:

Frá Perpignan nálægt spænsku landamærunum. Lærði þar og í Angoulême. Gaf út neðanjarðartímarit ásamt Alexios Tjovas. Hefur mikið unnið í teiknimyndaiðnaðinum. Gaf sjálfur út samantafshæftið „Pueblonada“ 1988 þar sem m.a. birtist „Rotan og fillinn.“

Þorri Þringsson:

F. 1966. Útskrifaðist úr MHI '89. Framhaldsnám í myndlist í Maastricht, Hollandi. Eftir hann liggur myndasagan „1937“, unnin í samvinnu við Sjón, sem kom út hjá Máli og menningu 1989. Starfar nú hjá Listasafni Reykjavíkur sem umsjónarmaður útlitaverka. Hefur haldið einkasýningar í Hollandi á málverkum.

Þórarinn B. Leifsson:

F. 1966. Útskrifaðist úr MHI '89. Hefur hannað plötuumslag, málað auglýsingaskilti og gert myndskreytingar í blöð og tímarit. Höfundur „Ruglmálatiðuneytisins“, myndasögu sem birtist í Pressunni.

Að sýningunni "Guðdómleg innri spennu og plú" standa Listasafn Reykjavíkur/ Kjarvalstaðir, Gísp!,
Association Française d'Action Artistique (AFAA) og franska sendiráðið.

Meningarmálanefnd Reykjavíkur:

Hulda Valtýsdóttir, formaður

Guðrún Erla Geirsdóttir

Ingibjörg Rafnar

Jóna Gróa Sigurðardóttir

Júlíus Hafstein

Selma Guðmundsdóttir

Gunnsteinn Gíslason

Forstöðumaður Listasafna Reykjavíkur:

Gunnar B. Kvaran

Skipulagning sýningar:

Gísp!/Bjarni Hinriksson

Hönnun sýningar:

Gísp!

Myndaval:

Gísp! og François Vié

Yfirlstur handrita og prófarkalestur:

Aðalsteinn Davíðsson

Þýðing:

Gunnar Harðarson

Uppsætning:

Beagi Halldósson

Hönnun sýningarsskrár:

Birgir Andrésson

Skreyting og filmuvinnsla:

Prentmyndastofan hf.

Prentun og bókbönd:

G. Ben Prentstofa hf.